

1425
2008

პრესენალი

პრესენალი
გაზეთი

3 (46). 8 თებერვალი - 21 თებერვალი, 2008. „ქვირის პალიტრა“. სპეცდრო-ენალიტიკური ჟურნალი. ფასი 1,5 ლარი

გეთქვამდი
მოგოსენია
ოლიგონიდან

რატომ უმაღლეს
წვევამდელები
კომისიას
დაავადებებს

ვეროუზიბარი
10 მილიარდით
გაქვირდა

სისსლიანი ჩაუსვბი —
პრაყელი სნაიპარი
ამერიკელი ქვეითების
წინააღმდეგ

კატასტროფით
დამთავრებული
რეპორაჟი

„პრესენალი“ თვეში ორჯერ გამოდის

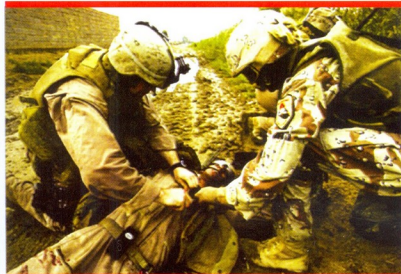
**ფუტკეპალი
ფოგოსენია**

6

**მოგაველის
ჯარისკაცები**

19

**ერაყელი სნაიპერი
აგერიკელი ქვეითების
წინააღმდეგ**

39

**ოგების მსოფლიო
ნსზორია —
მსუბუქი ქვეითების
გნივზნელოგა**

30

**გოროგმოქეველი
გეგეგარი**

42

**გელგური
გყვიგურგვევი
ყველა სანის
გრმლისთვის**

52

ჩელაქვის საქმი

საქართველოში ოთხდღიანი ვიზიტით ჩრდილოატლანტიკური ალიანსის შემფასებელთა ჯგუფი იმყოფებოდა. ისინი შეხვედრებში დასაჯის, ფინანსთა და შინაგან საქმეთა სამინისტროების პირველ პირებს, ასევე სხვა ოფიციალურ წარმომადგენლებს.

ჯგუფის საბოლოო დასკვნა 25 თებერვალს გახმაურდება ბრიუსელში. ამ დასკვნას დიდი მნიშვნელობა ექნება გაზაფხულზე ბუქარესტში დაგეგმილი ალიანსის სამიტზე.

კულუარებიდან გამოსული ხმის თანახმად, თავდაცვის სამინისტროსა და შეიარაღებულ ძალებში მიმდინარე რეფორმები, საგარეოაღმოსავლურ, დადებითად შეფასდება, მაგრამ რამდენად წარმატებულად მიიჩნევენ საქართველოში მართლმსაჯულების ინსტიტუტების წინსვლას, ძნელი სათქმელია.

ირაკლი ალადაშვილი
პიორგი შორაშოლიანი

ყურადღება!

ხშირია შემთხვევა, როდესაც ჩვენი მეთხველი სხვადასხვა მიზეზის გამო ვერ ასწრებს ჟურნალის ყიდვას პრესის ჯიხურებში. ამიტომ გირჩევთ, გამოიწეროთ „არსენალი“ და მიიღოთ შინ, ყოველი თვის დასაწყისში.
ტელ: 42-43-40; 38-26-73

რედაქციის დაუკითხავად მასალების გადაბეჭდვა აკრძალულია

ჟურნალ „არსენალის“ ძველი ნომრების შეძენა შეგიძლიათ რედაქციაში

გაზეთ „კვირის პალიტრის“ დამატება ©
რედაქციის მისამართია:
თბილისი, იოსებოძლის ქ. №49.
ტელ: 38-37-47
email: arsenal@kvispalitra.com
ჟურნალი გამოდის თვეში ორჯერ

კალენდოსკოპი

უცხოური ამბები

რეპორტაჟი პოლიგონიდან

ფოტობადი ფოტოსესია

განვევა

რატომ უმაღავენ წვევამდებები გამწვევ კომისიას დაავადებებს

ოფიციალური გვერდი

სამშვიდობო მისია გრძელდება

სხეცსამსახურები

ოცდაათ ვერცხლად გაყიდული სამშობლო

სხეცსამსახურები

„მტრედებო, ციყვებო, დელფინებო, ნაბიჯით იარ!“

ექსპერტის აზრი

საშაერო თავდაცვა ლოკალურ ომებსა და

შეიარაღებულ კონფლიქტებში

კონსულტაცია

კვალდინფორმირი რჩევები

ტექნოლოგიები

მომავლის ჯარისკაცები

საქართველოს ისტორია

ასპინძის ბრძოლა

იარაღი

ქვეითთა საბრძოლო მანქანები ბრძოლის ველზე

ომების მსოფლიო ისტორია

ქვეითთა როლი შუა საუკუნეებში

ნატვლიანი რეკორდი

კატასტროფით დამთავრებული რეკორდი

გატაცება

„ცეცხლოვანი მელის“ გატაცება

საგანგებო ოპერაციები

სისხლიანი ჩაფხუტი

ლაგუნდა

ბოროტმოქმედი მადებარი

შეიარაღება

ჩრდილო კავკასიაში დაქირავებულები ისევ შედიან

ფლოტი

თავისუფლების მომბანი ფლოტილის გემები

კროსკორდი

არსენალკორდი

იარაღის მალაზია

ბელგიური გვიამფრქვევი ყველა სახის ბრძოლისათვის

EUROFIGHTER-ი 10 მილიარდით გაძვირდა

ასალი მრავალმიზნობრივი რეაქტიული გამანადგურებელი EUROFIGHTER-ი ავიასამშენებლო კონსორციუმის წევრ ქვეყნებს დაევძლებოდა 10 მლრდ ევროითი მეტი ღირებულებით. წერილში, რომელიც EUROFIGHTER-ის გერმანულ ფილიალმა გერმანიის თავდაცვის სამინისტროს გაუგზავნა, ნათქვამია, რომ დიდი ბრიტანეთის მოუწევს 5,8 მლრდ ევროს, იტალიას – 2,16 მლრდ-ის, გერმანიას – 1,97 მლრდ-ის, ხოლო ესპანეთს კი 820 მლნ ევროს დამატებით დასარგავა. კონსორციუმის სხვა შემაგულებსა და წევრებსაც მოუწევთ დამატებითი სახსრების გამოყოფა. თანხა დაიხარჯება გამანადგურებლის სისტემების შემოსწავლასა და მოდერნიზაციაზე. სადღეისოდ უკვე შეგებულია 620 EUROFIGHTER-ი. NATO-ს წევრ ქვეყნების შეიარაღებაში ეს თვითმფრინავები პირველად 2004 წელს შევიდა. ბოლო მსხვილი კონტრაქტი გაფორმდა ავსტრალიასთან, რომელმაც 2007 წლის ივნისში 15 მანქანა იყიდა. გამანადგურებლის შექმნას აპირებენ თურქეთი, არაბთა გაერთიანებული საამიროები, საუდის არაბეთი და სხვა ქვეყნები. EUROFIGHTER-ი Cy-27-ისა და MiG-29-ის კლასის ანალოგიური მეთოთხე თობის მოდერნიზებული მრავალმიზნობრივი რეაქტიული გამანადგურებელია. მუხუთე თობის ზემანეწიერებად, F-22-ის ანალოგიურ თვითმფრინავებს კონკრეტულ არ აწარმოებს. დღეს მსოფლიო შეიარაღებაშია 135 EUROFIGHTER TYPHOON-ი, რომელიც კონკრეტის ცნობით, 35 ათასი საათი აქვთ ნაფრენი. EUROFIGHTER-ის ძირითადი ევროპული კონკურენტი ფრანგულ RAFALE-ი. ეს თვითმფრინავი არა მარტო საფრანგეთის სამხედრო-საჰაერო ძალების შეიარაღებაში, არამედ საფრანგეთის სამხედრო ტექნიკის ტრადიციული შემსყიდველის, ლიბიის შეიარაღებაშიც იქნება. ალტერნატიული გამანადგურებლის შემუშავება განაპირობა 80-იან წლებში საფრანგეთის EUROFIGHTER-ის ავიასამშენებლო კონკრენდან გამოსვლამ. მოუხდავად მცირე რადიოლოკაციური შეწინევალობისა და გამანადგურებლის სატყვამთო ავიაციის სახით გამოყენების შესაძლებლობისა, RAFALE დიდი მოთხოვნილებით არ სარგებლობს სიძვირის გამო.

ფრენის ხანგრძლივობა 300%-ით გაზარდეს

სასტენდო გამოცდებმა ცხადყო, რომ ასალი რეაქტიული ზურგჩანთა THUNDERPACK-ით ფრენის ხანგრძლივობა შეიძლება 75 წამამდე გაიზარდოს. რეაქტიული ზურგჩანთების კონსტრუქცია აღარ შეცვლილა უკანასკნელი სამი თოწლებლის განმავლობაში, მას შემდეგ, რაც შემუშავეს სარაკეტო ქაზარი, რომელიც ჰაერში 22 წამამდე ჩერდება. პირველი პერსონალური საფრენი აპარატების შემუშავებლებსა და გამოცდებელბთან კონსულტაციების შემდეგ, ამერიკულმა კომპანია THUNDERBOLT AEROSYSTEMS-მა გააუმჯობესა ზურგჩანთის კონსტრუქცია. შერჩინა უფრო მსუბუქი მასალები და ორსაწვავიანი სარაკეტო ძრავას უფრო ეფექტიანი კატალიზატორები მოუძებნა. საველე გამოცდების დროს პილოტმა ასალი ზურგჩანთით 37-წამიანი გაფრენის შესრულება შეძლო. სასტენდო გამოცდებზე დაგრძნობით, კონსტრუქტორები დარწმუნებული არიან, რომ ფრენის ხანგრძლივობა შემოძლება გაცილებით დიდი იყოს. ზურგჩანთები იყიდება ინდივიდუალური შეკვეთით, ერთის ფასი დაახლოებით 100.000 დოლარია. კომპანიას დავევძემილი აქვს ტურბორეაქტიული ძრავას მქონე გაცილებით მძლავრი ზურგჩანთის შექმნა, რომელიც ჰაერში 35 წუთს გაჩერდება. სისტემას, რომელსაც ახლა აპროტექტენ, THUNDERJET-ი უწოდეს.

პაკისტანმა ახალი რაკეტა გამოცადა

პაკისტანმა წარმატებით გამოცადა ბალისტიკური რაკეტა „შაჰინ-1“, რომელსაც ბირთვული ქობინის ტარება შეუძლია სად გამოიცადა რაკეტა, ქვეყნის თავდაცვის უწყება არ ახმაურებს. ბალისტიკური რაკეტა „შაჰინ-1“-ის ფრენის სიშორე 675 კილომეტრს შეადგენს. გამოცდილი რაკეტა სარკინოზო ბაზირებისა იყო. 2008 წელს ეს რაკეტის პირველი გამოცდა, რომელიც პაკისტანმა ჩაატარა. პაკისტანმა ჯერ კიდევ გასულ საუკუნეში დაიწყო მცირე და საშუალო სიშორის ბალისტიკური რაკეტების შექმნის ნაციონალური პროგრამა. ამჟამად ამ შუაბიზიურ ქვეყნის შეიარაღებულ ძალებს აქვთ სხვადასხვა სიშორის (150-200-დან 2000 კილომეტრამდე) რამდენიმე ასეული რაკეტა. აღსანიშნავია, რომ 2007 წელს პაკისტანმა ხელი მოაწერა ინდიეთთან შეთანხმებას, რომლის თანახმად სამხედრო კონფლიქტის შემთხვევაში ორივე მხარე ვალდებულია თავი შეიკავოს მოწინააღმდეგის ბირთვულ ობიექტებზე თავდასხმისგან.

ბრიტანულ ავიამზიდს... მასივარი გაუფუძღა

ბმელთაშუაზღვისპირეთში, აფრიკაში, ახლო აღმოსავლეთის ოკეანეში 2006 წელსაც გაიმართა.

ბრიტანული ავიამზიდი „ილასტრეისი“, რომელიც ხანგრძლივ ღამურებაში გავიდა, იმულებული გახდა ნაოსნობიდან ორი დღის შემდეგ პორტში დაბრუნებულიყო. მიზეზი პრობლემების მაცვივრის გაუმართაობა აღმოჩნდა. როგორც დიდი ბრიტანეთის სამხედრო-საზღვაო ძალების წარმომადგენლები თქვამენ, მაცვივრის შეკეთებას 24 საათი დასჭირდა და 10.000 გირვანქა სტერლინგი დაჯდა. „გაუმართაობის აღმოჩენა ბორტზევე შეიძლებოდა, მაგრამ ავიამზიდის მეთაურმა დაბრუნება აფიქსირა, რათა ავარიის რისკი გამოეყოფა ინდოეთის ოკეანეში“. რემონტის შემდეგ ავიამზიდი კვლავ გზა ზღვაში. ეს პირველი ინციდენტი არ არის „ილასტრეისზე“. გასულ წელს კიპაის 7 წევრი მოიწამლა, როცა გემის ტუალეტის სანიტარიულად ამუშავებდნენ. მოწამულის მიზეზი სხვადასხვა სარეცხი საშუალების არევა იყო. შეგახსენებთ, რომ შენაერთი, რომელსაც მსუბუქი ავიამზიდი „ილასტრეისი“ მეთაურობს, შედგება 10 საბრძოლო და დამხმარე ერთეულისაგან, მათ შორის ატომური წყალქვეშა ნავისგან და მიემართება სწავლებას „ორიონ-08“, რომელიც ინდოეთის ოკეანეში გაიმართება აშშ-ის, საფრანგეთისა და ესპანეთის გემების მონაწილეობით. ღამურება 4 თვეზე მეტხანს გასტანს. სწავლების ფარგლებში გემები შეეღწევენ 20 უცხოურ პორტში – სწავლების ფარგლებში გემები შეეღწევენ 20 უცხოურ პორტში –

აშშ-მა ჩინეთისაქან და კორეისაქან ატომური ავიამზიდი გაგზავნა

ატომური ავიამზიდი CVN-68 „ნიმიცი“ წყნარი ოკეანის დასავლეთ ნაწილში საბრძოლო მორიგეობაზე გაემართა. „ნიმიცი“, რომელიც სწრაფი რეაგირების ძალების შემადგენლობაშია, უზრუნველყოფს აშშ-ის ყოფნას აზია-წყნარი ოკეანის რეგიონში, სანამ იქ მუდმივ მორიგეობაზე მდგომი ავიამზიდი „კიტი ჰოკი“ იოკოსუკაში გარემონტდება და ტექნიკურად შემოწმდება. ატომური ავიამზიდი მე-II საავიამზიდო დამრტყმელი ჯგუფის შემადგენლობაში შევა. ჯგუფის მთავარ დამრტყმელ ძალას წარმოადგენს საგემბანი ავიაციის მე-II ავიაფრთა. ფრიის შემადგენლობაში შედის გამანადგურებლების ოთხი ესკადრია – ორი F/A-18E/F „სუპერჰორნეტზე“ და ორიც, – მათ შორის ერთი საზღვაო ქვეითების კორპუსის შემადგენლობიდან – „ჩეველერზე“ F/A-18C „ჰორნეტზე“. გარდა ამისა, ავიამზიდზე ბაზირებულია რადიოლოკაციური აღმოჩენის თვითმფრინავი E-2C HAWKEYE-ების ესკადრია, რადიოელექტრონული ბრძოლის თვითმფრინავი EA-6B-ების ესკადრია, მსუბუქი სატრანსპორტო თვითმფრინავები C-2A-ს ესკადრია და სამწველმფრენო ესკადრია. ავიაფრთის საერთო რიცხვითობა დაახლოებით 70 საფრენ აპარატს შეადგენს. „ნიმიცი“ ესკორტს უზრუნველყოფს საესკადრო ნაღმოსანის 23-ე დივიზიონი ოთხი ხომალდის – სარაკეტო კრესის „პრინტონის“, საესკადრო ნაღმოსან „ჯონ ჰოლ ჯონის“, „ჰიგინსის“ და „ჩაისის“ შემადგენლობით. ბოლო თვეებში ავიამზიდი და მისი ესკორტი პატრულებითვის მოსაზღაბდელ სწავლებებს გადიოდა. „ნიმიცი“ წინა ხანგრძლივ ღამურება წყნარ და ინდოეთის ოკეანეებში 2007 წლის სექტემბერში დასრულდა. CVN-68 „ნიმიცი“ აშშ-ის სამხედრო-საზღვაო ძალების შემადგენლობაში 1975 წელს შევიდა და თავისი სერვისის სათავე ხომალდი გახდა. ავიამზიდის წყალწყვა 90.000 ტონას აჭარბებს, სელის სიჩქარე 32 კნანის შეადგენს. ავიაფრთის რიცხვითობამ შეიძლება 90 საფრენ აპარატს გადააჭარბოს.

აშშ-ის საესკადრო ნაღმოსანები

აშშ-ის სამხედრო-საზღვაო ძალების დაგეგმილი აქვთ AEGIS-ის კლასის საბრძოლო ხომალდების მოდერნიზება, რაც კრეისერება და საესკადრო ნაღმოსანებს საშუალებას მისცემს, გზა გააღვიწკნონ ბალისტიკურ რაკეტებს. 2009 წლის დასასრულსათვის სამხედრო-საპერო ძალების დაგეგმილი აქვთ „ორილი ბერკის“ ტიპის 15 საესკადრო ნაღმოსანისა და „ტიკონდროვის“ ტიპის სამი კრეისერის მოდერნიზებული რადარებითა და რაკეტა SM-3-ებით აღჭურვა. მოგვიანებით ახალი „ტიკონდროვის“ ტიპის სამი კრეისერი და რაკეტები აღიჭურვება ყველა საესკადრო ნაღმოსანის (52 წყობირშია და 10-ს ამჟამად აგებენ) და კრეისერების დიდი ნაწილი. ყველა კრეისერის გადაარაღების საკითხი (22 ერთეული), სამხედრო-საზღვაო ძალების წარმომადგენელთა თქმით, „ჯერჯერ-ოთხი და რჩება“. ამჟამად ამერიკულ ფლოტს ჰყავს ბალისტიკური რაკეტების გზაგამდგომელი სამი საესკადრო ნაღმოსანი – „ჯერტის ვილბური“, „შეტემი“, „დეკატური“ და სამი კრეისერი „მელი“, „ლიქი ერი“ და „პორტ რილია“. გარდა ამ ხომალდებისა, ბალისტიკური რაკეტებისთვის გზის გადჭრა შეუძლია იაპონიის ფლოტის სამ საესკადრო ნაღმოსანსაც.

ფეთქებადი ფოტოსენია

საქართველოს მთელ
ტერიტორიაზე
პოლიგონებზე,
შეუწყებელი
მიმდინარეობს ჯარების
სხვადასხვა სახეობების
და გვარეობების
წვრთნები

ქართული არმია
წინა წლებისგან
განსხვავებით უფრო
პიარზე გათვლილი
ფართომასშტაბიანი
სწავლებების ნაცვლად
პატარ-პატარა
წვრთნებს მუდმივად
ატარებს.

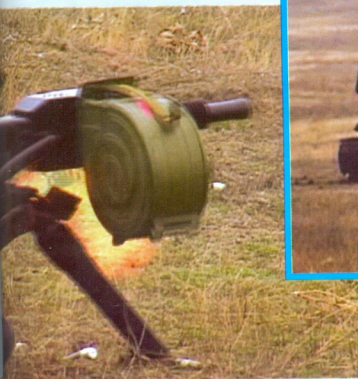

ამ ფოტოებზე ასახულია ერთ-ერთი ასეთი ჩვეულებრივი წვრთნა კრწანისის სასწავლო ცენტრის პოლიგონზე.

ამ დღეს წვრთნების მთავარი დანიშნულება იყო პირობითი მოწინააღმდეგის ჯავშანტექნიკისა და ცოცხალი ძალის განადგურება.

პოლიგონზე მდგარ მეორე მსოფლიო ომის დროინდელ T-34 ტიპის ტანკებს მებრძოლები დაზვის ყუმბარსატყორცი CПГ-9-ით კუმულაციურქობინან რაკეტებს ესროდნენ, ხოლო წარმოსახვითი მოწინააღმდეგის ქვეითების გასანადგურებლად ავტომატური ყუმბარსატყორცი AFG-17-ით ავტომატურ ჯვრებს უშვებდნენ.

ალექსანდრე გაგელიძე
ტელეკომუნიკაციები
„საქართველო“

ჩამო უკლავენ წვევადელები გაგწვევ კოვიდის დაავადებას

დიდი მოთხოვნაა სრულიად ჯანმრთელ ჯარისკაცებზე, ასეთები კი, სამწუხაროდ, ცოტანი არიან.

ბოლო დროს ქართული ჯარის მიმართ დამოკიდებულება საგრძნობლად შეიცვალა. დღეს სამხედრო სამსახურის მსურველი გაცილებით მტრია, ვიდრე რამდენიმე წლის წინ იყო. ეს შედეგია საქართველოს ხელისუფლებისა და საზოგადოების მცდელობისა, აუმაღლებინათ სამხედრო სამსახურის პრესტიჟი. როგორც ჩანს, ახალგაზრდა თაობამაც გააცნობიერა, რომ სრულყოფილი ჯარი მართლაც ქვეყნის დამოუკიდებლობის, სუვერენიტეტისა და ტერიტორიული მთლიანობის ერთ-ერთი ძირითადი გარანტიაა. სამხედრო-საუღმრთულო სამსახურის მიხედვით ევალდა საქართველოს ყველა მოქალაქეს და აგრეთვე იმ პირს, რომელიც არ არის საქართველოს მოქალაქე. მაგრამ მუდმივად იმყოფება და ცხოვრობს საქართველოში. თუმცა, მიუხედავად სურვილისა, ამას ყველა ვერ ახერხებს. ჯარში მოხვედრა დამოკიდებულია წვევამდლისა და მსურველობის მდგომარეობაზე. ამ მხრივ კი საზრბელო მძევრებები ნამდვილად არ გვაქვს. თუ რა შემთხვევაშია გაწვევით, რა კრიტერიუმებს უნდა აკმაყოფილებდეს და რა სახის პრიბლეგებს აწვდეს გაწვევით კომისია, ამ და სხვა საინტერესო შეკითხვებს Nel სამკურნალო პროფესორის დირექტორი სამკურნალო დარგში, საქართველოს მუდმივმოქმედი სამხედრო სამდიცინო-საექსპერტო კომისიის თავმჯდომარის მოადგილე ექიმი ლიან რაზმაძემ უპასუხებს.

— ცენტრალური გაწვევით კომისია სამოქალაქო ექიმებისაგან არის დაკომპლექტებული, რომლის თავმჯდომარეც ჯანმრთელობის დაცვის მინისტრი გახლავთ. გაწვევით კომისიის წევრები არ შეიძლება იყვნენ სამხედრო ექიმები, რადგან პირი სამხედრო ფიცის დადებამდე ჩვეულებრივი მოქალაქეა და მისი სამხედრო ექიმის მიერ შემოიქმედება კანონდარღვევა იქნება.

— რა კრიტერიუმებს უნდა აკ-

მაყოფილებდეს სამხედრო სამსახურის მსურველი პირი?

— ბოლო დროს სამხედრო სამსახურის მსურველია რიცხვს საგრძნობლად იმატა. შესაბამისად, ჩვენი მუშაობაც გათვალისწინებულია. რაც შეეხება კრიტერიუმებს, ისინი საკმაოდ მაკრია, მაგრამ როცა წვევამდელი ჩვენიან მოდის, მას უკვე აქვს რუკა, პირადი საქმე, რომელსაც უნის ან რაიონის კომისარიატს ატოვებს. მასში აღნიშნულია თითოეული დეტალი მისი ჯანმრთელობის მდგომარეობის შესახებ. თუ ისტორიაში რაიმე დავალება გამოვლინდა, მაშინ ეს პირი ჩვენიან ისედაც არ მოხვდება, თავისავე კომისარიატის ექიმს გაუშვებს სტაციონარში და მისცემს სტატუსს, გარანტია თუ არა იგი სამხედრო სამსახურისათვის.

— რა საგაღმრთულო სამედიცინო მოწოდებებს გადის წვევამდელი?

— აუცილებელ გამოკვლევებში შედის ანთროპომეტრია, თერაპიების, ქირურგიის, ქირურგიული პათოლოგიის, სტომატოლოგიის, ნერვო-პათოლოგიის, ოფთალმოლოგიის, პოთხატრის, დერმატოლოგიის გამოკვლევები. შემდეგ კარდიოლოგიური გამოკვლევა, ფლუოროგრაფია. ამ აუცილებელ გამოკვლევებს სახელმწიფო აფინანსებს. თითოეულ წვევამდელზე გამოყოფილია 52 ლარი და 90 თეთრი, მაგრამ არის სტანდარტის ზემოთ გამოკვლევებიც, რომლებიც შეიძლება ჩატარდეს ჩვენი კომისიის მიერ. ძირითადი, ეს არის ინსტრუმენტული გამოკვლევები: ექოსკოპია, გასტროსკოპია, რენტგენოსკოპია-გრაფია... ოღონდ, ეს იმ შემთხვევაში ხდება, თუ კომისიის არამედიცინური შეიტანა და საჭიროდ ჩათვალა.

— რა დაავადებები დაბაშები?

— არა დაავადებები, არამედ მათი საშიშროება გასათვალისწინებელი. არსებობს დაავადებების მსოფთი ფორმები, რომლებიც დასაშვებია და წვევამდელი ექიმებმარება გაწვევს. ოღონდ აუცილებელია უნდა აღინ-

იშნოს ისტორიაში, რომ მისმა ასეთიურმა გათვალისწინოს და მისცეს შესაბამისი დეტალიზაცია. მაგალითად, ჯარის ექიმებმარება პირველი და მორე ხარისხის ბრტყელტერფიანობა, თვალზე არსებობს გარკვეული კრიტერიუმი. მაგალითად, 3 ბლიატრიდანი ბლიატრიდამდე ექიმებმარება ჯარს. ოღონდ ამ შემთხვევაშიც დეტალიზაცია უნდა იყოს მსოფთი, ანუ შეიძლება ჯარისკაცი გამოიყენოს ლოგისტიკაში, დამხმარე ნაწილებში.

— თუ განსხვავდება მოთხოვნები წვევამდელზე, რეზერვისტების კადრებისა და საკონტრაქტო სამსახურის მსურველი პირებისთვის?

— რა თქმა უნდა. განსხვავდება იმის მიხედვით, რა სამხედრო სტატუსს ატარებს ესა თუ ის პირი. მაგალითად, რაც შეიძლება დასაშვებია იყოს რეგისტრირებული, შეიძლება არ ეტატიოს ოფიცირი. იფივე შეიძლება იტყვას ფიზიკურ მომზადებაზეც. მაგალითად, ძალიან დიდი მოთხოვნები წვევამდელ პოლიტეს, მუფსანტეს. თუმცა ბოლო დროს წვევამდელის მიმართაც მაკრია მოთხოვნებია, რადგან თუ აღერ მრავალად იყო ის ექიმებმარება, სადღე შეიძლება შედარებით სუსტი, უნიშნული შეზღუდვების მქონე პირი გავგეგმავს. დღეს ამის საშუალება ნაკლებად არის. გაწვევა, ძირითადი, საბრძოლო, მოქმედებაში მძიმდარების. პირდაპირი მოთხოვნა სრულიად ჯანმრთელ ჯარისკაცებზე. ასეთები კი, სამწუხაროდ, საკმაოდ ცოტანი არიან. მაგალითად, დაახლოებით 100-დან 30-მდე წუნია.

— წვევამდელში, ძირითადი, რა სახის დაავადებები აღინშნება?

— ძირითადი, სისხლის, ანუ ჰეპატური დაავადებები. ეს ძალიან საგანგაშოა. საკმაოდ მაღალი პროცენტია ბრტყელტერფიანობის, ხერხელების პათოლოგიების, სტომატოლოგიური პათოლოგიების.

— თუ მკურნალობენ შემდეგ ჯარისკაცებს?

— თუ დაავადება ფიცის დაცვის შემდეგ გამოვლინდა, ჯარისკაცს სახელმწიფო უქმრანდება, ოღონდ მწვევ შემთხვევაში ის უკვე პოსტტერფიანობის ექიმებმარება. ბერია ისეთი დაავადება, რომელმაც გარკვეული დროის შემდეგ შეიძლება იმისათვის. არსებობს სხვადასხვა ტიპის დაავადებები, რომლებიც აუცილებელ გამოკვლევებში არ შედის. მაგალითად, კუჭის წყლული. მოვიდა წვევამდელი, იცის, რომ აქვს ეს დაავადება, მაგრამ აქვს რეზერვისტი პირი და თვალზე არ იტყა არფერი.

გარეგანი დათვალერების მიხედვით კი სრულ წესრიგშია. მაგრამ თუ აღნიშნა წვედამდგმა დაავადების შესახებ, მაშინ ჩვენ მას მაშინვე გაეგზავნით გასტროსკოპაზე. დადგინდება რა სირთულის წყლულა აქვს და იმ დღესვე გამოგვაქვს დასკვნა, ერგისა, თუ არა ეს პირი სამხედრო სამსახურისათვის. არის ასევე დაავადებები, რომლებიც არ ექვემდებარება ერთჯერად გასინჯვას, მაგალითად, ებოლეუსია და ენ-ურუზი. ეს ისეთი დაავადებებია, რომ მათი ხშირად სირცხვილის გამო მალავენ.

— დაავადებების დამალვის ძირითადი მიზეზი მაინც ის ზომ არ არის, რომ შემდეგ სახელმწიფოს ხარჯზე ჩაიტარონ უფასო მკურნალობა?

— ასეთი შემთხვევებიც გვქონია, მაგრამ ხშირი არ არის, იმდენად რამდენადაც წვედამდგლების დიდ პროცენტს ისედაც უნდა ჯარში წასვლა. ადრე თუ ექსპლუატაციის მოსაზრების ხალხს, ახლა თავიანთი სურვილით ცხადდებიან. ადრე თუ წვედამდგლი მალავდა, რომ ჯანმრთელი იყო და ათანაირ დაავადებას იბრალდებდა ოდნეოდ ჯარში არ წაეყვანათ, ახლა მალავენ, რომ რაიმე ავადმყოფობა სჭირთ. ამიტომ გაიორმაგებული ყურადღებით გვიწევს მუშაობა.

სიმუღაცობასა და აგრავაციებზე რა სახის სასაქონლო განსაზღვრული?

— არის სასჯელი, მაგრამ ეს სამხედრო პოლიციის საქმეა. საერთოდ, სიმუღაცა-აგრავაციის იოლად ვიგებთ, მაგრამ ჩვენ მაინც გვზავნით წვედამდგლის დამატებით გამოკვლევაზე. ანუ ჯვარედინ გასინჯვაზე, რადგან ზოგიერთი დაავადება ძნელად დასტოვდება და თავს ვიზუალურად არსებობს ისეთი სახის სიმუღაცა, რომელიც ექვემდებარება სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობას, ასეთია ავტორტრავმა. ეს აშკარა თავის არიდება. ხშირ შემთხვევაში ასეთ წვედამდგლებს ფსიქიატრიული შემოწმებაც უტარდებათ, რადგან როცა პირი ასეთ რამეს სჩადის, ესე იგი ჯანმრთელ ფსიქიკასთან არ გვაქვს საქმე.

— სამხედრო მოსამსახურეს რა სახის სამედიცინო მომსახურებით სარგებლობის უფლება აქვს ჯარში ყოფნისას?

— საჭიროების შემთხვევაში, სამხედროს უფლება აქვს ისარგებლოს ცენტრალური სამხედრო პოსპიტლის მომსახურებით, რომელიც გორში მდებარეობს.

— თუ არის გათვალისწინებული სამხედროების სავადმედო საამედ-იკონო შემოწმება და რა პერიოდ-ულია?

— როგორც ვიცით, სავადმედო შემოწმება არ ტარდება. თუ ჯარისკაცი არ უჩივს რამეს, სახელმწიფო-პროფილაქტიკური კონტროლი არ ხდება.

ნინო მამუკაძე

სამშვიდობო მისია გრძელდება

ერაყში ქართველი სამშვიდობოების როტაცია განხორციელდა. ამჯერად სამშვიდობო მისიას ერაყის ისლამურ რესპუბლიკაში I ბრიგადა შეასრულებს. სამხედრო მოსამსახურეების გაემგზავრების პროცესი იანვრის შუა რიცხვებში დაიწყო. I ქვეითი ბრიგადის ქვედანაყოფები საქართველოს ორი კვირის განმავლობაში ეტაპობრივად ტოვებ-ნენ. ისინი ალექსანდრიის სამხედრო აერო-დრომიდან ოჯახის წევრებმა და ახ-ლებმა გააცილეს. ჟურნალისტებისთვის სამშვიდობო მისიის შესახებ კომენტარები სამხედრო მოსამსახურეებმა გააკეთეს.

ჯონი ტატუნაშვილი — მე-12 ბატა-ლიონის მეთაური: „საერთო ჯამში კოაღ-იუბრი ჯარების შემადგენლობაში 2000

კაცი მიიღეს მონაწილეობას. ზუსტად როდის დაებრუნდებიან ჯერ არ არის ცნობილი, სავარაუდოდ ზაფხულში. თუმ-ცა, ჯერ ამზე საუბარი ნაადრევია. ახლა ჩვენი მთავარი მიზანი დაკისრებული მისიის წარმატებით განხორციელებაა. ჯერ მი-ფრინავთ ქვეითები, სადაც ორკვირისა სპეციალურ სწავლებას გაევიდით.“

სპეციალური მომზადების შემდეგ ბრი-გადა ერაყში გაემგზავრება. ისინი ვაიტი-ის პროვინციის ქალაქ ალ-კუთში, „დედ-ტა“ ბაზაზე ჩაეღონ, სადაც III ქვეით ბრიგადას ჩაენაცვლებიან. I ბრიგადის 150 სამხედრო მოსამსახურე 2007 წლის ნოემბრიდან ბაღდადში უკვე ასრულებს სამშვიდობო მისიას. I ქვეითი ბრიგადა

წითელ ზონაში საგარეულო ზაფხულამდე დარჩება, ხოლო III ქვეითი ბრიგადა საქართველოში თებერვლის დასაწყისისთვის დაბრუნდება. მათ გამოშვებულამდე „აფელტას“ ბაზაზე პროვინციის სრული კონტროლის I ქვეითი ბრიგადისთვის გადაბარების ცერემონია გაიმართება.

საქართველოს შეიარაღებული ძალების სახმელეთო ჯარების I ქვეითი ბრიგადის ერთი ოცეული სამშვიდობო მისია კოსოვოში შეასრულებს.

ერაყში როტაციის პარადულურად 34 სამხედრო მოსამსახურე თურქეთის რესპუბლიკაში გაემგზავრა, სადაც სპეციალურ ორგანიზაციას მომზადებას გაივლიან, რის შემდეგაც თურქეთიდან კოსოვოში ჩაივლიან. ქართული სამხედროები რეგიონში უსაფრთხოების უზრუნველყოფის სავითარისო ძალების თურქული კონტინგენტის შემადგენლობაში იქნებიან. ოცეული 7 თვის განმავლობაში საკონტროლო გამშვებ პუნქტებზე პატრულირებას და დასახლებულ პუნქტებში პოსტებზე მორიგეობას განახორციელებენ.

ისინი IV ბრიგადის ერთ ოცეულს ჩაენაცვლებიან და 2008 წლის აგვისტოში საქართველოში დაბრუნდებიან.

გიორგი ერისთავი – ოცმეთაური: „ოცეული საკმაოდ კარგად არის მომზადებული. კოსოვოში 34 სამხედრო მოსამსახურე მიედივართ. ადგილზე უნდა განახორციელოთ როტაცია, შეცვალეთ ქართული ოცეული და ვიქნებით თურქული ასეულის შემადგენლობაში. მზად ვართ ყველა ამოცანის შესასრულებლად არა მარტო კოსოვოში, არამედ ნებისმიერ ადგილას, სადაც ქვეყანას დასტყდება.“

რუსუდან ციხეაშვიტი
თავდაცვის სამინისტროს აღმინისტრაციის საზოგადოებრივ სამართა დეპარტამენტის საზოგადოებასთან და მასმედიასთან ურთიერთობის სამმართველო უფროსი

ოცდაათ გერცხდოდ გაყიდული სამშობლო

(გაგრძელება)

საბჭოთა კავშირისა და
რუსეთის აგენტურის
ანახდაურება

გასული საუკუნის 20-იანი წლებიდან საბჭოთა კავშირში თითქმის არ შექმნილა სამხედრო ან შვედილობანი დანიშნულების რაზე მნიშვნელოვანი პრილეგია (დაწყებული ატომური იარაღით და დამთავრებული საკრავი მანქანებით), რომლის წარმოებისათვის აუცილებელი ტექნოლოგიები, საპროექტო დოკუმენტაცია, ნედლეული და მ. შ. სრულად ან მნიშვნელოვანწილად სხვა ქვეყნიდან არ ყოფილიყო არაღებულურად მოპოვებული, ანუ მობარული.

საბჭოთა კავშირის არსებობის მანძილზე მხოდაი სახელმწიფო პოლიტიკის რანგში იყო აფენილი. გრუ და კაგებუ ცდილობდნენ აგენტურა ჰყოლიდათ ყველა ქვეანში, იწებოდა აშშ თუ ახალი ზელანდია. ისიც უნდა თქვას, რომ საბჭოთა

ხელისუფლება არ იმუხრდა ფულის უცხოელი პოლიტიკოსების, საეკსპრსურებისა და სამხედრო უწყების თანამშრომლების, მეცნიერების თუ ჟურნალისტების გადასაბირებლად. საიდუმლო ინფორმაციის ნაკადი ისეთი მოცულობის იყო, რომ საბჭოთა საეკსპრსურების ანალიტიკური დანაყოფები ხშირად ვერც ასწრებდნენ მის დამუშავებას და პირდაპირ არტებებში ინახავდნენ. სწორედ ეს იყო საბჭოთა საიდუმლო სამსახურების ერთ-ერთი უზიავრესი ნაკლი. აგენტურის ყველაფერ ყოლის უაზრო ტრადიციას ამჟამად რუსეთის საეკსპრსურები აგრძელებენ.

საინტერესოა, უცხოელები მაინც რა მოტივით ხდებოდნენ კრემლის აგენტები?

მოსკოვი, ლუბიანკა, KГБ-ს მენიობა

ლენგლი, CIA-ს შტაბბინა

პირველ ადგილზე ფულადი ანაზღაურება იყო, შემდეგ პირადი განდობისა და სუპერპიობის მანია, ხოლო სულ ბოლოს, კომუნიტური იდეოლოგიის რწმენა და საბჭოთა კავშირისადმი სიმპათია.

მილიონერი შპიონები

უცხოელი აგენტები, რომლებიც საბჭოთა კავშირისთვის ფულის გამო მუშაობდნენ, ცოტას არ იღებდნენ. მიხეულისა, რომ მატერიალურ მოტივაციაზე დამყარებული შპიონაჟი გაცილებით საიმლო და ხანგრძლივია, ვიდრე პირად ამბიციებზე ან იდეოლოგიაზე აგებული აგენტურული ურთიერთობები.

ყველაზე ძვირად ღირებულ „თხენულები“ ამერიკის საეკსპრსურებში

ოლდრიკ ემისი, აშშ-ის ცს-ს კონტრაზვერების სამსახურის მაღალჩინოსანი, რომელსაც ევალებოდა საბჭოთა საეკსპრსურების

რობერტი
 1980 წელს
 დაიწყო
 მუშაობა
 კინო-
 რეჟისორად
 და
 მსახიობად

ვიანსენი
 1980 წელს
 დაიწყო
 მუშაობა
 კინო-
 რეჟისორად
 და
 მსახიობად

ლი ზარალი ამერიკის საექსპანსიონისტო პოლიტიკაში ეკლავა კატასტროფული იყო. დიდი ფულის სასაცხდელ მან კაუკეზზე გადასცა ინფორმაცია 30 აგენტის შესახებ (მათ შორის გორიდეცკის, პოლიაკოვის, მარტინიუვის, მონტროილისა და სხვ., და 100-ზე მეტი საიდუმლო იურაკის შესახებ). ენოში 1991 წელს მიხვდა ვაგზს ექვმცხედრობისათვის სიანი და მასზე შეივადურებოდა დაწესდა. გასაცარია ის, რომ ენოს ამ პერიოდში არ შეუწყვეტია ღრუ კურანტებთან კონტაქტი და აშშ-ის საექსპანსიონისტო სტირინი აგრძელებდა მათთვის საიდუმლო ინფორმაციის გადაცემას და გასაშროვლოს ადებს.

ოტდრიი ეიმსი
საქართველოში

ემისის საქართველოში ვიზიტს უკავშირდება ერთი, დღემდე სათანადოდ შეუწყველილი ფაქტი. 1993 წლის გვიან შემოდგომაზე თურქეთის ერთ-ერთ კურორტზე ამერიკის დაზარალების ევითიმა ჩანარდა ნარკოტიკების ტრანზიტის წინააღმდეგ მიმართული შავი ზღვის აუზის ქვეყნების საექსპანსიონოების ხელმძღვანელთა შეხვედრა, რომლის ორგანიზატორად და სულისმამაღმად სწორედ ოლდერს იქმნა ფიქ.

კონფერენცია თბილისში უნდა გაგრძელდეს და ჩვენთან არსებულ მდგომარეობის შესასწავლად ჩამოსული ყოფილი გერმანელები და საქართველოს საეკონომიკური სფეროს სპეციალისტებსაც შეხვდნენ. შედეგად იქიდან ამერიკელმა, ემსმა და ამის საკლანოს თანამშრომელმა ფრედერიკმა პაკინი გაპაროს ბუნების მეცნიერებათა ახლოს. პაკინელი ამერიკელ მეზობელს ტყავში გახვეწილ რუსეთში წინამძღოლეთაგანს ავანტი, მთავრად საქართველოს დასამხრებლად სპეციალურად გამოაზრდნილი ამერიკელი მხრე, იყო. დაახლოებით ორი კვირის შემდეგ გზაზე ფრედერიკი მიიღეს ურბულად დაძინებულად საცუკოა.

[illegible]

ՆԱԾԿԵԹԵՆՐ ՆԱԲԾԴԱՐՈՒ

დაბადების დღისა და სხვა დღესასწაულებისთვის!!!

«მსოფლიო სკოლის» ბიბლიოთეკის | გვერდი

უკუგზავნიდან გერმანიაში

პირველად - ენციკლოპედიური ხასიათის

პირველად - მსოფლიოს გვრამეჭიკე

ჩემპიონატი ერთად

პირველად - ღირფი ფორმაციის, 500 გუგუნიანი,
მთლიანად ფერადი, ლაპინირე
ბელო მაგარ გარეკანში

წიგნი, რომლის სჭირდება ყოველს

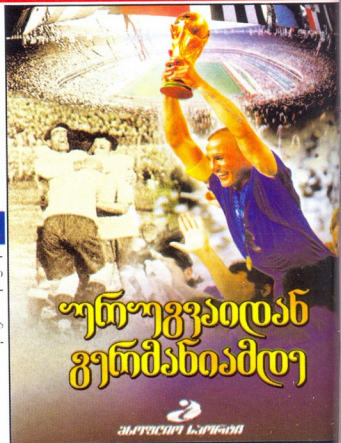
1930-2006 წლების მსოფლიოს თერაპეტიკულ ჩემპიონატის ისტორია, მასპინძელი ქვეყნების მოკლე გეოგრაფიკულ-ეკონომიკური დახასიათება, შესარჩევი და ფინალური ეტაპების დავალებებით სტატიისტიკური მონაცემები, ჟურნალისტური მიმოხილვები და ზინტერესოვანი ფაქტები.

გამოყენებულია 1000-ზე მეტი ფერადი ფორტი და ცალკე თავი ეძღვნება ქართული ფეხბურთელების მონაწილეობას მსოფლიოს ჩემპიონატების ფინალურ ეტაპებზე.

თბილისში შეგიძლიათ შეუკვეთოთ სახლში მიტანით,

ტექს: 38-26-73; 42-43-40. (ეფ38-სერ30ს0)

სხვა მოიპოვებთ წიგნის მაღაზიებში

უნუგვადიან
გუნძიანიძლე

სახალისო
სტაბილიზაცია

ოლდერი ემისი

● შაშმი თამაშის დაწყების მხოლოდ 7 ვარიანტი არსებობს.

● ვატკანის საფეხურილი ჩემპიონატში მონაწილეობს გუნდები: „ატელეფონსტა“, „ავარდები“, „ახაბი“, „პილითიუკა“, „მუხუშების ნაკრები“.

● ყველაზე პოპულარული სპორტი კინფატორაგამი – კრივია.

● თავის დროზე, ბაღდადის უნივერსიტეტმა სადამ ქუსინის გაუს უდიეს, რომელსაც საშუალო განათლება კი არ ჰქონდა ზეინანად მიუღებოდა, პოლიტიკურ საქმიანობაშია დოქტორის ხარისხი მიანიჭა. მის დისერტაციას ერქვა: „აშშ-ის ძლიერების დაკნინება 2016 წლისთვის“.

● აშშ დოლარის წერილ ფულად დახურდავების 293 კომპანია არსებობს.

● კრივი, როგორც სპორტის სახეობა, 1900 წელს დაამტკიცეს.

● ნაპოლეონის მრავალრიცხოვანი სამსიხებიდან ერთ-ერთი იტალიელი ავანტიურისტის, კალიოსტოს თავის ქალისგან იყო დამზადებული.

● წარმოების ძალიან პერიოდის განმავლობაში ფორდ T-ს 15.700.003 მოდელი ჩამოედა ხაზიდან, ყველა მათგანი შვაად იყო შეღებილი.

● კალიაბურთის ნაციონალური ასოციაციის ყველი გამართულ ჩემპიონატში მონაწილე კალიაბურთელების 30 პროცენტს სხეულზე სეირინები აქვს გაკეთებული. აშშ-ის მოსახლეობის თითქმის 4% ატარებს სეირინებს...

● „ბონი 747“-ის ფრთების გაშლა ზომით აღემატება მძებ რაიტების პირველი გაფრენის სიშორეს.

● არაბული ციფრები ინდოეთში გამოიგონეს.

● Detroit Free Press-ის მიერ ჩატარებული კვლევიდან ნათლად ჩანს, რომ NHL-ის ჩემპიონატში მონაწილე თითოეულ პოკისტს ყინულზე ერთი კბილი მანძი აქვს დაკარგული.

● ოთქმამავალ გემებზე კამბუზი (სამზარეულო) ყოველთვის უკან იყო, იალქნიან გემებზე – წინ.

● ადამიანის პირის ღრუში 40.000 ბაქტერია ბუდობს.

● არ არსებობს ადამიანი, რომელსაც ღია თვალებით დაცქინება შეუძლოს.

თის, საქართველოსა და სომხეთის სპეცსამსახურების ზელმძღვანელები. ეს შეგება ამ რეგიონში აზერის შუქილწევის კარგად იყო უფრო იყო. მონაწილეობა აკრავდა დისკუსი და „კრება დარმა მხარული“. ეთნოთიბილისა და ორქუტში შეზღუდვისას, ბუნებრივია, გიორგაძეს არ ეცოდნებოდა ეთნოსის რუსეთის აგენტობა, უფროდის მისიაზე საქართველოს კი სრული ინფორმაცია ჰქონდა. რუსეთის სპეცსამსახურებსაც არ მოსდოდათ თვალში უფროდის. ეთნოსის წყალობით თავიდანვე იფიქრნ, რომ თბილისში აშშ-ის საელჩოს პოლიტიკური განყოფილების ახალი თანამშრომელი აზერის ცენტრალური სადასჯერო სააგენტოს (ცსს) რეზიდენტი იყო, რომლის ამოცანას საქართველოს სპეცსამსახურებისთვის ფიქვლმზირი დახმარება წარმოადგენდა. უფროდის მკვლელობას სერ ფაქტორს უკავშირებდნ და ეს თმა ცალკე, უფრო დაწვრილებითი საუბრის თემა. დღეს კი მხოლოდ ერთ ვერსიას შეგებობთ.

უფროდის გამოცდილი მშვერდი იყო, ჩვენი აზრით, მან სწრაფადე გამოხედა საქართველოს ზელისუფლებამ (უპირველესე კი უშიშროებაში, თავდაცვისა და შინაგან საქმეთა სამინისტროებში, პრიორიტეტურაა და მინისტრთა საბჭოში) მოქმედი რუსეთის აგენტურა, რაც საბოლოოდ მის მკვლელობის მიზეზი გახდა. მისდა გასაგებად, ფაქტობრივად, ქვეყნის ეს ხალხი მზრავდა, – გასაგებად, ვის სასარგებლოდ, კი ინფორმაცია (გვარების მითითებით) უფროდის რეზიდენტის ინსპექტორების მზრნი 1993 წლის ივლისში თბილისში ჩამოსულ ცსს-ს მაღალირისანსა და მზრავი წლის ნაცნობი, ოლდერი ემისი გაანდო. წარმოადგენით რუსეთის აგენტ ემისის შემოთება, – უფროდის შემდგომი მუშაობა პირდაპირ საფრთხეს უქმნდა მისი პატრონისა და ჩვენი ჩრდილოელი მეზობლის ინტერესებს და აგენტურულ ქსელს. საყარავნად, რომ ემისმა თბილისშივე შემოღო რუსეთის საგარეო დაზვერვისთვის კი ინფორმაციის გადაცემა. უფროდის თაყინდ მოცილება მოსკოვში დაიგეგმა, სცნარი იქ დაიწერა, შემსრულებლები კი საქართველოში იფიქრნ. ეს საქმე დღესაც გამოკლებულია. თუ იმ წლებში ყველაფერი გათვლია ამ საქმის „გასაფრეგებლად“, დღეს რაღა გეშლის ზელს, რომ გამოძიება სრულ იმიტერპრობში ჩაგატარო?

ემისის გამოხელისა და ფაქტზე დაკვეთის ოპერაცია აზერის ნაქმბს სპეცსამსახურებმა სამარცხვინოდ ჩაადგეს. თავად განსაზღვრა, მარტო 1993 წლის ავგოსტო-სექტემბერში ცსს-გვებს გარე მეთაულეურების ბრეადს, რომელიც დღესაც უფალებიდან ემისს, საჯერ(!) გამოჰყარა და ვერ დააფიქსირა რუსეთის აგენტის საძალევიან მისვლა, ინფორმაციის და-

ტრეება და ფულის ამოღება. აზერის სპეცსამსახურების ახალდანიშნული ზელმძღვანელები – გეიმს ვულის (ცსს-ს დირექტორი) და ლუის ფრი (გვებს დირექტორი) – ცოფს ყოფნენ და მართლაც იფიქრნ. უდღესი ოპერატორული შესაძლებლობების სპეცსამსახურებს არ შევიდათ ასეთი ბავშვური შეცდომების დამჯება და თანაც, აზერის ტერიტორიაზე მხოლოდ 1994 წლის 21 თებერვალს შეძლეს ემისის დაპატიმრება. სასამართლომ მას სამუდამო პატიმრობა მოუსაჯა. უმადრ და გამოუსწორებელი შეცდომის გამო კი ცსს-ს დირექტორი გეიმს ვულისი თბულე-ბული გახდა, იმვე წლის მასში გადამდგაიყო თანამდებობიდან.

ოლდერი ემისი საბჭოთა და რუსეთის დაზვერვისთვის ცხრა წელიწადს მუშაობდა. ამ პერიოდში მან 2,5 მილი დოლარი (ანუ დაახლოებით 24.000 ათასი დოლარი თვეში) მიიღო. ნაწილობრივ მოასწრო ფულის დახარჯვა ძვირად ღირებულ სპორტულ აგენტობილსა და სახლზე, როგორც დაპატიმრების შემდეგ ემისი ამტკიცებდა, საბჭოთა დაზვერვამ მას მოსკოვთან ახლოს მდებარე ტასთან საგარაკო სახლი შეუძინა, სადაც აშშ-დან გაქცევის შემხვევამი ემისსა და მის ოჯახს უნდა ეცხოვრათ.

გამოდირების სურვილით ქვეყნის ლელატიმ ასევე „გამოიჩინა“ თავი აშშ-ის გამოძიების ფედერალური ბუროს ოფიცრმა რობერტ პანსენმა. ის კ-გ-ებზე აგენტო 1985 წელს გახდა და 2001 წლამდე აგრძელებდა საიდულო ინფორმაციის მიწვევას. ამისთვის მან 600.000 დოლარი ნაღდი ფულითა და ბრილიანტებით მიიღო. გარდა ამისა, შევიცარის ერთ-ერთ ბანკში მის ანგარიშზე 800.000 დოლარი ორცეგებოდა. სულ 16 წლის განმავლობაში საბჭოთა და რუსეთის ბოუფეტრიდან მასზე დახარჯულმა თანხამ 1,4 მილი დოლარი, ანუ თვეში 8,5 ათასი დოლარი შეადგინა.

(დასაბრული შემდეგ ნომერში)

გენიკ ალადაშვილი

მტრელები დაზვერვის სამსახურში

მტრები რომ ომის დროს შეუძველები სამხედრო ფოსტალიონია, ოდითგანვე ცნობილია, მაგრამ თუ ისინი დაზვერვაშიც ასევე კარგად „შასხურობდნენ“, მხოლოდ რამდენიმე წლის წინ, კანადელი მხვერავ მაიკლ ფროსტის მოგონებებიდან გახდა ცნობილი. მისი მტკიცებით, აშშ-ის ყველაზე გასაიდუმლოებული სადაზვერვო უწყება – ეროვნული უშიშროების სააგენტო საბჭოთა კავშირისა და ჩინეთის საელჩოების თანამშრომელთა საურბების მოსაძებნად დიდხანს წარმატებით იყენებდა მტრელებს. ამ საელჩოების აივნებსა და ფანჯრებს რაფეებზე მუდმივად მოდარავე ფრინველებს საცესასხურის თანამშრომლები ძალუდად იჭერდნენ, ბუმბულის ქვეშ მინიატურულ ანტენას, მიკროფონსა და გადამცემს უმაგრებდნენ და უშვებდნენ. ოპერატიული მუშაობის ეს ორნიტოლოგიური მეთოდი განსაკუთრებით ამართლებდა ზაფხულის თვეებში, როცა სიცხით შეწყუბუქული დიპლომატები ფანჯრებს აღებდნენ.

„ამერიკელი დელფინების“ სპეცრაზმი

ასევე ხშირად იყენებდნენ დელფინებსა და სელაბებს წყალქვეშ ნაღების აღმოსაჩენად და მოწინააღმდეგის საბრძოლო გემებისა და წყალქვეშ ნაღების ასაფეთქებლად.

მეორე დოსიე: დელფინი ზღვის ბუბუ-წიწიარა, იწონის 500 კგ-მდე, ცოცხლობს 75 წლამდე, აქვს 88 საკმადი ძალი და საკვებად დღეში 30 კგ თევზი სჭირდება. მისი ბიოლოგიური მონაცემები, – მუხა, ზედა და განსაკუთრებით ბუნებრივი აუსტიკური ლოკატორი ნებისმიერ სკან-

"მტრადი, ციყვი, დელფინი, ნაზიჯი იარა!"

ცხოველების გამოყენება შპიონაჟის მიზნით დიდი ხანია, ცნობილია. ჯერ კიდევ პირველი და მეორე მსოფლიო ომების დროს ინფორმაციის გადასაცემად იყენებდნენ განვრთნილ საფოსტო მგირეებსა და ძაღლებს. 1991 წლის დსახმისში, ერაყ-ქუვეითის ომის დროს, აშშ-ის ჯარები ატმოსფეროს ქიმიური იარაღით მონამუსის დასადგენად წინილებს იყენებდნენ. სადაზვერვო მისიით ციყვების გამოყენების პირველი შემთხვევა კი ირანელებმა დააფიქსირეს. 2007 წლის ივლისში ირანის პოლიციის უფროსმა ისმაილ აჰმადი-მუქდამმა სენსაციური და უერიოხული განცხადება გააკეთა. მისი თქმით, ირანის პოლიციამ ერაყის საზღვართან ახლოს დააჯავა... 14 შპიონი-ციყვი, რომლებიც თურმე აღჭურვილი იყვნენ რთული მკვასიმე აპარატურით. ძნელი სათქმელია, რა ჯონკერებულ სადაზვერვო, მით უფრო, ფარული მიყურადების, დავალება უნდა შეასრულოს ციყვმა, რომელიც ადამიანის ან სხვა საფრთხის შემჩნევისთანავე ხეზე არბის.

ერზე უკეთესად აფიქსირებს საგნებს დიდ მანძილზე.

გავრცელებული ვერსიით, ჯერ კიდევ ნაოლეონის სურად დელფინების გამოყენება და-მანძის სრუტის ფრისორებისა, ხოლო პარკული მსოფლიო ომის დროს ამერიკელმა ფიზიკოსმა რობერტ ეუდმა აშშ-ის სამხედრო უწყებას შესთავაზა დელფინებისა და გემების გამოყენება გერმანელების წყალქვეშ ნაღების აღმოსაჩენად, მაგრამ ამერიკის სამხედრო-საზღვაო ძალების ხელმძღვანელებმა მხოლოდ 30-იანი წლების ბოლოს დაიწყეს დელფინების გაწვრთნა დელფისოლი და სადაზვერვო მიზნით.

ვიეტნამის ომის დროს ამერიკელებმა დელფინები და ზღვის ლომები ვიეტნამელ პარტიზანებზე დავაშეს. მანამდე კი ვიეტნამელი მყვინთავები შეუმჩნეველად ეპარებოდნენ ამერიკის სამხედრო გემებს, მაგნიტურ ნაღებებს ამარგებდნენ და აფეთქებდნენ. თავდაპირველად, დელფინების წინააღმდეგ ამერიკელები საციალური ბადისა და სხვა ზაფხვების გამოყენებას ცდილობდნენ, მაგრამ უშედეგოდ. მხოლოდ ამის შემდეგ გაწვრთნეს და საბრძოლო მოვრაზე გაიყვანეს 6 დელფინი და 4 ზღვის ლომი. დელფინები, რომლებიც ზღვის ლომებზე გაცილებით მშვიდობისმოყვარეები არიან, ადამიანს თავს კი არ ესხმოდნენ, არამედ ეთამაშებოდნენ. ისე იყვნენ გაწვრთნილი, რომ როგორც კი

300-400 მეტრის რადიუსში აღმოაჩენდნენ ვიეტნამელ მყვინთავ-დელფინსანტებს თამაშ-თამაშ სასუნთქ აპარატს უზანაყდნენ, ზღვის ზედაპირზე აფებდნენ ან ცხვირზე დამაგრებული საციალური გრძელ დანთი აზიანებდნენ. ზღვის ლომები მტაცებლები და ამიტომაც გაცილებით აგრესიოზები არიან, – პირდაპირ გლეჯდნენ საციალურ ვიეტნამელ დელფინსანტებს საბჭოთა სამხედრო დაზვერვის მონაცემებით, ერთი წლის მანძილზე ამ მთელ ამერიკელებმა 50-ზე მეტი მყვინთავი გადაგდეს, რის შემდეგაც ვიეტნამელი დელფინები სრულიად შეწყვეს. არსებობს ინფორმაცია, რომ დაღუპულებში ორი საბჭოთა მყვინთავ-დელფინსანტი იყო.

ამერიკის ცენტრალური სადაზვერვო სააგენტოს (ცსს) საციალური სააგენტო ზღვის ცხოველებს საბრძოლო-დელფინსოლი და სადაზვერვო დავალებებისთვის პაჟის ენ-ტულესსა და ფლორდის სანაპიროებზე განლაგებულ საიდუმლო საწვრთნელ ბაზებში წვრთნიდნენ. პროგრამა ოთხ-ისწინებდა კომპოტ ადამიანებზე მონა-ტორზე, ასევე რამდენიმე ზღვის ცხოველებს მომზადებას, რომლებსაც პირდაპირი დავალებით უნდა აეფეთქებინათ მოწინააღმდეგის მტკიცე სათავეები.

1984 წელს ნიკარაგუის პორტში რამდენიმე ათეული გემი აფეთქდა, აქედან 14 საავტოო ტანკერი იყო. მხოლოდ ამ

სწავლური ფაქტების გამოყენების შემდეგ ღირს აშშ-ის ადმინისტრაციას, რომ ნაღები აშერიკული წარმოების იყო, ხოლო დღევანდის გამოყენება კატეგორიულად თვითნებური ნიკარაგუელ პარტიზანებს („კონტრას“) გადააბრუნა.

1987-1988 წლებში ირან-ერაყის ომის დროს „აშერიკელი“ დელფინები იცავდნენ აშშ-ის სამხედრო გემებს, წყალქვეშა ნავებს და საავიაციო-სატრანსპორტო ტექნიკებს.

1991 წელს ოპერაცია „უდაბნოს ქრისშლის“ დროს აშერიკელებს ზღვის სასაზღვრო გაუქვია გაწვრთნილი ზღვის ლობების რაზმმა. ქვეყნის სანაპიროები გრავლებმა წინააღმდეგობა გაუწიეს დანაშაულის, აშერიკელი განაშტაბების კი გრაველი მფრთხილები ცეცხლის უსინდინე და არ ახლდნენ განაშტაბები საშუაობის ჩატარების საშუალებას. სიტუაცია რადიკალურად შეიცვალა მას შემდეგ, რაც აშერიკელებმა რამდენიმე მებრძოლი ზღვის ლომი ჩამოიყვანეს და გრაველების მოუსიეს. დელფინების საშუალებით კი ნაღების ადგილმდებარეობას ადგენდნენ და შემდეგ უკვე აშერიკელები განაშტაბები მოქმედებდნენ.

გაეროს ეკოლოგიური ინფორმაციით, 1998 წელს ნატოს წევრების დროს, კლავიშის სანაპიროებიდან აშერიკელების მიერ სპეციალურად ჩამოყვანილი ზოგი მებრძოლი დელფინები მოწაწილობდა, რომელთა ამოცანა ნაღების აღმოჩენა იყო.

2003 წელს, ერაყში ომის დაწყების დროს, 9 „აშერიკელი“ დელფინი სპარსეთის ყურის ადამიტი ოპერაციებში მონაწილეობდა, - მათი მუშაობით 100-ზე მეტი ნაღი აღმოაჩინეს. დადგენილია, რომ 2007 წლის ბოლოს აშერიკელებს 7 სპეციალური სამხედრო-საზღვაო ბაზაში 250-მდე მებრძოლი დელფინი ჰყავდათ. აშშ-ის „დელფინების სპეცრაზმში“ ორი „ოიგენ-ერი“, სახელად „თაიკომ“ და „მაკაი“ გამოირჩევიან, რომლებიც თითქმის ორი ათეული წელია, ერთვულად ემსახურებიან თავის ქვეყანას.

ადმინისტრაციული გონიერების საბჭოთა მებრძოლი დელფინების „მამობილი“ იყო

რუსეთის ისტორიულ წყაროებში გაეროს ეკოლოგიური ვერსიით, ზღვის ტუქმუშორების სადაზღვერეო-დღევანდელი მხნით გაწვრთნა მოხდენილი პირველად რუსეთში, ჯერ კიდევ 1915 წელს დაიწყო. ცნობილი ცხოველების მომთხრობიერებელი ჟღადიმარ დღევანდელი რუსეთის სამხედრო-საზღვაო ძალების განსტაბაში გამოცხადებულია და წყალქვეშა ნაღების აღმოჩენისთვის სელაბების გაწვრთნა შეუთავა-

ზებია. რამდენიმე თვეში 20 სელაბი უკვე საცდელ დაჯგუფების ასრულებდა. თუმცა საბრძოლო ვითარებაში მათი გამოყენება ვერ მოხერხდა, რადგან ერთ ღამეს ყველა ცხოველი მოწაწილდა და მოიკვდა. რუსეთის სამხედრო კონტრადზვერვის გვერდის მანისი ავანტურაზე ჰქონია, მაგრამ სულ მალე მომხდარი რეკლუციის გამო სელაბების სიკვდილის მიზეზის გამოძიება ტყვედგებულა.

რამდენად სანდოა ეს ვერსია, ძნელი სათქმელია, რადგან ცნობილია, როგორ უყვართ რუსეთში ყველა მეცნიერული აღმოჩენის პირველობის დაზღვევა.

ჩვენი აზრით, ჰუმანიტარული უფრო ახლოს მდებარე ვერსიაა, რომლის მიხედვითაც, აშერიკელების მიერ ზღვის ცხოველების სადაზღვერეო-დღევანდელი მხნებით გამოყენების შესახებ საბჭოთა სპეცსამსახურებმა ოპერატიულ-აგენტურული გზით 60-იანი წლების დასაწყისში შეიტყვეს და ადეკვატური ზომების მისაღებად მოხსენება საბჭოთა პოლიტიკურებში წარადგინეს. პირველი საბჭოთა ოკეანური ლი სევასტოპოლითან ახლოს ამჩნდა და მას „სამხედრო ნაწილი 13132-ის“ საიდუმლო გრიფი მისცეს. ამ ლინისძიებებს ხელმძღვანელობდა საბჭოთა სამხედრო-საზღვაო ფლოტის მხედარი-მოვარი, ადმირალი სერგეი გორშკოვი. პარალელურად ზღვის ტუქმუშორების ბიოლოგიური და ფსიქოლოგიური თავისებურებების შესწავლაზე 50-მდე საბჭოთა სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი მუშაობდა.

ამის შემდეგ საბრძოლო დელფინების მოსამზადებელი ბაზები შეიქმნა კოლის ნახევარკუნძულზე და შორეულ აღმოსავლეთში. საინტერესოა, რომ ამ მხნით იყვნენდნენ სამოქალაქო დელფინარეუმებსაც, მათ შორის ბათუმის დელფინარიუმს. საბრძოლო დელფინების მომზადების ერთიანი სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრი მინსკში მდებარეობდა.

საბჭოთა სამხედრო დაზვერვა ცდი-

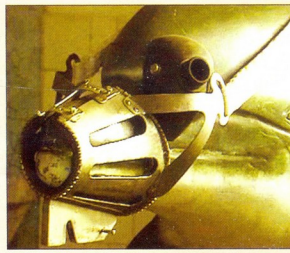
ლობდა დელფინები გამოყენების რეგულაციის საზღვაო პორტებისა და სანაოსნო საშუალებების დასაცავად და ნაღების აღმოაჩენად, ასევე მოწინააღმდეგის სამხედრო-სადაზღვერეო გემებზე იერიშის მისატანად. დელფინების ასწავლიდნენ აგრეთვე სპეციალური წყალქვეშა პისტოლეტთა სროლასაც.

გერ-უს ერთ-ერთმა დანაყოფმა 1975 წელს შერეულ სამხედრო-ეკსპერიმენტში ჩაატარა, - დელფინი შეეცდომფრინდნენ პარაშუტით ზღვაში ჩამოავლებს. შემდეგ დაგვიმლი იყო „აშერიკელი დელფინის“ თვითმფრინავიდან შესატარება, მაგრამ რატომღაც ეს ოპერაცია ჩამოშალა. რა მიზეზი ჰქონდა საბჭოთა სამხედრო დაზვერვას, საიდუმლოდ დარჩა.

იმევე წელს სევასტოპოლის სამხედრო-საზღვაო ბაზის დასაცავად საბრძოლო დელფინების სპეცრაზმმა სადღეამისო მორიგეობა დაიწყო.

დელფინებმა განსაკუთრებით გამოიჩინეს თავი მოწინააღმდეგის მფრთხი-დღევანდელ-ტემის აღმოჩენასა და განეიტრატებაში. ამ წვრთნებში მათი შედეგი 80-90%-ს აღწევდა, რაც ბევრად აღემატებოდა სპეციალური ტექნიკური მოწყობილობების შედეგებს. 1992 წელს ეს საიდუმლო საწვრთნელი ბაზა უკრაინას გადაეცა. ამჟამად ის ორმა - უკრაინის თავდაცვის სამინისტროსა და მეცნიერებათა აკადემიის დაქვემდებარებაშია. ამ ბაზის ხელმძღვანელობის მტკიცებით, ისინი არ წვრთნიან დღევანდელ დელფინებს. ფინანსური პრობლემების გამო, 2000 წელს უკრაინამ 4 საბრძოლო დელფინი ირანს მიჰყვია. უკრაინის სამხედრო უწყების მტკიცება, რომ დელფინების გამოყენებას ირანი მხოლოდ მშვიდობიანი მისწრაფების აძირებს, ძნელი დასაჯერებელია. მთი უზტეს, რომ არსებული ინფორმაციით, ამჟამად საბრძოლო დელფინების მომზადებას სწრაფი ტემპით ინდოეთი, ისრაელი და ირანი ცდილობენ.

გენიკი ალადაშვილი

საპაირო თავდასვა ლოკალურ ომებს და შეიარაღებულ კონფლიქტებში

საპაირო თავდასვა ისრაელ-არაბეთის ომში

ახლო აღმოსავლეთი ერთ-ერთი რთული რეგიონია მსოფლიოში. ისრაელის სახელმწიფო ლამის შექმნის დღიდანვე დაუპირისპირდა არაბულ ქვეყნებს, რაც უზიარად შეიარაღებულ კონფლიქტებში გადაზრდა. ჩვენივის სანტერესო და მნიშვნელოვანია ამ კონფლიქტებში აგიაციისა და საპაირო თავდაცვის საბრძოლო გამოყენების გამოცდილების შესწავლა.

1967 და 1969-70 წლების ომები, შემდგომ კონფლიქტებში შედარებით, უფრო ხანგრძლივი იყო.

რა გახდა ომის დაწყების მიზეზი?

გვეპატე 1967 18 მაისს გაეროს ჯარების გაყვანა მოითხოვა დაბრისპირების პოლიტიკა და ტირანის სრულყოფილი. ამ რაიონში მან თავისი ჯარები ჩააყენა და ისრაელს წოთლ ზეგამი გასასვლელი ჩაუკეტა. 30 მაისს გვეპატე და სირიას იორდანის მეფე ჰუსეინიც შეურთდა და ისრაელის სანაპირო ბლოკადაში მოექცა.

ახლო აღმოსავლეთი ახალი სამარის დაპირისპირების წინაშე აღმოჩნდა.

გვეპატე და სირიამ შეიარაღებული ძალები ისრაელის საზღვრებთან განლაგეს. გაიქცევის საშიშროებაყო რეზერვით, იორდანია მხოლოდ 30 მაისის შემდეგ შეუდგა ომისათვის მზადებას.

ისრაელი კი არ დაელოდა არაბული კოალიციის მოსამზადებელი ღონისძიებების დასრულებას. ისრაელს ეშინოდა არაბების ორგანიზებული შეტევის, რადგან ძალთა უპარაქსიობა მათ მხარეზე იყო. უკან დასახევი კი ისრაელს ადარ ჰქონდა. 1967 წლის 9 მაისს ისრაელის ქვეყნის მოაერობის საბრძოლო მოქმედებების დაწყების უფლება მისცა. მაისის მეორე ნახევარში დაიწეს პირველი რიგის რეზერვითების მოიხილვა. 23 მაისს მოაერობამ საყოველთაო მოზალდოების ჩატარებისა და საბრძოლო მოქმედებებისთვის მომზადების დასრულების განკარგულება გასცა.

არაბულ ქვეყნებში შედარებით გაცილებით მცირერიცხოვანი მოსახლეობის პარობებში ისრაელმა აქცენტი საპაირო ძალებზე გააკეთა. 1967 წლის ივნისის ომის შედეგზე ძირითადი ზეგავლენა ავიაციის წარმატებულმა მოქმედებებმა იქონია. ომის დასაწყისში ისრაელს 12

ექვსდღიანი ომი

ლოკალური ომებისა და შეიარაღებული კონფლიქტების თემაზე ბევრი ნაშრომი დაწერილა, უამრავი მასალა არსებობს და არა გვგონია, მეცნიერული თვალსაზრისით მნიშვნელოვანი წვლილი შევიტანოთ ამ სფეროში. ამავე დროს ქართულ სამხედრო ლიტერატურაში თუ პრესაში ეს თემა, როგორც ამბობენ, „მოუხნავი გელია“. ამ რუბრიკით შეუძლიათ სტატიები გამოაქვეყნონ როგორც შეიარაღებულ ძალებში მომსახერხებულ სპეციალისტებს, ასევე თადარიგის ოფიცრებს. მკითხველისთვის საინტერესო იქნება მე-20 საუკუნის მეორე ნახევრის და 21-ე საუკუნის ომებსა და კონფლიქტებში შეიარაღებული ძალების სხვადასხვა სახეობებისა და გვარეობის (ქვეითი, საბანკო, არტილერია, სპეცკვედანიყოფები, ლოგისტიკა) გამოყენების განხილვა. ბოლო წლებში გატარებული საკადრო პოლიტიკის შედეგად ბევრი მაღალკვალიფიციური სპეციალისტის გამოცდილება რჩება გამოუყენებელი. ფიციკრობით, სამხედრო-სამეცნიერო საქმიანობა ერთ-ერთი ის მიმართულებაა, სადაც მათი გამოყენება სასარგებლო იქნებოდა. უამისოდ ახალგაზრდა არმიის განვითარება არ უწერია. ეს საკითხი რეფორმების ერთ-ერთ მნიშვნელოვან მიმართულებად უნდა იქცეს.

არც დანაშაულები დაგვიწყნებია. ფერნად „არსენალის“ მკითხველს დაუბრადით, რომ გავაგონებოთ შეიარაღებული ძალების საკადრო სისტემის პერსპექტიულ დაგეგმარებას. სატაქსის ამ თემაზე უახლოეს მომავალში შემოგთავაზებთ. ამ იქნება ამ დროის სპეციალისტების გვესაუბრონ ამ საკითხზე ახალ რუბრიკას კი დავიცვით ახლო აღმოსავლეთის კონფლიქტების, კერძოდ, ისრაელ-არაბული ქვეყნების დაპირისპირების განხილვით.

საავიაციო ესკადრილია ჰყავდა. 350 საბრძოლო თვითმფრინავის 80%-ს თანამედროვე თვითმფრინავები შეადგენდა (მირაჟ-3C², F-4, A-6 და სხვა).

ისრაელის საპაირო ძალების მოქმედებები იყო მოულოდნელი და კონცენტრირებული პრიორიტეტული ამოცანების გადაწყვეტაზე. მოაერი ამოცანა იყო გვეპატის საავიაციო დაჯგუფების (290-მდე საბრძოლო თვითმფრინავი) განადგურება დიდი ყურადღება ეთმობოდა გვეპატის საპაირო თავდაცვის ძალებისა და სამუალებების განადგურებას. 1967 წლის 5 ივნისს, დღიადრინ, მოულოდნელად ისრაელის 200-მდე საბრძოლო თვითმფრინავმა ერთდროულად იქონია მოტანა გვეპატის, სირიის და იორდანის 27 აეროდრომზე, საპაირო თავდაცვის ობიექტებზე სუყვის არხის ზიანებზე. პირველ დღელამეს 400-ზე მეტი საბრძოლო გაფრენა შესრულდა.

საომარი მოქმედებების პირველივე საათებში განადგურებულ იქნა რადიოლოკაციური პარკის თითქმის ნახევარი და საზენიტო კომპლექსების მეთოხეზე მეტი. არაბულმა ავიაციამ წინააღმდეგობის გაწევა ვერ შეძლო, მეტიც, აფრენა ვერ მოახერხა აეროდრომებისა. 5 ივნისს ოპერაციის მსვლელობისას აეროდრომებზე განადგურებულ იქნა 273 საბრძოლო თვითმფრინავი (203 გვეპატის (290-დან) და 70 სირიის), პარეში კი მხოლოდ გვეპატის 2 თვითმფრინავი ჩამოაგდეს. შედეგად ისრაელის ავიაცია საპაირო სერვისის სრული ბატონ-პატრონი გახდა.

ისრაელის სარდლობამ ზუსტად იცოდა მნიშვნელოვანი ობიექტების ვარაუდები, მათი შემოსების რეგიონები. საბრძოლო მოქმედებებს წინ უძღოდა ხანგრძლივი და დეტალური მომზადების პროცესი, - დაწყებული სადაზვერუო საქმიანობით და დამთავრებული საბრძოლო მოქმედებების დაგეგმვებითა და ორგანიზებით. გატარდა სადინეზორმაკაციო ღონისძიებები. დიდ როლი შეასრულა პირადი შემაგწელობის პროფესიულმა მომზადების ღონისძიებებმა.

არაბების საპაირო თავდაცვის ქვედაყოფები გულხელდაკრებული არ ყოფილან. გვეპატეს ჰყავდა C-75 ტიპის 25 დიფზირი, 57 და 100 მმ-იანი ქვეყების რამდენიმე პოლიკი, ასევე 100 ერთეული

ლამდე რადიოლოკაციური სადგური. ერთკვირიანი საბრძოლო მოქმედებების განმავლობაში ეგვიპტის საჰაერო თავდაცვამ ისრაელს 44 საბრძოლო თვითმფრინავი გაუნადგურა, აქედან 35 საზენიტო არტილერიამ, 9 – სარაკეტო კომპლექსებმა.

არაბული კოალიცია რიცხვით საგრძნობლად სჭარბობდა ისრაელის ჯარებს. მაშ რამ გამოიწვია მარცხი? ჩამოვყალიბებ დიდი დროის მხედრობას:

– თავდაცვითი უნარიანობა და თვითდაზმობა, რაც დიდი რაოდენობის შეიარაღებისა და ტექნიკის არსებობით იყო გამოწვეული;

– საჰაერო თავდაცვის საბრძოლო გათვლების, ასევე ხელმძღვანელობის მომზადების დაბალი დონე და საბრძოლო გამოცდილების უქონლობა; ისინი, ალბათ, საშუალო ინსტრუქტორების და მრეწველების

ეგვიპტელებისთვის
ნარტმეული C-75

ეგვიპტური
C-125

აეროდრომებზე განადგურდა, ხოლო სიღრმეში განლაგებულმა საჰაერო ნაწილებმა არც კი იცოდნენ, რომ 5 მაისს დილას, 8 საათსა და 30 წუთზე, ისრაელმა მოწინავე აეროდრომებზე მიიტანა იერიში. ამიტომ იმავე დღეს, 8 საათსა და 55 წუთზე, ქვეყნის სიღრმეში განლაგებული აეროდრომებისთვის მიყენებული საჰაერო დარტყმებიც მოულოდნელი აღმოჩნდა არაბებისთვის. 25 წუთი „სრულ საბრძოლო მზადყოფნაში“ მყოფი არაბული საჰაერო ძალებისთვის საკმარისი უნდა ყოფილიყო ბრძოლაში ჩასაბმელად ან საჰაერო პარკის სხვაგან გადასატანად.

– მომზადების დაბალი დონე აჩვენა საზენიტო-სარაკეტო გათვლებმა. მეტად მომზადებული აღმოჩნდნენ საზენიტო არტილერიის გათვლები. განსაკუთრებით 57 მმ ქვემეხების ეკიპაჟები (წვენი სა-

ბეზე იყვნენ;

– საჰაერო თავდაცვის გათვლებისა და საჰაერო ეკიპაჟების გადგომა. არაბების ჯარები 22 დღე-ღამეზე მეტხანს იყვნენ საბრძოლო მზადყოფნაში, რამაც გამოიწვია გადგომა და საბრძოლო მზადყოფნის დონის დაქვეშა;

– საჰაერო თავდაცვის ძალებისა და საშუალებების ერთიანი მართვის არარსებობა;

– დაზერვის წარმოების დაბალი დონე. არაბები (ისრაელისგან განსხვავებით) თითქმის არ აწარმოებდნენ დაზერვას, რამაც დალილობისთან ერთად, ალბათ, დიდი ზეგავლენა იქონია „ექვსდღიანი ომის“ შედეგზე. სადაზერვო ინფორმაციისა და მართვის ერთიანი სისტემის უქონლობის გამო არაბების ავიაციის დიდი ნაწილი

სუფიცი არხზე
გაღებული დროებითი ხიდი

კვალივითაი რეკლამა

„არსენალი“ აგრძელებს რეკლამას, რომელშიც კვალივითაი პასუხს
გაძეგმთ ცველა დაინტერესებულ პირს მათთვის საინტერესო საკითხებზე
კითხვებზე უპასუხებს ასოციაცია „სამართალი და თავისუფლება“,
რომელიც უფასო იურიდიულ მომსახურებას სთავაზობს წევრადმცემლებსა
და სამხედრო მოსამსახურეებს. საკონტაქტო ტელეფონი: 95-89-80

პერიო თავდაცვა უარს ამბობს ამ ქვეყნ-
ზეზე და მხოლოდ სარაკეტო კომპლექსე-
ბის მიღებას ეს შეეცდომს);

– ინტენსიური რადიოელექტრონული
ჩახშობის პირობებში საბრძოლო მოქმედ-
ებების წარმოების გამოცდილების უქონ-
ლობა. რადიოელექტრონული ბრძოლა
საბჭოთა სისტემებისთვის და სპეციალი-
ზაციისთვის ყოველთვის აქტუალური ქუს-
ლი იყო, თუმცა დიდი ყურადღება ექცეო-
და;

– შენიღბვისა და ფარული მართვის
დაბალი დონე. ცნობილი შემთხვევები,
როცა ისრაელის რადიოელექტრონული
ბრძოლის ქვედანაყოფები მოწინააღმდეგის
ქსელში არაბულ ენაზე ცრუბრძანებებს
იძლეოდნენ, რითიც მართვის დეზორგა-
ნიზაციას იწვევდნენ.

1967 წლის „ექსტრემიზმი იმის“ შედე-
გად ეკვიპირდ დაკარგა სინაის საზღვარე-
ვითი, სადაც ეკვიპირის არმია, მათ შორის
საპერიო თავდაცვის ქვედანაყოფები, გა-
ნადგურდა. ისრაელის არმია სუდნის არხი
გადაკეტა. მხოლოდ საბჭოთა კავშირის
დიპლომატიური ჩარევის შედეგად მოხ-
ერხდა ისრაელის შეჩერება ეკვიპირში
შეჭრისაგან.

შემდეგ სტატიაში უფრო დეტალუ-
რად განვიხილავთ ავიაციისა და საპერიო
თავდაცვის ქვედანაყოფების ბრძოლის ტაქ-
ტიკას, როგორც „ექსტრემიზმი იმის“, ასევე
შემდგომ კონფლიქტებში. ვფიქრობ, ჩვენი
ახალგაზრდა არმიისთვის, რომლის შექმ-
ნაზე ასეულობით მილიონი ისრაელელი
ყოველწლიურად, და მისი ხელმძღვანელო-
ბისთვის საინტერესო იქნება ისტორიუ-
ლი გაკვეთილების გასინება. ზედმეტ
თავდაჯერებასა და თვითდაზიანებებს
სიკეთი არასდროს მოუტანია. მხოლოდ
მაღალი პროფესიონალიზმი და საბრძო-
ლო სულისკეთება შეიძლება იყოს წარ-
მატების საწინდარი ბრძოლაში.

(გაგრძელება იქნება)

ამირან სულშეშვიძე
საპასპარიო პალეზის
სარდალი 2003-2005 წწ.

1. გთხოვთ განმარტოთ, ვინ
მიგუთვნება სამხედრო ძალების ვეტ-
ერანთა კატეგორიის?

სამხედრო ძალების ვეტერანებს
მიგუთვნებიან ყოველი საბჭოთა კავშირის,
საქართველოს სამხედრო ძალების სამხედრო
მოსამსახურეები, მინაგანი ჯარების, სახელმ-
წიფო უშიშროების, სასაზღვრო ჯარების,
სამხედრო პროკურატურის და სამხედრო
სამსახურების სამხედრო მოსამსახურეები,
რომლებიც დაჯილდოებული არიან ორ-
დენებითა და მედლებით ან საუწვებო წარ-
ჩინების ნიშნებით და აქვთ წვლილი სამა-
ხურისთვის სახელმწიფო კომპენსაციის
ძალების უფლება, მათ შორის, სამხედრო
სამსახურიდან თადარიგში დათხოვნისთვის.

სამხედრო ძალების ვეტერანის ასევე
მიგუთვნებიან სამხედრო მოსამსახურეები,
რომლებიც დაინაგდნენ სამხედრო სამა-
ხურის დროს მიღებული ჭრილობის, კონტუზი-
ის, დასახიზრების ან დაავადების შედეგად.

2. სამხედრო ძალების ვეტერანს
მუთუხონ თუ არა შედავითები კო-
მუნალური გადასახადებზე და რა
ოდენობით?

მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად,
ვეტერანები სარგებლობენ საყოფაცხოვრე-
ბო სუბსიდიებით. სამხედრო ძალების ვეტ-
ერანებისთვის აღნიშნული სუბსიდიის
ოდენობა 22 ლარი, რომელსაც ვეტერანი
იღებს ყოველთვიურ პენსიასთან ერთად.

3. ოჯახის რომელ წევრს აქვს
უფლება მიიღოს გარდაცვლილი ომის
ვეტერანის პენსია?

გარდაცვლილი ვეტერანის პენსიის
ძალების უფლება აქვთ ოჯახის შემდეგ
წევრებს:

1. შრომისუზარო მშობლებს;
2. მეუღლეს, რომელიც მეორედ არ
დაქორწინებულია;
3. არასრულწლოვან შვილებს (18
წლამდე) და ოჯახის სხვა შრომისუზარ-
ო წევრებს, რომლებიც მიყოფილდნენ
დაღუპული ვეტერანის გზაყურაზე და იღებ-
ნენ მარჩენლის პენსიას.

4. ვარ გარდაცვლილი სამხედრო
მოსამსახურის შვილი. სამშობლოს ერ-
თიანობისთვის ბრძოლის დროს გამოჩე-
ნილი მამაციობისთვის სიკვდილის შემ-
დეგ დაჯილდოვება ვახტანგ გორ-
გასლის III ხარისხის ორდენით. გთხო-
ვთ, განმარტოთ, მეგუთვნის თუ
არა ფულადი ჯილდო, როგორც
მის შემგვიდრებს?

სიკვდილის შემდეგ გორგასლის III
ხარისხის ორდენით დაჯილდოების შემთხ-
ვევაში, სამხედრო მოსამსახურის შემგვი-
დრეს გუთვნის ერთჯერადი ფულადი
ჯილდო სამხედრო პირის შრომის ამაღლ-
რების 30 მინიმალური ოდენობით.

5. სახელმწიფო ორგანოში შევიტანე
განცხადება პენსიის დანიშვნის თაობაზე
როდის დაბეჩნეხება პენსია?

სახელმწიფო კომპენსაციის (პენსიის)
დანიშვნის შესახებ განცხადების განხილ-
ვა უნდა მოხდეს შეტყინიდან არა უგვიანეს
15 დღისა. დადებითი გადაწყვეტილების
გამოტანის შემთხვევაში კომპენსაცია დაინ-
იშნება განცხადების შეტანის დღიდან.

6. ვარ ყოველი სამხედრო მო-
სამსახურე, გთხოვთ, განმარტოთ,
რომელი წლიდან შემიძლება დაბეჩნე-
ნი ახაკის გამო პენსია?

მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად,
საპენსიო ასაკია: მამაკაცებისთვის – 65
წელი;

ქალებისთვის – 60 წელი.

7. შეზღუდული შესაძლებლობის
გამო პენსიის დაბეჩნევიდ რა
საბუთები უნდა წარედგინოს საპენ-
სიო ორგანოში?

შეზღუდული შესაძლებლობის სტატუ-
სის დადებითი გამო პენსიის დასანიშნავად
უნდა წარედგინოს პირადობის მოწმობა,
შესაბამისი სამედიცინო დანუსხულების
მეორე გატყეული სამედიცინო-სიკიკალური
ექსპერტის შემოწმების აქტის ამონაწ-
ერი.

მოძაპლის ჩარისკაში

ბოლო დროის სამხედრო პროექტ-თან ერთად ცეცელაზე ამბიციური ამერიკული პროგრამა Future Combat System-ია, რომლის ჩარჩოებში აშშ-ის არმიის საბრძოლო ტექნიკისა და შეიარაღების პერსპექტიული ნიმუშების ხაზი იქმნება. ამ პროგრამის განვითარებისთვის ხარჯების შემცირება, სხვათა შორის, არ შეეხო იმ პროექტებს, რომლებიც თავიდანვე გადის ვაიისკაციისთვის ახალი აღჭურვილობის შექმნას — კერძოდ, პროგრამა LAND WARRIOR-ს. ეს

სახეებით გასაგებია — ახალი „ადილიზის“ შესაძლებლობას ბევრი მჭვრით უფროებს, ლოკალური კონფლიქტები კი, სადაც ყუმბარასტოვრები და ავტომატური მანქანები ვაიისკაცი მთავარ როლს თამაშობს, — რელობა და საექვო მომავალშიც ატყუალური დაკარგოს. აშშ-ის გარდა, ახალი აღჭურვილობის თავიანთი პროექტები აქვს ბევრ ქვეყანასაც.

ამგვარი კომპლექტების უმთავრესი სიბლი ვაიისკაციების აღჭურვილობაში თანადიგროვებ საინფორმაციო ტექნოლოგიების დანერგვა, რაც ძალზე აუმჯობესებს და ბოლოებს ქვედაყოფებს შორის შიდაკავშირს და უდავლებს სამხედრო მოსამსახურეებს მოქმედების კოორდინაციას. პერსპექტიულ აღჭურვილობაში შედის კავშირის საშუალებები, ნავთავიური სისტემები, ღამის ხედვის ხელსაწყოები, ღაზური შორსმხედვები, ელექტრონული რუკები, ასევე ინდივიდუალური დაცვის (ჯავშანოვლები, მუხარადები და ა.შ.) საშუალებები, სრულყოფილი სასროლი იარაღი და უნიფორმა, დამზადებული თერმოსტატიკური ქსოვილები გამოყენებით, რაც იცავს ვაიისკაცს გაყინვისა და გადახურებისაგან.

LAND WARRIOR

ამერიკულ პროგრამას დღეს ძალზე მნიშვნელოვანი შედეგები აქვს. 2003 წლისთვის აშშ-ში შეიქმნა ორი კომპლექტი — Land warrior block 1 და Land warrior block 2. ეს უკანასკნელი განკუთვნილია „სტრატეგ-პროგრამების“ (ახალი ტიპის შენაერთები, აღჭურვილი საბრძოლო მანქანა STRYKER-ებით) ვაიისკაციისთვის. 2003 წელს გადაწყდა კომპლექტი Land warrior block 2 ძირითადი ყოფილიყო. ამჟამად აღჭურვილობის პერსპექტიულ კომპლექტს, რომელსაც ახალი სახელი — Mounted warrior ჰქვია, GENERAL DYNAMICS C4 SYSTEMS-ი ამუშავებს.

პერსპექტიულ კომპლექტში შედის: კომპიუტერი, მუხარადზე დისლეი (HMD), GPS-ნავიგატორი, რადიოსადგური, კეების ბლოკი და შეიარაღების მართვის სისტემა. ვაიისკაცს შეუძლია უფალოვლის ბრძოლის ველს ვიწრო და ინფრათივლი კაზერები, რომლებიც დამკრებული აქვს ავტომატურ შანსაზე, რომელიდან მიღებული გამოსახულება დისლეიზე აისახება. ამასთან, თავად სამხედრო მოსამსახურეს შეუძლია საფარში დარჩეს. მუხარადი ასევე აღჭურვილია მონიკულარული ოპტიკური სისტემით, ყურსასწავლით და მიკროფონით. ყველა ქვედანაყოფი, ვაეშანსაქმან „სტრატეგ-კრებთან“ ერთად, გაერთიანებულია ერთ საინფორმაციო სისტემაში.

საბრძოლო მანქანებს არა მარტო გადა-

პაცი ვაიისკაცი და გადააქეო საცეცელე მხარდაჭერა, არამედ საბრძოლო სივრცის კრიოვარი „საინფორმაციო კვანძის“ როლსაც თამაშობს, უზრუნველყოფს ინფორმაციის გაცეცას სხვადასხვა ქვედანაყოფს შორის.

2006 წლის სექტემბრიდან მისამდე 23-ე ქვეითი დივიზიის მე-4 ბრიგადის ბაზაზე (ფორტ-ლევის, ვაშინგტონის შტატი) გაიმართა Land warrior-ის 440 და Mounted warrior-ის 147 კომპლექტის პირველი საცელე გამოცდა. გამოცდის შედეგების მიხედვით, 2007 წლის თებერვალში პენტაგონმა, აუცილებელი ტექნოლოგიების უზრუნველყოფის საბაბით, პროექტის ნაგებეფექტანობის გამო მის შესაძლო დახურვაზე გააკეთა განცხადება. თუმცა 2007 წლის ივნისში მე-4 ბრიგადი Land warrior-ისა და Mounted warrior-ის 200 საბრძოლო კომპლექტით ერთი მანძი გაეგზავნა. კომპლექტები გამოცადეს ქალაქის ქუჩებში პატრულირებისას და უღამონი.

ავიუსტოში წარმადიგნეს საბრძოლო კომპლექტის ახალი მოდერნიზებული ვარიანტი. ის წინამორბედზე გაცილებით მსუქნა და მიეღო რიგი ტექნიკური ინოვაციები აქვს. კერძოდ, ახლა ელექტრონული აღჭურვილობის წინა 3,2 კილოგრამს შეადგენს და არა 4,5-ს, როგორც ადრე. გარდა GPS-ნავიგატორისა და მუხარადზე დისპლეის, ახალი კომპლექტი აღჭურვილია სნაიპრების აღმოჩენის სისტემას, „პერსონა-

გითი“, ასევე მართვის ბლოკზე უფრო კომპაქტური კლავიატურით. ახალ კომპლექტებს შეუძლია ინფორმაციის გაცემა საბრძოლო ვეგმანაჟინა „სტრატეგიები-ანი“, მათი საშუალებით შესაძლებელია ასევე რიბიტე-შესანერგვის მართვა.

2007 წლის ივლისში აშშ-ის კონგრესის შეიარაღებული ძალების კომიტეტმა გამოაქვეყნა მოსწერება, რომელშიც დასაბუთებულია პროექტი Land warrior-ის გაგრძელების აუცილებლობა. 2008 წლის საფინანსო წლის თავდაცვის ბიუჯეტში გამოიყენა 18,7 მილიონი დოლარი საველე გამოცდების გასაგრძელებლად და კომპლექტის სრულსაყოფად.

საინტერესოა, რომ 2005 წლის თებერვალში პროგრამა Land warrior გაერთიანდა პროექტ Future Force Warrior-თან, რომელიც მიზნად ისახავდა კომპლექტ Land warrior II-ის შექმნას სავსებით ახალი „ფუტურისტული“ ტექნოლოგიებით. მიუხედავად ამ ორი პროექტის გაერთიანებისა, პროგრამა Future Force Warrior განიხილება როგორც პერსპექტიული და დღეისათვის თვით პროგრამა Land warrior-ის დახურვის შემთხვევაშიც, კომპლექტ FFW-ის ერთი საკანით ელემენტები გახდება კოსტუმ-ეგზონიზში, რომელიც უზრუნველყოფს ჯარისკაცის დაცვას და აბაძლებს მის ფიზიკურ შესაძლებლობებს ელექტრონიკ-ქანიკური „კუნთების“ ხარჯზე.

სამხედრო მეთაურების განცხადებით, Land warrior-ისა და Mounted warrior-ის კომპლექტების ერთად საბრძოლო პირობებში გამოყენება მნიშვნელოვანად ამაძვდა ჯარისკაცის ინფორმაციულობა ქალაქის პირობებში,

ასევე გააუმჯობესა საბრძოლო დავალებითა შესრულებისას მათი კოორდინაცია. თავად ჯარისკაცები კი ამბობენ, რომ კომპლექტი მოქონებრებულია, არასაძვირი, და ზმრად ითმება სუსტად კვების ელემენტების გამო.

გარდა ამისა, გართულებული ბრძანებების გადაცემა ახალი ელექტრონული აპარატურით. კომპლექტი ასევე ხელს უშლის ჯარისკაცებს ექსტრემალურ სიტუაციებში გადაწყვეტილების მიღებაში.

მიუხედავად ჯარისკაცების ახალი სისტემებით უკაყოფილებისა, დავებშია პროექტის გაგრძელება, მაგრამ ახალი აღჭურვილობის ყველა ნაწილის გამოყენებლად გაიზარდა საველე გამოცდების რაოდენობა რეალურ საბრძოლო მოქმედებებში. სულ პროექტზე დახარჯულია დაახლოებით 500 მლნ დოლარი. Land warrior-ის ერთი კომპლექტის საირინტაციო ღირებულება დაახლოებით 70 ათას დოლარს შეადგენს.

ვინ რა მოასწრო...

აშშ-ის ინდივიდუალური საბრძოლო კომპლექტების შესაქმნელმა ამბიციურმა პროგრამამ ბიძგი მისცა გერმანიაში (IDZ), საფრანგეთში (FELIN), დიდ ბრიტანეთში (FIST), ესპანეთში (COMFUT), შვედეთში (IMESS) და ავსტრალიაში (LAND 125) მსგავსი პროექტების შექმნას. ფაქტობრივად, ყველა ეს ქვეყანა ამერიკულ კონკრეტის მიზნებს ამოსავალ წერტილად და ორიენტირებულია ბრძოლის მართვის ციფრულ სისტემაში ჯარისკაცების ინტეგრირებაზე.

ყველაზე წინ ამ მხრივ წაივინენ საფრანგეთი და გერმანია. მათ თვითონი პროექტების რეალიზება აშშ-ის შემდეგ მალევე – 1996 წელს დაიწყო. საბრძოლო კომპლექტების პირველი პროტოტიპების გამოცენება ფრანგებმა და გერმანელებმა საბრძოლო მოქმედებებში სცადეს ოფოლსავაში. თუმცე დაბალი ეფექტანობის გამო მათი ფინანსირება შეჩერეს.

ბუშიზმა განახლდა, როცა საფრანგეთ-

ისა და გერმანიის შეიარაღებული ძალები-ის ქვედანაყოფები აღიანთებ გაეგნენ, რამე-კომპლექტების ნაკლოვანებების გამოსწორების საშუალება მისცა ორივე ქვეყანას.

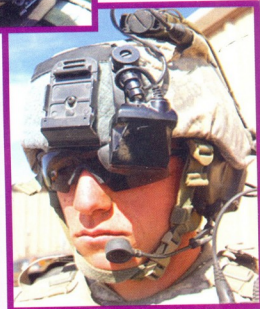
2003 წელს საფრანგეთმა ტრენდით შეარჩია კომპანია SAGEM-ი FELIN-I-ი პირველი თაობის კომპლექტის სრულსაყოფად. 2004 წელს გაფორმებული კონტრაქტის თანახმად, კომპანია 2010 წლამდე უნდა მაწოდოს 22,5 ათასი კომპლექტი 20 ქვეით პოლეს და კიდევ 9 ათასი კომპლექტი ვეგმანსტანკო, საინჟინრო და საარტილერიო ჯარებს.

პირველი 50 საცდელი ნიმუშები 2007 წლის სექტემბერში შევიდა საფრანგეთის სამწედიბო ძალებში, რომლებიც აღიანთებ იყენებ დისლოცირებული. 358 საცდელი ნიმუშიდან მორიგი პარტიის მაწოდება დაგეგმილია 2008 წლის თებერვლისთვის. მიმდინარე წლის ბოლომდე დაგეგმილია საველე გამოცდები აღიანთებ მოქმედი სამ ბატალიონის ბაზაზე. პირველი 1000 კომპლექტის მაწოდება, რომელიც შექმნილია სრულმასშტაბიანი წარმობის ჩარჩოებში, 2008 წლის ბოლოსთვის იგეგმება. ვარაუდობენ, რომ უკვე 2009 წლის შუახანებ-სათვის ქვეითთა პოლკების ორი მესამედი ახალი კომპლექტებით აღიჭურვება, 2010 წლისთვის კი სავსებით დაკომპლექტდება. 2015 წლიდან დაგეგმილია კომპლექტ FELIN-II-ის დამუშავების დაწყება.

აღჭურვილობის წინა, ელექტრონული აღჭურვილობის (რადიო, ნავიგაციური ხელსაწყოები, ვიდეო და ინფრაწითელი კამერები, მართვის ბლოკები) აირადის, საბრძოლო მარაგის, მუხარადის, ვეგმანო-ელემანტი უნიფორმისა და კვების ელემენტების ჩათვლით, დაახლოებით 25 კილოგრამს შეადგენს. კომპლექტს მაწოდებენ ხუთი კონფერაციით. თითოეული ქვეითი პოლკი მიიღებს 1000 კომპლექტს.

კომპლექტში შედის 5,56 მმ-იანი კალიბრის საირიზო შუშანა GIAT FAMAS F1, 7,62მმ-იანი კალიბრის სნაიპერული შუშანა, 5,56მმ-იანი კალიბრის მსხუტე

ტი „ბარმიცა“, რომელიც
მაგ წარმატებით გაიარა
გამოცდა და ჯარებსაც
მეწოდება. კომპლექტში შე-
დის სრულყოფილი
მუხარადი 667-1M, ჯავ-
შანაღილეტი 6523-1,
კავშირის სრულყოფილი
სამუდგებები და შეიარ-
აღება – კალაშნიკოვის

ტეფაფრეკევი FN HERSTAL MINIMI. შაშ-
ანის ციფრული სამიზნე შეერთებული
კარისკაცის მუხარადზე მინიმონიტორით.
რაც შეეხება გერმანიას, 2005 წლის
ბოლოს ბუნდესვერმა კომპანია „რაინმეტ-
ალ“ დიფენს ტექნოლოგიკონსთან გაფორმა
34,4 მლნ დოლარად ღირებული კონტრაქტი
IDZ-ES-ის მეორე თაობის კომპლექტის შეს-
ამუშავებლად. პირველი 20 ერთეული უკვე
გაღის გამოცდის ადრენოში.

IDZ-ES-ის თითოეულ კომპლექტში
გათვალისწინებულია აღჭურვილობა 10
სამხედრო მოსამსახურისათვის შემდგარი
ტექნიკური დანაყოფისთვის. კომპლექტ IDZ-
ES-ის საბაზო ვარიანტი, კრამიკული ჯავ-
შნის, დამატებითი ეკიპირებისა და სხვა-
დასხვა ამოცანისთვის საჭირო მოწყობი-
ლობის გამოკლებით, სულ 6,5 კილოგრამს
იწონის.

კომპლექტი წარმოადგენს მძლავრ
კონსტრუქციას, ამიტომაც სამხედრო მო-
სამსახურეს შეუძლია აიღოს მხოლოდ ის
მოწყობილობა, რომელიც სჭირდება კონკრე-
ტული ამოცანის შესასრულებლად. IDZ-
ES-ის ახალ კომპლექტზე მუშაობა, საგარ-
ეოდ, 2009 წლის დამდეგს დაიბრუნდება.
კომპლექტის საბაზო შეიარაღება აუ-
ტომატური შაშხანა G-36, პისტოლეტ-ტყევი-
აფრეკევი MP7A1, 40მმ-იანი ლულისქვეშა
წუმბარსატორი AG36, ტეფაფრეკევი
MG4, მსხვილკალიბრიანი სნიპერული
შაშხანა G82.

სხვა ქვეყნების საბრძოლო კომპლექტე-
ბი, კერძოდ, დიდი ბრიტანეთის, ესპანეთის,
შვეიცარიისა და ავსტრალიისა, მხოლოდ და-
მუშავების სტადიაზეა. ეს პროექტების გვი-
ან დაწყებამ განაპირობა. მაგალითად, დიდმა
ბრიტანეთმა კომპანია THALES-თან კონ-
ტრაქტი მხოლოდ 2003 წლის მარტში
გაფორმა, ესპანეთმა კონტრაქტი EADS-თან –
2006 წლის ოქტომბერში, შვედეთმა 2006
წლის დანაწილში, ავსტრალიამ კი 2004

წელს.
მოუხდავად ამ ქვეყნების დროებითი
ჩამორჩენისა, კომპლექტების საველე გამოც-
და დაგეგმილია 2008 წელს. უპირველესად
ეს განაპირობა კონცეპტუალური გადაწყ-
ვერების მიხედვით და აუცილებელი ტექ-
ნოლოგიების შემუშავების შემცირებულმა
ვადად. ძირითადი ელემენტები აშშ-ისგან
არის ნასესხები. ამასთან, სამხედროებს ერ-
ქარებათ ახალი კომპლექტების გამოცდა
რეალურ საბრძოლო პირობებში.

სხვა პროექტები

არსებობს სხვა პროექტებიც, ისეთი
როგორიცაა AFRICAN WARRIOR (სამხედრო
აფრიკის რესპუბლიკა), SOLDATO FUTURO
(იტალია), SOLDIER MODERNISATION
PROGRAM (ნიდერლანდი), NORMANS (ნორ-
ვეგია), SOLDADO DE FUTURO (პორტუგა-
ლია), ADVANCED COMBAT MAN SYSTEM
(სინგაპური), IMESS (შვეიცარია), ANOG (ის-
რაელი), BEST (ბელგია) და 21ST CENTU-
RY SOLDIER (ჩეხეთი).

ვევლა მათგანის მიზანია ჯარისკაცე-
ბის კიდევ მეტი სიტუაციური ინფორმირე-
ბულობა ნაწივაციური ხელსაწყოების,
ციფრული ბნოკების, რუკების, სხვა-
დასხვა ოპტიკური და ინფრაწითელი ხე-
ლსაწყოების მეშვეობით, მათი ურთი-
ერთობის დონის გაუმჯობესება კავ-
შირის თანამედროვე საშუალებების წყალობით.

რა აქვს რუსეთს

რუსი ჯარისკაცებისთვის პერსპექტი-
ული აღჭურვილობის შემუშავება ფედერ-
ალური მიზნობრივი პროგრამის ფარგლებში
მიმდინარეობს. პროგრამის მიზანია ინდი-
ვიდუალური ეკიპირების საბაზო კომპლექ-
ტის (БКИЗ) შექმნა.

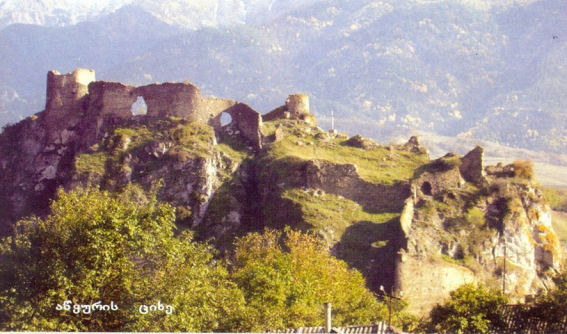
БКИЗ-ის პირველი ნიმუშა კომპლექ-

მოდერნიზებული ავტომატები, ერთიანი ტეფა-
ფრეკევი „ბერეკევი“, კუმბარსატორი-
ნი РПГ-29 „კამპირები“, აღჭურვილობის
პერსპექტიულ კომპლექტში დამე-
მილი იყო ავტომატ AH-94 „აბაკანის“
შეიარაღება, მაგრამ შეიარაღებულმა ძალებმა
უარი თქვა მასზე არასამიწობისა და
როული კონსტრუქციის გამო.

„ბარმიცის“ საფუძველზე მომავლება
კომპლექტი „არატეკი“, რომელიც გამოი-
ჩეული იქნება კავშირისა და ნაწივაციის
სრულყოფილი საშუალებებით. კომპლექტში
შევა სისტემა ГЛОНАСС-ის ნაწივაციური,
ასევე პერსპექტიული ელემენტისთვის
აპარატურა, რომელიც უზრუნველყოფს ინ-
ფორმაციის გაცვლას და BATTLE SPACE-
ის კონცეფციის შესაბამისად ბრძანებების
გაცემას. სათანადო აპარატურა მომავლბა
კონტეინერ „თანავარსკვლავედი“, რომელ-
მაც უკვე წარმოადგინა მართვის ავტომა-
ტური სისტემები. სისტემა ГЛОНАСС-
ის პირატული ნაწივაციურებს რუსეთის
შეიარაღებული ძალებისათვის ამუშავებს
MK, „კომპასი“. ერთ-ერთი პირველი ნიმუ-
ში, ნაწივაციური НПИ, აიგაალონ „მასკი-
2007“-ზე იყო წარმოდგენილი.

ჯარისკაცის კომპლექსი კომუნიკატო-
რია, რომელიც უზრუნველყოფს გადაცემის
როგორც ხმით, ასევე ციფრულ ფორმით
და ხელის დისპლეიზე ასახვას ტაქტიკურ
მდგომარეობას. თავთავითი კომპლექსები
აქვს ვევლა შუალედურ საფეხურს – შე-
ნაწივების, ოცულების, ასეულების, ბატა-
ლიონებისა და პოლკების მეთაურებს.

ახვინძის მოძიწ

ანჭურის ციხე

1764 წელს, რუსეთის იმპერიის მხარდაჭერით, პოლონეთის ტახტი სტანისლავ პონიატოვსკი დაიკავა. ამას იმთავითვე წინ აღუდგნენ საფრანგეთი და ავსტრია, რომელთაც თავიანთი კანდიდატურა ჰყავდათ პოლონეთის ტახტზე. საფრანგეთისა და ავსტრიის წაქეზებით დაპირისპირებაში ჩაერთო თურქეთიც, რომელსაც სამხედრო-პოლიტიკური მიზნები ამოძრავებდა, – პორტა უკრაინის ტერიტორიაზე თავისი გავლენის ზრდისკენ ისწრაფოდა. მთავარი ამ შემთხვევაში ოსმალეთის იმპერიის იყო, რომ რუსეთს ყირიმის სახანოს შემოერთებასა და შავ ზღვაზე გასვლაზე საბოლოოდ ეთქვა უარი.

რუსეთი კარგად ხვდებოდა თურქეთის განზრახვას და ომისთვის სამზადისიც დაწყებული ჰქონდა.

1768 წლის II ივლისს, ხოლო მოგვიანებით 25 სექტემბერს, თურქეთმა ოფიციალურად მოითხოვა პოლონეთიდან ჯარის გაყვანა. აშკარა გახდა, რომ რუსეთ-თურქეთის ომამდე დიდი დრო აღარ იყო დარჩენილი. ორ ქვეყანას შორის კონფლიქტმა იმდენი დაჰქარა, რომ თურქეთის მთავრობამ სტამბოლში რუსეთის საელჩოს წარმომადგენლები დააპატიმრა.

რუსეთ-თურქეთის ომის დასაწყისი რუსეთის იმპერიისათვის ნაკლებსაზარბიელოდ წარიმართა. თურქეთს ამ დროს ჩამოყალიბდა რუსეთის სტრატეგიული გეგმა, რომელიც ოთვალისწინებდა თურქეთზე ოთხი სხვადასხვა მიმართულებით შეტევას. პირველად შეტევა გენერალ ა. გოლიცინის მეთაურობით

მოქმედ რუსეთის პირველ არმიას კიევის რაიონიდან ღუნაის მიმართულებით უნდა დაეწყო. გენერალ პ. პოზნანცევის მეთაურობით ევალებოდა იმპერიის სამხრეთი საზღვრების გამაგრება და ყირიმის სახანოს ბლოკირება, რათა ოსმალებს არ მისცემოდათ უკრაინის სიღრმეში შეჭრის საშუალება. მესამე მიმართულება უფრო ამბიციური იყო, – რუსეთის ფლოტი ბალტიის ზღვიდან უნდა შესულიყო ხმელთაშუა ზღვაში და დახმარებოდა თურქეთის წინააღმდეგ აჯანყებულ ბერძენებს. ბრძოლების მეოთხე რაიონად კავკასია, კერძოდ, საკათედრო მთაწმინდობა. ამ გეგმის ხორცშესხმა რუსეთმა 1769 წლიდან დაიწყო. უკრაინისა და ბალკანეთის ფორნტებზე ვითარება თანდათან რუსეთის სასარგებლოდ წარიმართა. მიუხედავად ამისა, რუსეთის საიმპერატორო კარი აქტიურად განიხილავდა თურქეთთან ომში ქართლ-კახეთისა და იმერეთის ჩაბმის საკითხს. შესაბამისი დიპლომატიური სამუშაოს ჩატარების შემდეგ, რუსეთმა მოახერხა იმერეთის მეფე სოლომონ I-თან და ქართლ-კახეთის მეფე ერეკლე II-სთან შეთანხმება და 1769 წლის ივნისში ეკატერინე II-მ საგანგებო ბრძანებით საქართველოში სამი ასეულისა და ოთხი ქვეყნისაგან შემდგარი ჯარის ნაწილი გამოუზავნა, რომელსაც გენერალი გოტლიბ კურტ ჰაინრიხ ფონ ტოტლებენი უხარდლა. გენერალმა სამხედრო ნიჭით არ გამოიჩინა. 1760 წელს ტოტლებენის კორპუსი ბერლინის შემოერთება, მაგრამ მისი აღება ვერ მოახერხა. ამასო-

ბაში, ბერლინის კედლებთან გამოჩნდნენ რუსთა რაზმები, გენერალ-პორუჩიკის, გრაფ ზაქარია ჩერნიშევის სარდლობით და ავსტრიელთა კორპუსი გრაფ ლასის ხელმძღვანელობით. ბერლინელებმა გადაწყვიტეს, კაპიტულაცია გამოეცხადებინათ და მოლაპარაკება სწორედ ტოტლებენთან გამართეს, რომელსაც ჩააბარეს კიდევ ქალაქი ასე დაუმკვიდრდა ტოტლებენის „ბერლინის დამპყრობლის“ სახელი. არადა, მას არც სამხედრო გამოცდილება ჰქონდა და არც სარდლისათვის საჭირო ნიჭით გამოირჩეოდა. ეს აშკარა შეიქნა მისი საქართველოში ყოფნის დროს.

1769 წლის აგვისტოში ტოტლებენი უკვე ქართლ-კახეთში იყო. 27 სექტემბერს იმერეთის საზღვარზე მას შევედგნენ სოლომონ I, ოსკე კავშირისა და დედულები. სამხედრო გეგმის მიხედვით, პირველი იერიში შორაპნის ციხეზე უნდა მიეტანათ. 3 ოქტომბერს რუსთა და ქართველთა ერთობლივმა ძალებმა შორაპნის შეუტეეს. ამ დროს ციხეში სულ 23-25 თურქი მეციხოვნე იყო. იმერეთში რუსთა სამხედრო რაზმების გამოჩენისთანავე ახალციხის ფაშამ დიდი ლაშქარი გამოუზავნა იმერეთის ასახურებლად. სოლომონ I იძულებული შეიქნა, შორაპნისათვის თავი დაენებებინა და ოსმალთა წინააღმდეგ სუსულიყო სალაშქროდ. მარტოდ დარჩენილმა ტოტლებენმა მხოლოდ ოთხი დღე გააგრძელა შორაპნის გარემოცვა, შემდეგ ალყა მოხსნა და ქართლში დაბრუნდა. 29 ოქტომბერს უკვე ცხინვალში იჯა. საქართველოში მოქმედი რუსეთის

სამხდრო ნაწილებს გაძლიერების მიზნით, გერარდო ტოტლებენი 1769-70 წლების მუხანგ კლავჯ რუსეთში დაბრუნდა და იქიდან კიდევ სამი ასეული და კასაკები ჩამოიყვანა.

1770 წლისათვის უკვე აშკარა იყო, რომ რუსეთის გეგმა გარკვეულწილად შეიცვალა. დასავლეთ საქართველოში თურქთა წინააღმდეგ ბრძოლის მაგიერ ტოტლებენმა ერეკლე II-ის მოკავშირეობა არჩა და ახალციხეზე გალაშქრებას დაიწყო. როგორც ჩანს, ქართველმა პოლიტიკოსებმა დაარწმუნეს გენერალი, რომ ამხელელ ეტაპზე აუცილებელი იყო დასავლეთ თუ აღმოსავლეთ საქართველოში ლაშქრობის მთავარი პლაცდარმის, - ახალციხის საფაშოს დასუსტება და დაპყრობა. ამის შემდეგ დასავლეთ საქართველოდან თურქების განდევნა გაცილებით ადვილი იყო.

1770 წლის 2 მარტს ტოტლებენი სურამში დაბანაკდა. მას თან 1200 ჭიშკარი ახლდა. მარტის შუა რიცხვებში სურამში ჩავიდა ერეკლე II-ც 7000-კაციანი ჯარით. ქართველთა და რუსთა სამხედრო ნაწილებმა ჯერ ქვიშკელში, ხოლო შემდეგ სადგერში გადინაცვლეს. ერეკლეს და ტოტლებენს შორის უთანხმოება პირველად სწორედ სადგერში ჩამოვიდა. გენერალმა თავისი ჯარის ნახევარი დატოვა სადგერში, რამაც ერეკლე ძალიან განაწყენა. მოუხდევად ამისა, რუს-ქართველთა ჯარმა ბორჯომის ხეობით ახალციხისაკენ სვლა განაგრძო და 17 აპრილს აწყურის ციხეს შემოადგა. ერეკლე II აწყურის ციხის გარემოცვის წინააღმდეგი იყო და პირდაპირ ახალციხეზე გალაშქრებას მოითხოვდა. ტოტლებენს კი ეთქმება აწყურის აღება სურდა და ციხეს სამხრეთ-აღმოსავლეთიდან შემოარტყა ალყა. სამხედრო თვალსაზრისით, ეს იყო ყოველდღე გაუმართლებელი ნაბიჯი, რადგან ციხესთან მისასვლელი საკმაოდ დიდ პერიმეტრზე დაუცველი იყო და თურქები თავისუფლად შეეძლოთ დამატებითი ძალები შეეგზავნათ. ასეც მოხდა, - მეორედ დღეს ახალციხის ფაშამ აწყურის დამცველებს 2000 კაცი მიაშველა. აშკარაა, რომ გენერალ ტოტლებენს ფართომასშტაბიანი სამხედრო მოქმედებების დაწყების სურვილი არ ჰქონდა. შირაჰანის ალყის მოხსნა, აწყურის ციხის მოჩვენებითი გარემოცვა თვალსაზრისით მეთუთიანია, რომ იგი დროს აკლანერებდა. რა იყო მიზეზი, ამის თქმა ძნელია, თუმცა, ცხადია, რომ როგორც არაპროფესიონალ სამხედროს, ტოტლებენს აქტიური სამხედრო კამპანია არ იზიდავდა. 1770 წლის 6 აპრილს ის გენერალ ზაქარია ჩერნიშოვს სწერდა:

„უმორჩილესად ვთხოვ. აქედან ჩაქარა წამიყვანოთ, ჩემ მაგიერად ჩემი რაზმი სხვა გენერალს ჩააბარო... ძალა არ მყოფნის“.

რუსეთის სამხედრო ინტერესებისადმი გენერლის ინდიფერენტობამ აწყურთანაც ძალიე გამოძვლავნა. 19 აპრილს ტოტლებენმა ბრძოლას თავი მიანება და ერეკლე II-სთან შეთანხმების გარეშე შიდა ქართლში გადავიდა. ამის თაობაზე ერეკლე II რუსეთის ვიცე-კანცლერ ვოლოცინს სწერდა: „მე ძველ და ღრაბს დიდად ვევედრე, და ჩემი თავი კითარცა ერთი მისისა კამანდისა ოფისარი, ვერეკ კამანდამი გაძლიე, და მრავალს ვევედრე გამობრუნებას მტერზედ... ამ ჩემს ვედრებაზედ ორი ზარბაზანი გამოაბრუნა და ერთ მაღალს გორაზედ აიტანა, რომელიც დიდად შორეულად მტერზედ, მუნიოვან ოთხი-ხუთი ზარბაზანი ესროლა და გაბრუნდა, და ადამიქა, რომ აქუე ახლი ერთი ბალახანის ადგილის ჩამოეხდებო, და ამ სახით გამოიპარა“.

აწყურიდან გაბრუნებული ტოტლებენი არც აპირებდა აზრის შეცვლას. ჯარისათვის ხელსაყრელი ადგილის მოძიება მხოლოდ საბაბი იყო და მეტი არაფერი. ერეკლე მძიმე მდგომარეობაში აღმოჩნდა. ტოტლებენთან შეხვედრიდან დაბრუნებულ მეფეს ჯარში მცირე უსამოქმედოება შეხვდა, მეომრები საყვედრობობდნენ. აწყურში მოკალათებულმა თურქმა მეომრებმა სცადეს ამ ვითარებით ესარგებლათ, - ციხიდან გამოიჭრნენ და ქართველებს შეუტყეს. ერეკლემ შეძლო მტრის შეჩერება. ოსმალებმა სასწრაფოდ ციხეს შფაფარეს თავი. ასეთ კრიტიკულ ვითარებაში ერეკლემ მიიღო სწორი გადაწყვეტილება, - ალყა მოეხსნა და ჯავახზე

თის გზით თბილისში დაბრუნებული. 19 აპრილს ერეკლე II-მ ასპინძისაკენ აიღო გზები.

ასპინძის ომი დღემდე აზრთა სხვადასხვაობას იწვევს. წერილობითი წყაროები ორ განსხვავებულ ვერსიას გვთავაზობს. მაიო შევერეზა არც ისე ადვილია, მაგრამ ერთი რამ აუცილებლად აღსანიშნავია, - თანამედროვეთა ერთი ნაწილი: ერეკლე II, მორავიკი, ომან ხერხეულიძე ბრძოლას სხვაგვარად აღწერენ. მაშინ, როცა ზაალ ორბელიანი, დავით და ბაგრატ ბატონიშვილები ასპინძის ომზე ამ ვერსიას გვთავაზობენ, რომელიც დღეს ყველაზე პოპულარულია. ამ უკანასკნელთა აზრით, ასპინძის ომის წინ მეფე ერეკლემ ქსნის ერისთავის შვილს - აღაბასას, სვიმონ მუხრანბატონსა და ხუდია ბორჩალოელს მტკვარზე გადებული ხიდი ააყენებინა, რომელზედაც წინა დღით მტრის ერთი ნაწილი უკვე გადმოსულიყო, მეორე ნაწილი კი მეორედ დღეს აპირებდა გადმოსვლას. სწორედ ამ სამხედრო ემზადების წყალობით ერეკლე II ასპინძის ომში წარუმატებლობა ჯარის მხოლოდ ერთი ნაწილის პრისპირ აღმოჩნდა. ამავე ვერსიის თანახმად, ომის დასრულებისას აყრილი ხიდის გამო დიდი ზარალი მიადგა მტრის. თურქების მხოლოდ მცირე ნაწილმა გადალახა მტკვარი. ეს ვერსია იმდენად პოპულარულია ხალხში, რომ მას შესვდებით როგორც სამეცნიერო, ასევე სამეცნიერო-პოპულარულ ნარკვევებში. თუმცა, ფაქტია, რომ ომის ასეთი სქემა განვითარება ბევრ კითხვას ბადებს. კერძოდ, როგორ მიახერხეს ქართველებმა მტკვრის ორივე ნაპირზე დაბანაკდა მტრის წინააღმდეგ შელწევა და ხიდის აყრა? თუ თურქებმა ბრძოლის დაწყებისას ცოდნენ,

ხიფხურო მებრძოლები

რუსი ჯარისკაცები. XVIII ს.

გენერალი ტოტლებენი

რომ ხედი აყრილი იყო (ფეიქრობით, ამის გაგება ძელი არ უნდა ყოფილიყო, ეი-ნაიდან ოსმალთა ჯარის ნაწილი ზომ ჯერ კიდევ მტკერის მეთრე ნაბრზე იდგა და შეუძლებელია არ ეცნობებინათ თანატომელებისათვის ეს), რატომ დაიხიეს მდინარისკენ? მათ ხომ შეეძლოთ ასპინძთან უკან დახევა სახმელეთო გზით?! ეს მომენტები იმდენად თვალში საცემია, რომ ასპინძის ბრძოლის გახრებისას მათი გაუთვალისწინებლობა შეუძლებელია. ასპინძის ბრძოლა შემდეგი სტეპით უნდა წარმართულიყო: აწყურებიდან 19 აპრილს გაბრუნებული ერეკლე გზაში ჯარი დაასვენა. ასპინძის მდამოებში ქართლ-კახეთის მეფე 20 აპრილს გამოჩნდა. ამასობაში თურქებს მოესწროთ და 1500-კაციანი რაზმით ასპინძიდან გავახეიოსაკენ მიმავალი გზა ჩაკეტა. როგორც ჩანს, ერეკლე II-მ ბრძოლის დაწყებამდე მტკვარზე ხედი აყრივინა. მეფის გადაწყვეტილება სავსებით გასაგებია, თუ გავითვალისწინებთ იმას, რომ ახალციხიდან ასპინძისაკენ მიმავალი მთავარი გზა სწორედ მტკერის მარცხენა ნაპირზე გადიოდა. შესაძლოა, ქართველთა სარდლობა ორ ცეცხლშუა აღმოჩენილიყო, თუ ერეკლეს წინააღმდეგ ახალციხის ფაზა დამატებით ძალებს გამოეზარდა. თურქებს ასპინძისთან მტკვარზე გადასვლა რომ ვერ მოეხერხებინათ, ამისათვის მეფემ თავის მეომარებს ხედი აყრივინა. ერეკლე II-მ ასპინძის ზრამთან დაბანაკებულ თურქებზე პირდაპირი იერიში მიიტანა და უკუ-

აქცია. ქართველებმა მტერს დიდხანს სდიეს. უკან მობრუნებულ ქართლ-კახეთის ლაშქარს რამდენიმე საათში ახალმა ბრძოლამ მოუწია გაცეცხებით მრავალრიცხოვან თურქ-ოსმალთა ლაშქართან. სწორედ ეს შებრძოლებია ცნობილი საქართველოს ისტორიაში როგორც ასპინძის ბრძოლა. ერეკლე II-ის ლაშქარს 4-8 ათასი თურქი დაუპირისპირდა. თავად ერეკლე მოწინააღმდეგის რიცხვს 4 ათასით განსზღვრავს. მაშინ, როცა თურქი ტყვეები 8-ათასიან კორპუსზე მიუთითებენ. ოსმალთა ჯარში იყვნენ არტანის ბეჰბერბეი, გოლა ფაშა, შაჰშეთის ბეგი,

ოლთისის ფაშა და სხვ. ამასთან, თურქთა ჯარის მნიშვნელოვან ნაწილს შეადგენდნენ დაქირავებული ლეკი მეომრები, რომელთაც მალაქილა, ანუ კოხტა ბელადი სარდლობდა.

ბრძოლის წინ ერეკლე ქართველთა ლაშქარი შემდგენიარად გაილა ავა: მარჯვენა ფლანგს სარდლობდა დავით ორბელიანი, მარცხენას გიორგი ბატონიშვილი, ხოლო ცენტრში თავად ერეკლე იდგა. ქართველები სწრაფ შეტევაზე გადავიდნენ და მტერი მარჯვენა ფლანგიდან და ცენტრიდან შეავიწროეს. ბრძოლისას ერეკლე II და კოხტა ბელადი ხმა აღაღანმა შეგებრიდნენ ერთმანეთს. ქართლ-კახეთის მეფემ სასიკვდილო განგებრა მალაქილა. თურქებს ქართველებს ზურგი აჩვენეს და მტერისკენ დაიხიეს, სადაც ხედი ეკლებოდათ, მაგრამ, როგორც აღვინა, ქართველებს ხედი უკვე აყრილი ჰქონდათ და ოსმალთა ნაწილი იმუღებული გახდა, მტკვარი გადაეცურა. აღადებულმა მდინარემ ქართველთაგან უკუაქცეულ ოსმალ მეომართა დიდი ნაწილი შთანთქა. ახალციხეში 13 კაციღადარუნებულა. ბრძოლის ველზე დავით თითქმის ყველა თურქი სარდალი. ქართველებს უმნიშვნელო დანაკარგი ჰქონდათ. ამ გამარჯვების მთავარი შემოქმედი, რა თქმა უნდა, ერეკლე II იყო. მისი სარდლობით ქართველთა ლაშქარმა მტერს აჩვენა სწორი ტაქტიკური მანევრების უნარი, ბრძოლის ადგილის კარგი ცოდნა და რაც მთავარია, სიმამაცე.

გეგმა სამუშაო

თმის გაღანარგვის კლინიკა «თალღიზი»

თმის გაღანარგვის პირდაპირი სასუილოზაშუი კლინიკა ამიერკავკასიში

პრავალღიანი გაომსღილაბა, სარისხი, გაარანგირაშუი შუღაგეი

უახლესი ამერიკული მეთოდები - მხოლოდ ჩაბთაში ფოლიკულური გაართიანებაშის მასშტაბური ტრანსპლანტაციები, სტამბოლიკოსოკოპალი ტანოლოგია, FOX-კოსოლოგიაში, ნარაგის და ნაგაგაშის გაღანარგვა

თმის გაღანარგვა სორომეიღდაბა 2-3 საათში უმგკივნელოდ

გაღანარგვილი თმა გენეტიკიზაღ ჩხარგვა და რა სშივა. კოსნულტაციები უფასო და პერმონარი.

გაღანარგვის ქ. 22, მისანღმარაგვის პოსიოტალი, III სართული

გაღ. 25-37-39; 37-50-89; 899-53-07-10 www.talizi.ge

ქვეითთა საბრძოლო მანქანები ბრძოლის ველზე

ბრძოლის ველამდე ქვეითების
უსაფრთხო მიყვანას
ჯავახიანისპირეთის
უზრუნველყოფენ, მაგრამ
შუალოდ ბრძოლის ველზე
მოქმედებისას მათი ჯავახი და
შეიარაღება არასაკმარისია
ქვეითების შეტევის
მხარდასაჭერად. ამიტომაც
ფრონტის ხაზზე ტანკებისა და
ჯარისკაცების გვერდით
ქვეითთა საბრძოლო მანქანები
გამოჩნდნენ.

ახალი კლასის ქვეითთა საბრძოლო მანქანა, საბჭოთა БМП-1 შეიარაღებულ 1967 წელს მიიღეს.

ეს იყო მსოფლიოში პირველი საბრძოლო მანქანა, რომელიც მსხვილკალიბრანი ქვეითთა იყო შეიარაღებული და ბრძოლის ველზე II კაცი გადაჰყავდა.

13-ტონიანი ჯავახიანის შეიარაღებული იყო ერთი 73-მლმეტრიანი გლუვკულოანი

ქართული
მებრძოლები მოძრავი
БМП-2-იდან
აბორცელებენ
დესანტირებას

БМП-1-ი 73 მმ-იანი ტალღულლიანი ქვემეხით იყო აღჭურვილი

БМП-2-ის სათოფურიდან შედესანტეს ავტომატური იარაღიდან ტეცლის წარმოება შეუძლია

БМП-2-ების ასანწყობი

გერმანული ჯარისკაცები

ქვემეხით და მასთან შეწყველებული 7.62-მმ-იანი ლიწვეთიანი ტყვიამუხრევი. კომპლექტში შედიოდა მართალი ტანკის-ნაღმდელი რაკეტის გასაშვები მოწყობილობა.

БМП-1-ის ეკიპაჟი 3 კაციდან შედგებოდა, ღესანტი კი რვა მუხრბოლისაგან.

ქვეითა საბრძოლო მანქანზე დაყრუებული 300 ცხენის ძალის სიმძლავრის დინამიკის მქონე მას საშუალებას აძლევდა ასევე-ტრირებულ გზაზე მაქსიმალური 60 კმ/სთ სიჩქარე განეითარებინა, წყალში კი 7 კმ/სთ სიჩქარით ეცურა.

1992 წლის ზაფხულში ქართული არმიის შეიარაღებაში პირველი БМП-1-ები გამოჩნდნენ. აფხაზეთის ომის დაწყებამდე ცოტა ხნით ადრე რუსეთმა ახალციხის მუ-10 კადრირებული მოტიმსრლოელი დივიზიონიდან სხვა საბრძოლო ტექნიკასთან ერთად საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს 125 საბრძოლო მანქანა БМП-1 გადასცა. რუსმა გენერლებმა ანალოგიური БМП გულაუ-თასა და სოხუმში სეპარატისტების ლიდერებსაც მისცეს.

მოუხდევად იმისა, რომ ქვეითა საბრძოლო მანქანები ექსპლუატაციაში დიდხანს იყო და ახალი ნამდვილად არ ეოქნადა, ქართველი სამხედროები მათ აფხაზეთის ომის პერიოდში ინტენსიურად იყენებდნენ და არაერთი მოწინააღმდეგე განადგურეს მათი დაზარალებით, თუმცა БМП-1-ებს დანაკარგიც ჰქონდათ.

1995 წელს ახალქალაქის მოტიმსრლოელი დივიზიონიდან ქართულმა არმიამ ტანკები-

ან ერთად დამტებით 15 ცალი БМП-1-იც მიიღო.

2003 წლისთვის ქართული არმიის შეიარაღებაში არსებული БМП-1-ების საერთო რიცხვი 60-ს არ აღემატებოდა. გარდა ამისა, მამრდელი შინაგანი ჯარების გატარებულ-მაშვე რჩებოდა ათამდე БМП-1.

მოუხდევად იმისა, რომ ქვეითა საბრძოლო მანქანა БМП-1 შედგენილია და შეარ-აღებით სჯობდა ჯავშანტანსპორტიორებს, ავანეთის ომში გამოჩნდა მისი დიდი ნაკლი. გულუღუღიანი 73-მლიმეტრია ქვე-მეხით გასროლილი ტყრების მასაში მოხ-ვედრის სიზუსტე მცირე იყო, ხოლო თავად ქვემეხით ძლიან მაღლა არ იწეოდა და ეკიპ-აჟს არ შეეძლო გატანეერება მისი კალთბში

ნახალული ავანელი მოგასელები.

ამ და სხვა მხრეების გამო, 1982 წლიდან საქბითა არმიის შეიარაღებაში მასობრივ გამოჩნდა მოდერნიზებული ქვეითა საბრ-ოლო მანქანა — БМП-2.

БМП-2-ს წინაპირული БМП-1-ისგან შეკვიდრობით დარჩა კორპუსი, შასი, ძრავა, ტრანსმისია. ძირითადი ცვლილება საბრ-ოლო განყოფილება და შეიარაღება განიც-და. დაყრდა ახალი კომპურა, რომელზეც ერთის ნაცვლად ორი ლუქი იყო, მუხრბისთვის და მეთაურისთვის. ერთი კაცით შეკერდა ღესანტი და იგი შეიღ მუხრბილის გაუტოლ-და.

კომპურაში 73-მლიმეტრიათი გულ-ულლიანი ქვემეხის ნაცვლად 30-მლიმეტრიათი

БМП-2-ი ავანეთის ომში

ჩვენი ღრუბნი: ქვეითთა საბრძოლო მანქანა BMP-2 14 ტონას ინონის. ეკიპაჟი სამი, ხოლო დესანტი კი შვიდი კომისგან შედგება. საბრძოლო მანქანის სიგრძე 6,7 მეტრია, სიგანე კი 3, ხოლო სიმაღლე 2 მეტრი.

BMP-2 შეიარაღებულია 30-მილიმეტრიანი ავტომატური ქვემეხით და მასთან შეწყვილებული 7,62 მმ-ანი ტყვიამფრქვევით.

დიზელის ძრავა 300 ცხენის ძალის სიმძლავრისაა. სანავის სრული მარაგით საბრძოლო მანქანა 500 კმ-ს ფარავს. მისი მაქსიმალური სიჩქარე 65 კმ/სთ-ია.

ავტომატური ქვემეხი დაცემა. ქვემეხს ორლტრანი კვს აქვს. მის ლენტზემ ჯავშანგარტი, მსხრეფ-ფეკასურცეკლემქნი და მსხრეფ-ტრასირედი 500 ცალი 30-მილიმეტრიანი ტყვი იღებს. ქვემეხს სროლის ორი ტეკმი აქვს. მცირე ტეკმით წუთმ 200-300 გასროლის მოსრება შეიძლება. მაღალი ტეკმით ქვემეხი წუთმ არანაკლებ 550 გასროლს აკეთებს, თუკა კომანდის მყოფლით, შეტეკრებად, 60-70-ზე მეტი გასროლის აკეთებს არ არის რეკომენდებული, რადგან ლლის რესურსი მთავრდება მცირდება.

ავტომატური ქვემეხით BMP-2-ის ეკიპაჟს მოწინააღმდეგის ჯავშანტექნიკისთვის ავტომატური ქვემეხი ბორტებს მაქსიმალური კოლიმეტრზე შეუძლია, ხოლო მტრის ქვეითის დაზიანების მსხრეფ-ფეკასური ქვემეხით კი თითო კოლიმეტრის სიმაღლეზე BMP-1-ისგან განსხვავებით BMP-2-ს საბოლოო საზიანების წინააღმდეგ შეუძლია ბრძოლა. მისი ავტომატური ქვემეხი 2,5 კმ-ზე დამორეულ შეუძლებურსკ სწვდება.

ქვემეხთან შეწყვილებული 7,62-მმ ტყვიამფრქვევის ძრავაში ორი ათასი კარტა ტყვიამფრქვევის სროლის ტეკმი წუთმ 800 გასროლს, დამხნებით კი სროლის მაქსიმალური მანძილი თითქმის ორ კოლიმეტრს აღწევს.

BMP-2-ის ქვემეხი და მასთან შეწყვილებული ტყვიამფრქვევი ორ სიბრტეკმა სტაბილიზებული, რაც იმას ნიშნავს, რომ ზუსტი სროლა საბრძოლო მანქანის მოძრაობის დროსაც შეიძლება.

კომერაზე საკითრების შემთხვევაში ფრეტი მართვად ტანკსაწინააღმდეგო კომპლექსს, რომლითაც ნასროლი მართვად რაკეტა 3-5 კოლიმეტრში მყოფ მტრის ტანკს სწვდება.

ცეცხლის გასხნა BMP-2-ში მყოფ ზღუდრეკსკ შეუძლია. ამისთვის საბრძოლო მანქანის ბორტებზე და უკან კარებში რეაქტიული დატრებული, რომელმაც კალამ-

ნიკოვის ტიპის ავტომატების და ხელის ტყვიამფრქვევის ლულების გარეშე შეიძლება.

შეტეკაზე გადასვლის წინ დესანტი BMP-2-ის ორი უკან კარდან ტრეკებს და საბრძოლო მანქანას გვერდით, სროლით მოქცევა. ამ დროს ქვეითები ავტომატური ჯვრებით სროლით ცდილობენ მოწინააღმდეგის ეკიპაჟს მტრის ცენტრებს არ მისცენ საშუალება BMP-ს ტანკსაწინააღმდეგო რაკეტა დამხნებით ესროლონ.

ავტომატის ომში ცხად შეუქანა, რომ ქვეითთა საბრძოლო მანქანების კორპუსების გვერდების შეტეკაშია სუსტი იყო, ამიტომაც ამ დღეებში დამატებით ჯავშანფენები დაამატა. მართალია, შეტეკაში სროლის გაზარდა, მაგრამ ამ სახით მოდიფიკაციებმა BMP-2-მ წყალში ცურვის უნარი დაკარგა.

ავტომატის ომში ქართული ეროვნული გვარდის შეიარაღებაში ათამდე BMP-2 იყო. 2003 წლისთვის არმიის შეიარაღებაში 13 ქართული BMP-2 ითვლებოდა.

2004-2005 წლებში ქართულმა არმიამ უკრაინაში 40 ცალი BMP-2 შეიძინა. მათი ნაწილი დღესაც ცხინვალის რეგიონში

ქართული ციხეკრანუტანების განკარგულებაშია.

2004 წლის ცხინვალის მოვლენების დროს ქართველმა საგარეოკლემმა სეპარატისტებს ერთი BMP-2 წაართვეს ნალავარის სახით, რომლის კომერაზე გეპარდი ენატა.

გასულ წელს ქართველმა ციხეკრანუტანებმა ცხინვალის რეგიონში, ნიქოზი-ფრეკის მშენებარე გზაზე, მოსახლეობა სეპარატისტებისგან სწორედ ზუთვადიანი დროშა-ბრძოლით BMP-2-ით დაცივეს.

BMP-2-ის შემდეგ კომერაზეკრანუტანული მოდელია BMP-3-ი 100-მილიმეტრიანი ქვემეხით და მისი მოდერნიზებული ვარიანტი BMP-4.

თუკა ქართულ ქვეითთა საბრძოლო მანქანებს BMP-2-ებს ჩაუტარდება ისეთივე მოდერნიზაციარეორიც აქამდე T-72 ტიპის ტანკებზე თბილისის ტანკსარეზინტო ქარხანაში მომდინარეობს და მათზე დასავლური წარმოების თანამდროვე რადიოელექტრონულ-ატეკური აპარატურა დაცრდება, მაშინ მინეტელეონდ გაიზრდება მათი საბრძოლო შესაძლებლობები.

ირაკლი ალადაშვილი

მებრძოლების დანაგოფი BMP-2-ის მხარდაჭერით შეტევაზე გადავიდა

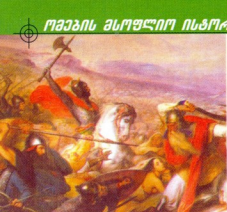

არსენალი

БМП-2

„არსენალი“ ცდილობს სულ უფრო და უფრო საინტერესო იყოს მკითხველისათვის, ამიტომ გთავაზობთ ახალ რუბრიკას, რომელშიც განვიხილავთ ზოგადად ომების ისტორიას კონკრეტული ბრძოლების მაგალითზე, რომლებიც VI-XV სს-ებში გაიმართა. ვინაიდან თემა ძალიან ტევადია, რუბრიკა გაგრძელებით იბეჭდება. (დასაწყისი იხ. „არსენალი“ №11)

ქვეითა რიდი

შუა საუკუნეებში

გაგრძელება

მსუბუქად აღჭურვილი ქვეითები

შუა საუკუნეებში იმდენად რამდენიმე სახის ქვეითებს. ერთ შორის ერთ-ერთ ყველაზე ფუნქციურსა – მსუბუქს, რომლის გარეგანი ქვეითი იქნებოდა ტაქტიკური ამოცანების შესრულება. ამ პერიოდში მსუბუქი ქვეითების სხვადასხვა ქვესახე გვხვდება.

მძარცველების სახელიც ჰქონდათ. მოწინააღმდეგის ტერიტორიების დარეგულაც-ვა შუა საუკუნეების არმიისათვის, რომელიც ცდილობდა მტერი ზეიმართულ ბრძოლაში გამოეყენებინა, კანონიერი სტრატეგიულ სვლას წარმოადგენდა.

1302 წელს, კურტრუხთან ბრძოლისას, სატყორცნი შურდულებით შეიარაღებულმა ბიდეებმა არაბულეთი მებრძოლ ფრანგ მეომრებთან ერთად მოწინააღმდეგეებს დიდი დარტყმა მიაყენეს. გადამწყვეტ მომენტში, როდესაც იერში უკვე რანდია ნაწილმა მიიტანა, მათ უკან დაიხიეს, შემდეგ კი ისევ წინა ფლანგზე გადაინაცვლეს. ამ შეხვედრაში მათ ფუნქციას ფლანგზე მტერიდან მებრძოლი კავალერიის დაცვა წარმოადგენდა. ბიდეები ისროდნენ შურდულებს და თავს ესხმოდნენ მოწინააღმდეგის შუბლს.

ნებს მოკლე ხმლებით, რთაც ბევრ რანდს. საცოცხლე შეუნარჩუნეს.

ალმოგავარები

ესპანეთის მამკლადანს დამპყრობლებმა ცენტრალური ევროპისაკენ სვლა პირენეს მაღალმთიანი რეგიონის ახლოს შეწყვეტეს, საგარეუდოდ, იმიტომ, რომ იქაური ბუნებრივი პირობები არცთუ ისე მოსწონდათ არაბებს, რომლებიც უღანბრებდნენ და ვაგნებში ბრძოლას იყენებდნენ. ჩრდილოეთით დასვენებულმა ქრისტიანულმა რეკონკისტამ დაუსრულებელი ომი გამოიწვია: ქალაქები ხელს უწყობდნენ კავალერიისა და ქვეითების შეიარაღებას, სამხედრო ორდენების რანდები ციხეებში იყვნენ გამაგრებული, არაგონის სამეფოში კი ალმოგავარები გამოჩნდნენ. ეს მამაცი მეომრები მწველს, ყაჩაღს და ესპანეთის მამკლადანს სათაგანების რეიდები გახლდნენ. ალმოგავარების უპრატესობა მათი მოქნილობა იყო.

ომი არის ფიზიკური, ინტელექტუალური და მორალური ძალების დაპირისპირება, რომლის დროსაც დიდი მნიშვნელობა ენიჭება შეიარაღებასა და ბრძოლის ტაქტიკას. თანამედროვე სამხედრო ხელოვნება, რომელიც საკმაოდ განვითარებულია ტექნიკური მიღწევების გამოყენებით, დიდად გამსხვავდება მისი განვითარების პირველი საფეხურებისაგან. საბრძოლო ხელოვნების განვითარების საწყის ეტაპზე მთავარი და უმნიშვნელოვანესი როლი ადამიანის ფიზიკურ შესაძლებლობებს ენიჭებოდა. სამხედრო ტაქტიკა სამხედრო ხელოვნების შემადგენელი ნაწილია, რომელიც არმიის თეორიულ და პრაქტიკულ მომზადებას გულისხმობს. საბრძოლო ხელოვნების ისტორიის მანძილზე ის გამომდებოდა იდეოლოგიიდან, რასაც ადამიანთა კულტურული თუ ტექნიკური ევოლუცია განაპირობებდა.

ბი დო

საფრანგეთის სამხრეთით არსებულ პირენეს მთიან რეგიონში კარგი ბუნებრივი პირობები იყო მსუბუქი ქვეითი რაზმების ჩამოსაყალიბებლად. ამ რაზმების მეომრებს ბიდეები ერქვათ. აი, როგორ გვიხასიათებს მათ ისტორიული წყარო: „წარმოშობით ნაგარელები და ესპანელები არიან. შეიარაღებული არიან ორი სატყორცნი შურდულითა და შუბით, ქმრით ატარებენ მოკლე ხმლებს, რომელთაც კუთვლი ეწოდება. სატყორცელს არ ხმობენ“. ბიდეები ცნობილი იყვნენ სისასტიკით და უმოწყალო

ბრძოლა კურტრუხთან

ნაამდგეს პოზიციებამდე კი ვერ მალ-
წიეს.

შემდეგი ნაბიჯი ალმოგავარებს გად-
დევს, რომლებმაც მსუბუქად შვიარლების
წყალობით შვიარებით მარტოვად გად-
აბეს წინააღმდეგ, ფრანგი რაინდები დარ-
წმუნებულნი იყვნენ, რომ გამარჯვების მოპო-
ვება გაუადვილებოდათ, მაგრამ ალმოგა-
ვარებს მალე დაუტყვევეს, რომ თხისტყაუ-
ქიანი მებრძოლი საკმაოდ სახიფათო და-
ლა.

ფრიზები

ფრიზები გერმანელები იყვნენ, რომლებიც
ევროპის ჩრდილო-დასავლეთის სანაპირო
ტერიტორიებზე ბინადრობდნენ. მკაცრმა
ბუნებრივმა პირობებმა ხელი შეუწყო კიდევ
ერთი „სასაზღვრო“ ლაშქრის ჩამოყალი-

ბეგას, რომელიც განსაკუთრებით გამოსა-
დგომი იყო ზღაპრულ ბრძოლისას. თუკი მათთვის
პირიზებს ვერწმუნები (XIII ს.), ფრიზები
შვიარაღებული ყოფილან შურდულებით,
რომელიც გაეცელოში ეწოდება. ასევე
აღჭურფული ყოფილან დანიური ნაგავებით,
ანუ სკიპრებით და გრძელი შუბებით. ეც-
ვათ ტილოს სამოსი მსუბუქი ჯავშნით.
1256 წლის ზამთარში ფრიზების ლაშქარი
უილიამ პოლანდელის რაზმს ჩაუსაფრდა.
უილიამს საჭურჭელი ეცვა, ცხენიც კი აბ-
ჯრით ჰკავდა დეკლი. უეცრად მას ფეხ-
ქვეშ ყინული ჩაუტვდა და წყალში ჩაგარდა,
ჩანს, ჯავშნითი ცხენ-კაცის სიძიმეს ყინულმა
ვერ გაუძლო. პერცივის დაბნეული მეთო-

ალმოგავარები ხშირად
კარანახობდნენ პირობებს
სხვადასხვა ქვეყნების მმართველებს

რები გარბოდნენ, ფრიზები კი გარს შემოერთებენ ჰერცოგს და შერდლები დაუმრეს, ულიამ პოლანდიელმა სიცოცხლის შენარჩუნების სახელად ფრიზებს დიდი გამოსასყიდი შესთავაზა, მაგრამ დაუნდობლმა ფრიზებმა ის ნაკუწ-ნაკუწ აჩეხეს.

ქვეითებისა და რაინდების შეტაკება ხშირად დიდი სისხლის ღრთი მთავრდებოდა, რაინდები, როგორც წესი, ღირსეულად, წესების დაცვით იბრძოდნენ, რაც მსხვერპლის რაოდენობას გარკვეულწილად ამცირებდა. დამარცხებულებსა და ტყვეებს შერვალების იმედი ჰქონდათ, ხშირად სახელურის გაღების სანაცვლოდ მათ საშობლოში აბრუნებდნენ. სამუხაროდ, ქვეითი არ სარგებლობდნენ ამ პრივილეგიით. პირიქით, მათი სიცოცხლე არაფრად უღირდათ და გამოსასყიდსაც არავინ იძლეოდა. სწორედ ამიტომ ქვეითებს ყოველთვის დაუნდობლად ანადგურებდნენ.

1302 წელი, ბრძოლა ჟურგენსთან

1302 წელს კურტრესთან ფლამანდიელების ფრანგებზე გამარჯვება იმის ნათელი მაგალითია, თუ როგორ უნდა იმოქმედოს შუა საუკუნეების ქვეითმა ჯარმა იმისათვის, რომ რაინდთა ლაშქარი დაამარცხოს.

1. დაიცვას ზურგი. ფლამანდიელებმა ალფა შემოარტყეს კურტრეს ციხეს, რომელშიც ფრანგთა გარნიზონი იდგა. ფრანგმა რაინდებმა ფლამანდიელებზე იერიში მიიტანეს, მაგრამ არბალეტითა და შუბებით შეიარაღებულმა მეორეებმა მოიგერიეს და უკუაფრეს ისინი. 1304 წელს მონან ჰეველიმ შეტაკებისას ქვეითთა ზურგში ურეხებით ერთგვარი ფარი გააკეთეს, იმისათვის, რომ რაინდებს ფლანგებიდან არ მოეცვლით და ალფაში არ მოექციათ ფლამანდიელები. დაწინაურებისას ფლამანდიელები წროულად ეწყობოდნენ, ეს მათ ხელს უწყობდა წროულთა თავდაცვის განხორციელებაში, ისევე როგორც ამას აკეთებდნენ შოტლანდიელი შუბოსნები, რომლებიც შოტლანდის ქმნიდნენ ხოლმე.

2. ფლამანდის გამაგრება. კურტრეს ციხესთან ფლამანდიელთა ფლანგებს ჰაობიანი მდინარე ლოსი იცავდა, რომელიც მოწინააღმდეგეს საშუალებას არ აძლევდა, ალფაში მოექცია ისინი.

3. მტრის ფრონტის მიმართულებით წინსვლის შეფერხება. გრონკ-ბრუკისა და გროტ-ბეკის დაღმართები წარმოადგენდა იმ წინააღმდეგობას, რომელიც ამცირებდა რაინდთა ცხენების სისწრაფეს და ხელს უწყობდა მთავრების საბრძოლო წყობის დარღვევას. ასე რომ, ფლამანდიელთა პირველ ზაზამელ მისულებმა დაკარგეს სასურველი სიჩქარე და ამიტომაც ვერ მოახერხეს მტრების რიგების გარღვევა.

ინგლისელებისა და სკოტების დაპირისპირება

4. მომებიანი პოზიციის დაკავება. მდინარეების სათავეები, როგორც წესი, შუამდგომლობა, მთიან რეგიონებშია. მათ ახლოს კი ციხე-ქალაქები იყო გაშენებული, რაც რაინდებთან ბრძოლისას ქვეითებს უპირატესობას ანიჭებდა.

5. რეზერვის შემოსახვა. იან ვან რენსეს რეზერვში ქვეითი რაინდები ჰყავდა, რომლებიც მან კრიტიკულ მომენტში ბრუკს ნაწილის დასახმარებლად გადაასროლა. საუკეთესოდ იბრძოდა კავალერია. მას შეეძლო უკან დასდევნივდა და გაერადგურებინა მოწინააღმდეგე.

6. ცოცხალი წინააღმდეგობის უზრუნველყოფა პატარა ბრძოლის საწარმოებლად. ამ მანერის იყენებდნენ დიდი დანაკარგის თავიდან ასაცილებლად. რობერტ დ'არტუამ ფრანგი მშვილდოსნები წინა ფლანგზე გადაასროლა იმისათვის, რომ ისრებს ფლამანდიელების რიგები შეეთხულებინა. ფლამანდიელი მშვილდოსნები კი, რომლებიც შუბოსნების წინ იდგნენ, ფრანგებს ათულებდნენ დისტანცია შეენარჩუნებინათ მანამ, სანამ ისრები არ გამოიღვიძა.

7. დისტანციის და ურთიერთმოქმედება. ფლამანდიელები სხვადასხვა ქალაქისა და გილდიების სახელით იბრძოდნენ, შესაბამისად, თითოეულ ნაწილს თავისი სამოსი

და ღირსეულობა ჰქონდა, რომ შეიძლებოდა ყოველთვის გაერჩიათ, სად იყვნენ მისიანები. იფრე დანიშ-ნულმა ჰქონდა საომარ ყოინასაც, შუბოსნები და მეომრები, რომელთა იარაღსაც გულენდავი (ერთგვარი პალიცა) წარმოადგენდა, შეთანხმებულად მოქმედებდნენ. შუბოსნები შუბის ბლავ პირს მარჯვნივ ასახდენენ და ქმნიდნენ ერთგვარ ლიხვს, რომლის გადლახვას რაინდები ვერ ახერხებდნენ. გულენდავით შეიარაღებული მეომრები კი ლიხვის წინ შერეულბულებს თავს ესხმოდნენ.

8. ფრონტის გამაგრება. იან ვან რენსე ჰომბრის მოწოდება: „არ მისცეთ მოწინააღმდეგეს საშუალება, გაარღვიოს თქვენი რიგები. ხოცეთ კაცობა და ცხენიც. ავლანდია, ლომია!“ — აი, ჩვენი შეძახილი... (ოცხლად ნუ გადაარბის ის, ვინც გაბედავს წინა მუხარბის შეტეგვას და მის გადევნებას).

9. მეთაურებიც ქვეითად იბრძვიან. ფლანდიელი თავადები ვი დე ნამური და ულიამ ვან ბულონი ჩამოქვეითდნენ და პოზიციები მოწინავე რიგებში დაიკავეს. ნობილების დემონსტრაციულმა საქციელმა ჰომბრის საბრძოლო სული და შემართება შემატო.

10. საბრძოლო სულისკეთების ამაღლება. ბრძოლის წინ სარდალი სიტყვით მმართავდა ჯარს, აძლევდა მითითებებს და შეასტებდა, რისთვის იბრძოდნენ. ჰომბრე უკვე გაღებულ იყვნენ თანამებრძოლები ჩვე დახეობა, თუკი დახეობილი ფრანგი სასაგლეხო, რისთვის დაიწყებდნენ. ვი დე ნამურს რაინდობა უბოძა 30-ზე მეტ გულსს, რაც მათ წასახალისებლად გადავადგული კონიფერული ნაბიჯი იყო. ბრძოლის წინ ყველა მათგანი უხიარებოდა და ცოლ-მამაკაცები უკლამდებოდნენ მძიოდნენ სასაკლავო, იმდენი ჰქონდათ, რომ სასუფელოს კარი მათთვის, დია იქნებოდა. რა ღონე უნდა, ამასაც დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა.

11. მტრის დაწვრილად დგენა. იმის მოუხედავად, რომ ქვეითად იბრძოდნენ, ფლანდიელი მეთაურები (მართლაც, რაინდები) მიხედნენ, რომ ფრანგებმა ამოწურეს თავიანთი რეზერვი და იქონიშის მტრების ბრძანება გასცეს. ქვეითები თავს დაესხნენ რაინდების არეულ რიგებს და დაიწყეს მათი კლტა, სანამ ფრანგული კავალერია მწყობრის აღდგენას შეუძლებდა. შემდეგ ფლანდიელებმა განაგრძეს წინ სვლა და გზაღმა ნებისმიერ წინააღმდეგობას ანადგურებდნენ, ხელს იღებს ფრანგების ბანაკი, გაძარცვეს და განადგურეს იგი.

ბანოკბერნი — 1313 წელი.

1272 წელს მეფე ედუარდ I ინგლისის სამეფო ტახტის მემკვიდრე გახდა. ის უკვე ბრძოლებში გამოჩნდილი მეთაური გახლდათ. ინგლისის ისტორიაში მან ერთ-ერთი საუკეთესო მეფე-რაინდის სახელი დაიმკვიდრა. სწორედ მის დროს მიიღო ინგლისის არმია ის ფორმა, რომელსაც შემდგომი ორი ასწლეულის მძიმეზე მყარად იმართებდა. ედუარდი უელსში წარმოებულმა საომარმა მოქმედებებმა დაარსებულ მშვილდოსანთა დიდ მნიშვნელობაში. ინგლისელთა ადამიანური რესურსი საგრძნობლად აღემატებოდა შოტლანდიელთა შესაძლებლობებს. ალბათ, ამის შედეგად უნდა იყოს, რომ 1296 წელს შოტლანდიაში შეჭრილი ინგლისელების მოსახლეობის წინააღმდეგობა არ შეხვედრიათ. ეს ძალზე ხელსაყრელი შემთხვევა ფრანგების იერიშის გამოხიზნის ელვად მსგავსაა. იმულებული გახდა, დაეტოვებინა ტერიტორია, სადაც თავისი რაზმები დატოვა. სამეფო-ერიდ, მეფისა და ძირითადი არმიის არყოფნით ისარგებლა ულიამ უოლესმა, რომელმაც 1297 წელს სტერლინგის ხიდიან ლოკალიზებული ინგლისელები განადგურა. უოლესმა გამარჯვება ხრიკით მოიპოვა, რომელსაც ადვილად წამოვიო ინგლისელთა მხედრობის მეტრისმეტად თავდაჯერებული წინააღმდეგობა. მდინარეზე გადასვლის დროს შოტლანდიელებმა მტრები ვიწრო გუბირზე მოიწყვედეს. შეეცადნენ საბრძოლო მწყობრით გაშლილიყვნენ, მაგრამ ვერ მოახერხეს და შუბოსების წერად იქნენ. ამ შემთხვევაში გამარჯვების მიზეზად ერთი მარტვი მოხერხებული ფანდი იქცა, მაგრამ მილიანობაში შოტლანდიელთა ტაქტიკა საკმაოდ სუსტი გახლდათ. ფოლკერკთან ერთი წლის შემდეგ განცდილი მარცხი ამის ნათელ მაგალითს წარმოადგენს. შოტლანდიელების მოწყვლადობა მხედრობის სიმცირეში მდგომარეობდა.

ედუარდმა კამპანიათვის სამი ათასი მძიმე შეიარაღებულ ცხენოსანი და 20000

ფეხოსანი გამოყო. მან ჯერ ისრები დასწვინა მოწინააღმდეგეებს, შემდეგ კი მხედრობის საშუალებით მათი რიგები არია. ბრძოლა სისხლისმსმელი ხოცვა-ღლეობით დასრულდა. ფოლკერკთან გატყვევებული მარცხი ნობილებს ის დღაღატოთ კი არ იყო გამოწყველილი, ისე, როგორც ამას მსატყვერელი ფილმი ამაყვად გულს“ მოგვიხირობს, არამედ სწორედ ტაქტიკის სისუსტითა და მეთაურთა მოუხერხებლობით. თანდათანობით შეიქმნა შთაბეჭდილება, თითქმის შოტლანდიელებს არ შეუძლიათ ინგლისელებისათვის წინააღმდეგობის გაწევა. 1302 წელს კურტრუსთან ფრანგების დამარცხებამ ისინი გარეშე დახმარების გარეშე დატოვა, რამაც ნობილიტეტის უმრავლესობა იძულებული გახდა, ედუარდს დამორჩილებოდა. მაგალითად, ასეთი იყო რობერტ ბრიუსი, რომელმაც თავი იმითაც „გამოიჩინა“, რომ თავისი მეტოქე და ტახტის მემკვიდრე, ყოფილი მეფე იოან ბალიოზის მძისწული — ჯონ კომინი მოკლა. 1304 წელს ინგლისელებმა სტატუტ-გოულად ძალზე მნიშვნელოვანი ციხესიმაგრე სტერლინგი დაიკავეს, ამის შემდეგ შოტლანდიელები თითქმის გატყვევდნენ, მაგრამ მხოლოდ მოქვედებით. 1307 წელს ლარდონ-პოლიან დიდი შტატკება მოხდა (ამავე წელს გარდაიცვალა მეფე ედუარდი), რის შემდეგაც შოტლანდიელ ნობილებს შორის ლიდერი გამოიკვეთა, ის რობერტ ბრიუსი გახლდათ. მან ინგლისელების მოქანცვის ტაქტიკა არია და ციხესიმაგრეების დამორჩილება დაიწყო. ინგლისის მეფის სიკვდილის შემდეგ სამეფო ტახტზე მისი ვაჟი, ედუარდ II ავიდა, რომელიც არ გამოირჩეოდა დიდი სამხედრო ნიჭით. 1310 წელს ის შოტლანდიაში შეიჭრა, მაგრამ უშედეგოდ. — ბრიუსი მასთან პირისპირ შტატკებას გაუბრძოდა. 1314 წლისათვის შოტლანდიელებს პოზიცია მეტ-ნაკლებად უკვე გამყარებული ჰქონდათ. მათ სტერლინგის ციხეს შემოარტყეს ალყა, რის გამოც ვითარება ძალზე დაიძაბა. მეფე ედუარდ II იძულებული შეიქნა, ციხის გადარჩენა ენდობა...

გაგრძელება იქნება

ბანოკბერნის ბრძოლა. დღე მეორე

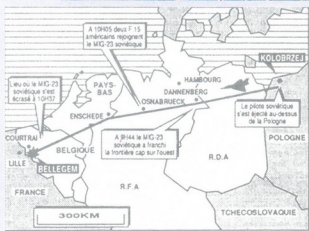
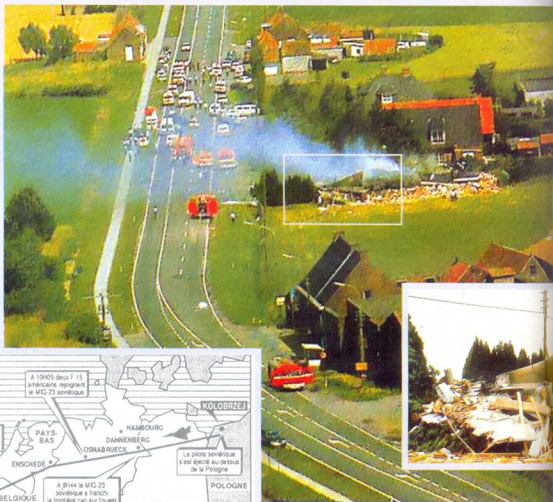
კატასტროფით დამთავრებული რეპორაჟი

1989 წლის 4 ივლისს ბელგიის ერთ-ერთ ჭარბმოსახლეობიან რაიონში, პატარა ქალაქ ეურგრეს მახლობლად, მოხდა შემთხვევა, რომელმაც არა მარტო ეპყარი მოსახლეობა შეძრა, არამედ მსოფლიოს ავიაპეციალისტებიც განაცვიფრა. წყნარ, უღრუბლო ამინდში ტელეუბრების სახლს წითელვარსკვლავიანი საბჭოთა სამხედრო თვითმფრინავი დაეჯახა. დაიღუპა ბელგიელი ყმაწვილი, ხოლო პილოტი არ დაზარალებულა, რადგან კატასტროფამდე ერთი საათით ადრე კატაპულტირება მოახდინა და მშვიდობიანად დაეშვა პოლონეთის მიწაზე. პოლონეთიდან ბელგიაში მიღ-23-მა უპილოტო იფრინა.

ავიაციის ისტორიაში ამ უნიკალურმა შემთხვევამ საბჭოთა კავშირი არასაზარბულო მდგომარეობაში ჩაავსო, ამიტომ შევედრე ავღსოსენიელი ინჟინერის მიქაელას, მის უშუალო მონაწილეს, სამხედრო მფრინავ პოლკოვნიკ ნიკოლა ელიოვს სკრიდინს ურჩიეს, ქისთვის კბილი დავჭრა.

1989 წლის ზაფხულში ზუსტად ერთი წელი იქნებოდა, რაც პოლკოვნიკი სკრიდინი სამხედრო-საპირო ძალების წარდგომის დავალებასთან მსახურობდა. პოლკოვნიკს ავიაღვიწიის პოლიტგანყოფილების უფროსის პასუხსავე პოსტი ეკავა, რაც მას დამოუკიდებელი ფრენების შესრულებას ავალისწინებდა: 4 ივლისს იგი მიღ-23-ით ქალაქ კოლინბერგის მახლობლად მებრძო (პოლონეთის ბელტიის ზევის სანაპირო) პოლკის არეობიდან აირცხა გაფრენას.

თვითმფრინავი ჩვეულებისამებრ მოსწვდა მიწას, ის იყო პოლკის სიმაღლე ადგილი, რომ უხლოვრებას დარტყმა შეარყა გამანადგურებელი. შესაძლოა, პერშიძეებში ფრინული მოხვდა, ეს მოხდა ფრენის 41-ე წამზე, როცა თვითმფრინავი მხოლოდ 90 მეტრ სიმაღლეზე იყო. სიჩქერე მკვეთრად დავდა და თვითმფრინავს დაბლა დაშვება დაწყო. სკრიდინმა მოასწრო თვითმფრინავის ზევისგან შეტრენება და კატაპულტის რგოლი გამოსწია. სანამ მიწაზე დაეშვებოდა, პოლკის დანაზა, როგორ გადაეკეთა თვითმფრინავს სანაპირო სახი და ტალღების მიხედვით.

ამვე დროს ლოკატორის ოპერატორმა ობიექტის სანაპირო წყლებში თვითმფრინავის დაკარგვის ინფორმაცია გადასცა. მფრინავიდან გამოშლულ მიღ-23-ს დადევნებულს წყლებს გამანადგურებელმა მისი კვალი ვერ აღმოაჩინა. ზღმძღუნებლობა იყარა, რომ ავარიული თვითმფრინავი ზღვაში ჩაეგდო და რადგან ინჟინერს მსხვერპლი არ მოჰყოლია, გული დაიმშვიდა. ამ დროს კი უპილოტო თვითმფრინავი გერმანიის საპირო სივრცეში მოფრინავდა. გერმანიის პერსონალიზებული ძალები თავის სიმაღლეზე ვერ აღმოაჩინდნენ, — სანამ მათი განადგურებელი მიღ-23 მოხდევდნენ, უპილოტო თვითმფრინავს გერმანია-ბელგიის საზღვარი გადაეკეთა. გერმ-ს სამხედრო მფრინავების ნამ-

ბობი, რომ ვითომ დაეწინა უპილოტო საბჭოთა თვითმფრინავს და დღესან ათეა-ლიერებდნენ ცარილ კაბინას, მტკარი სი-ცრუა, ვეცა თვითმფრინავს აქეს თავის ფოტოაპარატურა. წარმოდგენიე როგორ პოლიტიკურ ალაპიის გამოიწვევდა ამ დროს ფოტო, რომელზეც გამოსახული იქნებოდა უპილოტო სამხედრო საბჭოთა თვითმფრინავი გერმანული გზაგადამტრელების თანხლებით გერმანიის ცამი. ასეთი ფოტო არ არსებობს. გერმანული გზაგადამტრელები უპილოტო მიღ-23-ს რომ დასწევდნენ, ფოტოსურათის აუცილებლად გააულებდნენ. სკრიდინის გამანადგურებელი პერში სათი-ოდენ მტკანის იყო. ამ დროის განმავლობაში თვითმფრინავს პოსტალაში მოხვდა და რჩე-ვერზე გაშუბტაც მოასწრო (პარაშუტით დაშვების დაშვება), შემდეგ კი შტაში გამოცხადდა. და ამ დროს რადიოსაფრ-თავისუფლების ხმა აცხადებს, რომ საბჭო-

"ცეცხლოვანი მედიის" მამასახა

ალბათ, ვერც ერთი საბჭოთა თვითმფრინავი ვერ შეედრება მასზე თქმული ლეგენდებითა და ჭორებით МиГ-25-ს

1976 წლისთვის მსოფლიოს არც ერთ ქვეყანას არ ჰყავდა თვითმფრინავი, რომელიც ტაქტიკურ-ტექნიკური მახასიათებლების მიხედვით კონკრეტუნი გაუქვედა საბჭოთა გამანადგურებელ-გზავადამკრულ МиГ-25-ს.

1976 წელს აშშ-ის ცენტრალურმა სადაზვერუო ბიურომ დიდი ძალისხმევით შედეგად მძირი ინფორმაცია მოიპოვა გამანადგურებლის სანავიგაციო სისტემებზე. სულ მალე კი ამერიკელებმა შეიტყვეს, რომ საბჭოთა კავშირმა არ ტიპის უკვე 400 თვითმფრინავი ჰქონდა.

საბჭოთა ხელისუფლები და სამხედროები კომმარლ სიმბარმოც კი ვერ წარმოადგენდნენ, რომ МиГ-25 ითვსე ამერიკელების ხელში ჩაგარდნილად, მაგრამ მალე კომმარლო სიმბარ რეალიზად იქცა.

1976 წელს საბჭოთა სამხედრო-საჰაერო ძალები შეესა წარმოუდგენებლად მოელქნენ: 6 სექტემბერს, აეროდრომ „ჩუგუეცკაი“ დის-ლოცირებულ ჰერსაწინადალ თავდაცვის გამანადგურებელთა პოლკმა, საწერნელი ფრენის დროს, რადარების ეკრანებდა გაჭრა არ დროისთვის ახალი გამანადგურებელი МиГ-25П, საბირტო ნომრით „31“. თვითმფრინავს მართავდა ახალგაზრდა, მაგრამ უკვე გამოცდილი მფრინავი, უფროსი ლეიტენანტი ექტორ ბელენკო. მფრინავი კავშირზე არ გამოდიდა და აეროდრომის ხელმძღვანელობაში არ იძებოდა, ალბათ, თვითმფრინავს კატასტროფა განიცადაო, სავარაუდო ადგილას სამშებლო შეკუმბმფრინები ვაგზაწრა, მაგრამ ახლად, — სამშებლო გუგუგუს ვერც თვითმფრინავის ნაშთრეგები და ვერც მფრინავი

ნავი ვერ იპოვა.

13 საათსა და 11 წუთზე იაპონიის ექნულ პოკადლოზე განთავსებულმა იაპონიის თავდაცვის ძალების კრიდროლოდა თობხმ რადიოლოკაციურმა სადგურმა კუნძულის სანაპიროს დასავლეთით, 200 მილის მოშორებით, 6700მ-ის სიმაღლეზე დაფაქსირეს კუნძულისკენ 750კმ/სთ სიჩქარით მომავალი საჰაერო სამიხე. აღმოჩენიდან შეიდი წუთის შემდეგ, ავიამზიდან „ჩორტეკ“ მისთვის გზის გადასაჭრელად აფრინდა „Phantom“-ის წყვილი. 1 საათსა და 26 წუთზე ამოუცინი იბიექტი გაჭრა იაპონური რადარების ეკრანებიდან. ის კვლავ გამოჩნდა მხოლოდ 26 წუთის შემდეგ: 1 საათსა და 52 წუთზე, 300 მეტრის სიმაღლეზე, სამოქალაქო აეროპორტ „პოკადტესკი“ თავზე გადაფრინდა უცნაური კონსტრუქციის თვითმფრინავმა, რომელიც იგრით არ ჰყავდა საბჭოთა ლიბერს. მფრინავი ამკრად დავალობას აპირებდა, მაგრამ ასაფრენ-დასაფრენი ზოლი დაკავებული იყო ავიაკომპანია „ოლი ნიპონ აირეფს“-ის კუთხილი Boeing 727-ით. მფრინავმა მკვერთად დასწა თვითმფრინავი მიწისკენ და თითქმის შევარდა ასაფრენ-დასაფრენ ზოლზე. სამხედროუკე პარამუტის გამოშვების მოუხდავად, თვითმფრინავმა გაიარა მოილი ასაფრენ-დასაფრენი ზოლი და დავალობის ინსტრუმენტული სისტემის ორი ანტენის გატანის შემდეგ გაჩრდა ზოლიდან 240 მ-ის მოშორებით. ამსაყენდა ფოტოკამერები. თვითმფრინავის კაბინიდან ფრთაზე ამოსულმა მფრინავმა სამტრელო „ამკარიოდო“ ორგერ გაისრლო მაკრში. ვადალესა იბწამილე შეწყდა. რამდენიმე წუთში კი მოედრენ პოლი-

ნარების უკანასკნელ ციკლში თვითმფრინავი თითქმის განვითხო მიწაზე და მშვიდად დაეცა.

ინციდენტიდან რამდენიმე დღის შემდეგ ბელადმა საბჭოთა თავდაცვის სამინისტროს წარმომადგენელთა გუგუეი ჩაყვდა, რომელმაც პოლტის ბრალეულობა ვერ დაამტკიცა. უთახმბობა საავიაციო მშენებლობის სამინისტროსა და საავიაციო-სამხედრო სამსახურის შირის ჩამოგარდა. როგორც გაირკვა, №1029-ის ძრავა ერთი წლის განმავლობაში ზოგადი შეკუმბებით, თუქცა მისი არასტაბილურად მუქაობის მიზეზი კიბისადა მიწე ვერ დადგინდა.

ინციდენტის კომენტარისას საბჭოთა კავშირის სამხედრო-საჰაერო ძალების მთავარსადლის პირელებმა მოადგელემ ვერც-ელეტენტანტმა ე. მკაიონიკივს თუქცა: „ეს მზეხევეა უჩიკალორა ავიაციის ისტორიაში სიმბარ მანქანას, რომლიდანაც პოლტის კატასტროფა მოახდინა, ასე შირ მანძილზე უმართავად არასოლეს უფრინავი“.

МиГ-25-ს გარშემო ანგარი აუშენეს

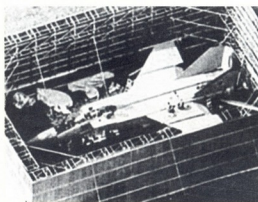
ცია და აეროპორტის ხელმძღვანელობა. აეროპორტი 5 საათით დაიხურა. სახელმწიფო კუთვნილების დასამალავად თეთიმფრინავს პრეზენტი გადაადგარს. ცოტა ხნის შემდეგ კი გაიყვანეს ასაფრენი-დასაფრენი ზოლის მიმდებარე ტერიტორიიდან.

მუცისეცხვით, სამოქალაქო აეროპორტი სამხედრო ბაზა არ არის და ხმა საბჭოთა თვითმფრინავზე უფლისისწრაფით გავრცელდა. იმ დღეს ქალაქი პოკალდტ ყველას პირზე ეკერა და МиГ-25-ისთვის გადაღებულმა ფოტოებმა მთელი მსოფლიო შემოიპოვა.

ბელენკოს თანამშრომლები და ოჯახის წევრები დარწმუნებული იყვნენ, რომ ის ააზრიაში იტყულებოდა, ავარული სიტუაციის გამო დაეღდა და ახლა მას ძალით აკეცდნენ.

იაპონელებმა კი არ იცოდნენ, რა ეწიოთ „ბელენკოს საჩუქრისთვის“. საბჭოთა კავშირის ხელმძღვანელობამ ბელენკოსა და თვითმფრინავის დასაბრუნებლად არასრული მასშტაბის კამპანია წამოიწყო. იაპონიის მთავრობა სფრინებელში ჩავარდა – მოიზარდა შეუძლო სულ გაეფუტებინა საბჭოთა კავშირისა და იაპონიის შორის არსებული ისედაც ცივი ურთიერთობა, მაგრამ იაპონიის მთავრობა არ ჩქარობდა თვითმფრინავისა და მფრინავის დაბრუნების კატეგორიულ მოთხოვნაზე პასუხის გაცემას.

იმ დროისთვის იაპონიაში მყოფი აშშ-ისა და საბჭოთა კავშირის ოფიციალური და არაოფიციალური (ცნენ კი ოფიციალურებზე გაცილებით მეტნი იყვნენ) წარმომადგენლები ძალზე ატყობდნენ. საბჭოთა კავშირი ჩქარავდა თვითმფრინავის დაბრუნებას, აშშ კი პირიქით, ცდილობდა ამ პროცესის გაუმართლებლობა. ორ ცეცხლს შუა ჩავარდნილი იაპონია ეფრანადი ცდილობდა, მომდროისთვის თვითმფრინავი მიეზი მიეზივნა. და იპოვეს კიდევ საკმარის ორგანიზაციები: იაპონიის მთავრობამ ბელენკა დადანიშნულ იაპონიის სახელმწიფო საზღვრის უკანარი გადმოკვეთისა და ქვეყნის ტერიტორიაზე ფეოქტადი მასალების შემოტანაში. აშკარად,

ბელენკო გახდა რაღაც საშუალო – ვაშა-უშა და ტერიტორიის შორის, ხოლო თვითმფრინავი МиГ-25 განიხილებოდა როგორც მთავარი ნივთმტკიცება ბელენკოს წინააღმდეგ აღძრულ სისხლის სამართლის საქმეში. ასე რომ, მისი დაბრუნება გამოძიების დასრულებამდე შეუძლებელი იყო.

რა თქმა უნდა, საბჭოთა კავშირში ეს სისულელე არაფერს დაუტყვებია, მაგრამ ქვეყნის ხელმძღვანელობას იმედი ჰქონდა, რომ სანამ საბჭოთა დიპლომატიურად სთხოვდა იაპონიის МиГ-ის დაბრუნებას, აშშ მოვლავარაკებოდა იაპონიის თვითმფრინავის მისთვის გადაცემის თაობაზე.

როგორც ჩანს, МиГ-25-ის ხელში ჩაგდებას ოცნება ამერიკელებს ნელ-ნელა უსრულდებოდათ.

„კივი იმის“ დაუწერელი კანონები მოითხოვდა შეიარაღების მუდმივ გაზრდას. გასული საუკუნის 50-იან წლებში ორივე ზესახელმწიფოს მართლად დამტკიცებლად მალას წარმოადგენდა ბირთვული შეიარაღების მატარებელი ბომბდამშენები, მაგრამ მათი დაბანო ფრენის სიჩქარე (1000 კმ/ს-მდე) და სიმაღლე (15000 მ-მდე) არ იძლეოდა მოწინააღმდეგის პერსონალადმდე თვადიკის ეფექტიანად გადალახვის საშუალებას. სწორედ ამ გარემოებას უზიდა ავიაკონსტრუქტორებს დაცუილი მუშაობა ისეთ თვითმფრინავებზე, რომელთა ფრენის მაქსიმალური სიჩქარე იქნებოდა 3000 კმ/ს, რაც თითქმის სამი ბევრის სიჩქარის ტოლია.

საბჭოთა კავშირის თავზე აშშ-ის ბერ

ბელენკოს დაჯდომის დროს ასაფრენი ზოლის სიგრძე არც ეყო...

განხორციელებული სადაზვერვო ფრენები ვერ კიდევ 1956 წელს დაიწყო. სწორედ ამ მიზნისთვის აშშ-ში შექმნეს დიდ სიმაღლეზე მფრენი მშვერავი თვითმფრინავი U-2. ის თითქმის ოთხი წლის განმავლობაში დაუბრკოლებლად დაფრინავდა საბჭოთა კავშირის თავზე და სხვადასხვა სტრატეგიულ ობიექტს ფოტოებს უღებდა, მაგრამ 1960 წლის 1-ელ მაისს U-2-ის ვარსკვლავი ჩაჭრა – მოსკოვის დროით 8 საათსა და 55 წუთზე სვერდლოვსკის თავზე ფრენის დროს, თვითმფრინავი U-2, რომელსაც მართავდა მფრინავი ფრენის პარი პარკის, ჩამოაგდეს საზენიტო-სარაკეტო კომპლექსი C-75-ის რაკეტით. მაგრამ მთელ ქვეყანას საზენიტო რაკეტებით ვერ დაიფარა, საჭირო იყო აღტერნატული გზის მოძიება.

აშშ-ის პალისტიკური რაკეტების გარდა არსებობდა კიდევ ერთი საფრთხე – ბომბდამშენი B-52-ები. თავად თვითმფრინავები არ წარმოადგენდა მანერამივ დიდ საფრთხეს, მაგრამ მათ შეიარაღებმა არსებულ ზეგერითი ფრთიან რაკეტა Hound dog-ებს შეუძლო ნებისმიერი სახის სტრატეგიული ობიექტის განადგურება. ასეთი ობიექტების დაზვერვის კი სწორედ U-2 ახორციელებდა. მაგრამ მწირი გამოცდილებამ ცხადყო, რომ საჭიროა გაცილებით დიდი სიჩქარით მფრენი მშვერავი შეშნა.

1959 წელს ცენტრალური სადაზვერვო ბიუროს დაყვებით აშშ-ში დაიწყო მუშაობა ახალი თაობის ზეგერითი მშვერავი თვითმფრინავი SR-71 Black Bird-ზე. მისი შესაძლებლობები ყოველგვარ პოლიედის აჭარბებდა – ფრენის მაქსიმალური სიჩქარე 3600 კმ/ს-ს შეადგენდა.

სასაუზოდ, 1962 წლის 2 თებერვალს გამოხული დადგენილების თანხმად, მაქიანის საკონსტრუქტორი ბიუროს დაეცა ახალი თვითმფრინავის შეშნა ორ ვარიანტად – მშვერავი და გზავადმკრელი. თვითმფრინავი ორივე ვარიანტის ფრენის მაქსიმალური სიჩქარე უნდა ყოფილიყო 3000 კმ/ს. აი, ასე დაიწყო МиГ-25-ის შექმნის ისტორია.

კატასტროფის მიზეზი დაადგინა მჭერ-ნავ-გამომცდელმა ოლეგ გუტკოვმა. ერთ-ერთი საცდელი გაფრენისას მან შეძლო თვითმფრინავის ზემოაღნიშნულ რეჟიმში ჩაყვლა. მოგვიანებით, საბოლოო ჩამწერების შემდეგ ბოთი შესაძლებელი გახდა თვითმფრინავის დაუმორჩილებლობის მიზეზის დადგენა და ხარვეზი უპოკლეს დროში გამოასწორეს. მაშინ კი მიწიდან მოსულ ბრძანებას კატა-პულტორების შესახებ გუტკოვი არ აღმობრ-ჩილა, — ის დაწამტყებული იყო, რომ შე-ძლებდა თვითმფრინავის გადარჩენას, მაგრამ ამაოდ. მოგვიანებით, როცა სამკვლევი ექსპერ-ტის ჩატარდა, მის სისხლში ადრენალინის არც ერთი გრამი არ აღმოჩნდა.

მიგ-25 ძალიან ძვირი დაუჯდა საბ-ჰოთა კავშირს და ეს ძალიან კარგად იცოდ-ნენ მათაც, ვინც ტკივიმთ მოლაპარაკებებს აწარმოებდა იაპონიასთან.

10 სექტემბერს საბჭოთა მფრინავს, როგორც იქნა, შეუხდა საბჭოთა ფიზიკის თანხმად ბადავსის თანხლებით შეპოეფნეს ბელნკო. საბჭოთა დაგლობტსა და ბელნკოს ერთმანეთისგან 20 მ-ის სივრცის მაგდა აშორებდა. ბელნკ-ოს თავი დაბლა ჰქონდა დახრილი და ამ

საბჭოთა კავშირში ასეთი სულ 1112 თვით-მფრინავი იყო.

მუხუხვად იმისა, რომ საბჭოთა კავ-შირმა იაპონია დაადანაშაულა სივრცეში, მიგ-25 ნივთმტკიცების სახით კვლავ რჩებოდა ამოძაველი მზის ქვეყანაში. ძალე დასავლური პრესიდან ცნობილი გახდა, რომ ბელნკო ციხეშია, მას პრადად დასდეს იაპო-ნიის კანონების დარღვევა. ამან კიდევ უფრო დაარწმუნა საბჭოთა კავშირი, რომ ბელნკო კარგითაა მსხვერდელი შეიქნა.

ცოტა ხანში საბჭოთა დიპლომატების სწრაფი იაპონელებმა გადაწყვიტეს ბელნკ-ო და იაპონიაში საბჭოთა კავშირის ფიზიკ-მეცნიერებთან ერთმანეთისთვის. განჩნდა მფრინავის დაბრუნების იმედი, მაგრამ ეს არ ჰქონდა, საბჭოთა იგი თვითმფრინავის დაბ-რუნება და თანაც, სასწრაფოდ. ერთხანს იაპონია თითქოს თანახმა იყო თვითმფრინ-ავის დაბრუნებაზე, მაგრამ აშშ-ის ამის გაგ-იერაც კი არ სურდა. მან იაპონელებს შესთავაზა საკუთარი ვარიანტი, — მიგ-25-ს დააკეცდნენ კიდევ ერთი თვის განმე-ლობაში. ეს დრო კი საეხებით საკმარისი იყო თვითმფრინავის დაწვრილებითი შეს-წავლისთვის.

1967 წლის 9 ივლისს მიგ-25 დო-მოლოდინო საბჭოთა ალფოზე გაიყვანეს. ეს იყო მიგ-25-ის ფართო საზოგადოებრი-სთვის პირველი დემონსტრირება.

საბო თვითმფრინავები შემდგომ გვეუხ-მა დაბო სიმაღლეზე გამაგრებული გუ-წითი გადაფრინა. მაშინ ამას არავინ ელო-და. თვითმფრინავზე დაწვრილებითი ინფორ-მაცი რომ ჰქონდა, აშშ თავისი პროექტებ-ის შექმნაზე ათობით მილიონ დოლარს და-

ზემოიდან:
ბელნკო რამდენიმე
ნოთით ადრე დისპუ-
ლი თვითმფრინავის
ბაზრადზე:
შეფუთული მიგ-25;
ნახევრად დაშლილი
მიგ-25 საბრძანაო-
ტო C-5-ში
ჩატვირთვის დროს

ზოგავდა, მაგრამ ფოტოების გარდა დასე-ლუოს არანაირი ინფორმაცია არ გაიჩნდა მიგ-25-ზე.

მიგ-25-ის პროექტის ანალოგი არც საბჭოთა კავშირს გააჩნდა. ახალი საავა-ციო ფოლადების შესაქმნელად, პროექტზე მუშაობდა საავიაციო მასალებისა და მეტა-ლურგიული მრეწველობის პრაქტიკულად ყველა ინსტიტუტი. იქნებოდა უნიკალური საფრეზები, სასმხელი და შესადგენელი აღჭრევილობა. თვითმფრინავი იქცებოდა არა ტანჯვით, — მოქონებით, არამედ სხ-ვადაცვა სახის შედეგების გამოცხენით.

თვითმფრინავის სახელმწიფო გამოცე-ბი დასრულდა 1969 წელს, მალე კი თვით-მფრინავი სერიულ წარმოებაში ჩაუშვეს. მიგ-25-ის გამოცდები გატაცებით მძიმე ვითარებაში მიმდინარეობდა. გაურკვეველი მიზეზების გამო, დაბლ სიმაღლეზე ფრენისას, სიჩქარით 1000-1100 კმ/ს, მფრინავი კარგე-და კორტროლის თვითმფრინავზე. ამის გამო 1969 წლის 30 ივნისს, საჩვენებელი ფრენის დროს, მფრინვე ჯადიმირ მაისტრენკოს თვით-მფრინავი უეცრად გადაბრუნდა და მიწას შეეჯახა.

მანძილიდან შეუძლებელი იყო მისი სახის როგიადა დახაზვა, ამიტომ საეიოის წარმო-მადგენელს ევკოვი კი გაუჩნდა მის რე-ალურობაზე. დაბლიძებდა ორი სიტყვის თქმაც კი ვერ მოასწორო, როცა ბელნკო წამოვიდა და თქვა, — „ჩე აქ ჩემი ნებით ჩამოვფრინდი და აშშ-ს პოლიტიკური თავმ-ესაფარი მოვიხივე, არ არის საჭირო ავიტ-აცია ჩემ უკან დასაბრუნებლად“.

მისიყო გაიყვანული იყო, გაზოები კი აშტკიცებდნენ, ბელნკო ნარკოტიკული ნივ-თიერების ზემოქმედების ქვეშ იყო. საბჭო-თა დიპლომატორმა დემბრეშმა ნაყოფი მარც გამოიღო, — 27 სექტემბერს იაპონიის პრემიერ-მინისტრმა ტაკეი მიკიქ განაცხადა, რომ საბჭოთა კავშირის თვითმფრინავს დაბრუნებენ არა უგვიანეს 5 ოქტომბრისა.

აქტივლები კი დროს უწყდა არ კარ-გავდნენ. თავდაპირველად, თვითმფრინავის შესწავლა, დაბრუნება, პირდაპირ აერობორტის ტრიტორიაზე, სეკილეურად ამასათვის ავე-ბულ ანგარში, მაგრამ შემდეგ გადაწყდა, თვით-მფრინავი ავიდაზა „საქარბიზე“ გადაყვანათ. 19 სექტემბერს 64-მა იაპონელმა და 11-მა ამერიკელმა ექსპერტმა თვითმფრინავი ტრანს-შეეცაზა.

პორტრეტისთვის მოამზადა. თვითმფრინვიდან მოხსენს ფრთისა და სტანდარტისთვის კოსმოსი, ძრვები, კოლბი და მძიმე სატრანსპორტო თვითმფრინვი C-5 Galaxy-ში ჩატვირთეს. 14 სექტემბრის დამსჯ. 14 გამანადგურებლის თანხლებით, Galaxy სამოქალაქო აეროდრომიდან სამხედროზე გადაფრინდა.

აშერიკელი ოპერატორულად მუშაობდნენ. დაახლოებით 200 იმერული თითქმის ერთი თვის განმავლობაში „გაქანაშა“ გამანადგურებლის. ძალზე გაოცდნენ, რაღაც ფეხსეულიდან აღებული მეტალის სინჯზე ჩატვირთული სპექტრული ანალიზით შეიტყვეს, რომ SR-71-სთან განსხვავებით თვითმფრინვი ტიტანის კი არა, ფოლადის კოფილა.

მიგ-25-ის დაწვრილებითი შესწავლა შემდეგ 5 ოქტომბრის დასრულდა და აშერიკელი იძულებული გახდნენ, დაებრუნებინათ ბელეჩის სამქეჩი.

საბჭოთა კავშირის წარმომადგენლებს ერთი დღე მისცეს თვითმფრინვის წასაყვანად. შეთანხმების თანახმად, თვითმფრინვის მფლავი-ჩაბარება 12 ოქტომბრის, საბჭოთა სატვირთო ვეზის გემზანად. ჰოკადავს პორტში უნდა მომხდარიყო. დანაწევრებული და შეფუთული თვითმფრინვი 50 მმ-ის სისქის 13 ხის კონტეინერში გათავსდა. კონტეინერი გარედან რკინის ფურცლებით იყო დაფარული, მაგრამ აბორიგებს ვერ გათავსდისქნეს საბჭოთა მუხლავურების შესაძლებლობები, — ორი საათის შემდეგ მათ გახსნეს კონტეინერი და მოხდნენ, რა მარცხიანად უზუსტითაი აშერიკლებს. საბჭოთა კავშირმა შეადგინა აქტი და მოითხოვა მორალური ზარალის ანაზღაურება, მცვერებელი „სისხლის სამართლის საქმის გამოძიების დროს“. თანხა შეადგენდა 7,7 მილიონ რუბლს, რაც იმ დროისთვის 11 მილიონ დოლარს შეესაბამებოდა. გალში არც ამოავალი მზის ქვეშის შეილები დარჩნენ და მოთხოვნა 40.000 დოლარი იმ ორი ანტენის დასადგენად, რომლებიც ბელეჩიში აერობორტში დაფიქსირდას დაზიანდა. ფინანსური საკითხების მოგვარების შემდეგ, 15 ოქტომბრის, საბჭოთა გემმა დატოვა აბორიის პორტი.

ის 11 მილიონი დოლარი ვერ ანაზღაურებდა იმ კოლოსალურ ზარალს, რომელიც ბელეჩიში საბჭოთა კავშირის მიგ-25-ის გატყვევებით მოყენა. საჭირო იყო ქვეყნის პერსონალითაი თავდაცვის ერთ-ერთი მთავარი კომპონენტის რადიკალური მოდერნიზაცია. შემდეგი ორი წლის განმავლობაში მოთვლიანად შეიცვალა მიგ-25-ის ელექტრონიკური აღჭურვილობა. საჭირო გახდა ახალი რადიოლოკაციური საფურის შექმნა, ასევე სისტემ „შენი-სხვისი“ საიდუმლო კოდის შექმნა საბჭოთა კავშირის ყველა საზღვრო თვითმფრინვიზე და ა.შ.

1976 წლის 1-ელ ოქტომბრის საბჭოთა

ბელეჩი B. U.

ბელეჩის დაკითხვა თითქმის ექვს თვეს გრძელდებოდა. მაღელ მას ახალი გვარ-სახელი, საბუთები და მცირე ოფენი თანხა მისცეს.

კავშირის საგარეო საქმეთა მინისტრი ანდრეი გრიბოვი თითო სახლში შეუდგა აშშ-ის პრეზიდენტ ჰენრი ფორდს. საუბარი საკმაოდ დასაბუთო ვითარებაში მიმდინარეობდა. „ბელეჩი ლტოლვილია, — განაცხადა ფორდმა, — მას აქვს პოლიტიკური თავშესაფრის მოთხოვნის უფლება და აშშ დღეი საიმუნდო გამოავტეხების ამის უფლებას“. მხოლოდ ამის შემდეგ დარწმუნდა გრიბოვი, რომ ბელეჩი მოღალატე იყო. „ას ქვეყნის მოღალატე და ქურდი, — უპასუხა ფორდს, — და ის ექსტრადირებული უნდა იყოს საბჭოთა კავშირში“. ფორდი შეუვლი იყო, — „რადგან ეს საკითხი აშშ-ის მთავრობის ორისილეციის ქვეშაა, იგი გადასწავლილია და განხილვას ადარ ექვემდებარება“.

სიძაროლე საკმაოდ მწირე აღმოჩნდა, — საშინებესა და თანამდებობის დაწმევობა ათობით საშინებო მაღალმზობისანი.

ბელეჩის მერ ცენტრალური სადაზვერეო ბუროის თანამშრომლისთვის მიცემული აღიარებითი ჩვენება იძლევა მოვლენების აღდგენის საშუალებას: ვიქტორ ბელეჩი დაიბადა 1947 წელს, ნალჩიკში. არმავრის უმაღლესი საზღვრო საავიაციო სასწავლებლის დამთავრების შემდეგ დაინიშნა ინსტრუქტორის თანამდებობაზე. მაგრამ ეს სამსახური არ მოსწონდა და ხელმძღვანელობას რამდენიმეჯერ მომართა თხოვნით მიგ-25-ზე მფრინავად გადაყვანის თათხზე. მოთხოვნა უარის მიღების შემდეგ, თავის უფროს გენერალს წარსოლის ცოდნეზე გაუხსენა და მწირტირება დაწყო. გენერალმა ბელეჩი ფსიქიატრთან მაღლიან შესამოწმებლად, მაგრამ ფსიქიატრი პაციონსი კაცი აღმოჩნდა და ბელეჩი უგანძროფლად ცნო. ამის შემდეგ გენერალი მოტყდა და მაღელ ბელეჩი აღმოჩნდა შორეულ ამოვსავლიანში, აეროდრომ „ჩუგუევსკი“ როგორც მიგ-25-ის მფრინავი.

მაშინ ვერც ხელმძღვანელი, რატომ მოსწავროდა ბელეჩი შორეული ამოვსავლიანში.

მეტეც, ცოლი განქორწინებას მოითხოვდა. მაგრამ ბელეჩის უკვე ყველაფერი გაქანა: ყველაზე ჰქონდა და მხოლოდ ხელისყრელ მანქანას ჰქონდა. ტაქტიკური გავეყვლიზე მაღლადა ანუსტრედა უმოკლეს მამისლ „ჩუგუევსკიდან“ უახლოეს აბორიო აეროდრომზე მოგვანებით მის თათხაში როგორც იპოვეს. სადამიბითი უბის წინგანკმა აკოვლდა დაწვრილებითი ჩანასწერის მიგ-25-ის ტექნიკური შესაძლებლობებისა და კონსტრუქციული აღჭურვილობის შესახებ...

სიძაღლის აღების შემდეგ ბელეჩიში საწვავის დაზიანების მიხითი გამოითი ფორსაული კაქრები. საფრენისიო დავალებით დადგენილი მოხვევების ნაცვლად მას გენს საშინებო-აბორიოსკელიოსკენ ადიო. 8000 მმ სიმაღლიდან 1000 მ-ზე დაშვება, კიდევ განგრძობა დამტყარადების მოსატყვევლად. შემდეგ აეროდრომის სისტემის ჩართვა, ცოტა ხანში კი გამოითი. ეს იმს ნაშანდა, რომ თვითმფრინვის კატასტროფა განიცადა. ჰოკადავს — დაღვინილი სწოლად. „აქვე გვიხი ავრიათ?“ — ჰკითხა პოლიციელმა. „არა, მე ჩემი წმინთი მოვერინდი და მოგითხოვ პოლიტიკური თავშესაფრის აშშ-ში. გიხოვებ, დამცავშირითი აშერიკის საფრისიონა“. აერობორტდან ბელეჩი სასტუმროში გადაიყვანეს. სიმაღლეშიმ არც სასამართლო პროცესი ჩატყდა მოხდა. საბჭოთა დიპლომატიამ შესუქვლილ ბელეჩი, 11 სექტემბრის ბელეჩის გრინი გაუკოეს და აერობორტში გაატყზარეს. აქ მის ელიფიბრენ ცენტრალური სადაზვერეო ბუროის თანამშრომლები და თვითმფრინავი.

თითქმის ერთი თვის განმავლობაში აცნობდა ბელეჩი აშერიკებს. მიგ-25-ის საფრენისიო და საბრბოლო მასასაღებებს.

მიგ-25-ის გატყვევა საბჭოთა კავშირისთვის ძლიერი დარტყმა იყო. მის ხელში ჩადგენით აშერიკებმა საბჭოთა მეტალურგიული, რადიო და საავიაციო მრეწველობის განვითარების ღონის შესახებ ბეჭერი მათ შეიტყვეს. ხელით იფესი თითქმის სრული ინფორმაცია საბჭოთა კავშირის პერსონალითაი თავდაცვის სისტემების შესახებ.

ბელეჩის დაკითხვა თითქმის ექვს თვეს გრძელდებოდა. მაღელ მას ახალი გვარ-სახელი, საბუთები და მცირე ოფენი თანხა მისცეს. ის უკვე აღარავის სჭირდებოდა. როგორც ამბობენ, მაღელ ავტოკატასტროფაში დაიღუპა, რომელიც საგარეოლოდ მოწყობილი იყო.

მფრინავ-პროცესილი ოლეფ გუტკოვი, რომელიც მიგ-25-ის გამოცდის დროს დაიღუპა, არ დაიფიცეს. მის პატრისკეზე მშობლიურ ქალაქ აუგოვსკში ერთ-ერთი მოგვითა ქუჩა დღესაც მის სახლს ატარებს, ქუჩა მისი ბოლესტ. აბობ, აშშ-ის ყველაზე პრეზიდენტო ქალაქშიც კი არასდროს დარჩენენ ქუჩის „ბელეჩი სტრის“.

ოდესღაც ერთმა გამორჩეულმა კაცმა თქვა, — ცხოვრება ბრძოლაა და შენც უნდა იბრძოლო... მაგრამ რა ეტყობა მაშინ, როდესაც ებრძობა რეალურ ბრძოლად იქცევა და ადამიანის ბედის მოლოდინი სამხედრო თამაშის წესებზეა დამოკიდებული? დღეს ტელევიზია, რადიო თუ ჟურნალ-გაზეთები, საათში თუ წთებში ერთხელ აშუქებენ მოვლით სხვადასხვა კუთხეში არსებული ცხელი წერტილების უახლეს ამბებს, საომარი ოპერაციების მიმდინარეობას, საერთაშორისო ორგანიზაციების პოზიციებსა და ინტერესებს. მსოფლიო საზოგადოება საყოველთაოდ აღიარებული უზედურების — ომის შესახებ დღესაც ბჭობს. კამათის უმთავრეს საკითხად რჩება კონფლიქტების მშვიდობიანი თუ შეიარაღებული გზით მოგვარება. მართალია, პაციფისტთა რიცხვი გაძლიერებით აღემატება მათ ოპოზიციონერებს, მაგრამ სამშუბაროდ ძალა აღმართს ნაგას, მავანთა ინტერესებს კი ადამიანების სიცოცხლე ეწირება.

ომის ავბედითობა ოდითგანვე იცოდა ადამიანმა, მისგან მიყენებული ტკივილის წარუშლელი კვალი სამუდამოდ რჩება მესხერებაში... ჩვენ კი, დღის წყლობით, ფილმებში თუ გეინახავს ის ტრაგედიები. როგორც ნესი, რიგით ჯარისკაცებზე არაფერს ლაპარაკობს. გახა დრო და ამჟამად მიმდინარე საომარი მოქმედებების შესახებაც, გამორჩეულ მეომართა სახელის უკუდასაცოვად ბევრი მხატვრული თუ დოკუმენტური ლიტერატურა და ფილმი შეიქმნება, მაგრამ, სამშუბაროდ, ყველა ჯარისკაცის სახელი ვერ დარჩება ისტორიაში. ჩვეულებრივ, ბედწერითა რიცხვი მწირია. მათ რიგს მიეკუთვნება ამერიკელი დასტინ კობი, რომელიც 2006 წლის 30 ოქტომბერს კორე-სონდენტ კრის ჩივერსისა და ფოტოჟურნალისტ ჯოი სილვას მასალით ცნობილი გაზეთის New-York Times-ის მონიშნულ ავტორების მთავარი გმირი გახდა.

სისხლიანი ჩაფხუბი

ერაყელი სნაიპერი აშერიკელი საზღვაო ქვეითების წინააღმდეგ

აშ-მის საზღვაო ქვეითების რეზერვის ეპიგანი კრის ჩივერსი, რომელიც ერაყში პირველი კამპანიის დროს იბრძოდა (ოპერაცია „უდაბნოს ქარიშხალი“), ამჟამად New-York Times-ის სამხედრო რეპორტიორია. თავისი ქვეყნის საზღვაო ქვეითებში პირადი ეავშირებისა და რეგიონის კარგად ცოდნის წყალობით, ჩივერსი არაერთხელ მისცემია საშუალება, გაეშუქებინა ყოფილი ხელქვეითების მუშაობა, რომლებიც უცხო ქვეყანაში ყოველდღიურად სიკვდილსიცოცხლის ზღვარზე არიან.

2006 წლის შემოდგომაზე კრის ერაყში, გაზეთისათვის მასალის მოსამზადებლად ჩავიდა. მან ჯერ არ იცოდა, რას მიეძღვნებოდა სტატია. ერთმა მოულოდნელმა მოვლენამ ერთ-ერთი ცნობილი ჟურნალისტის სახელი, ზოლი ფოტოჟურნალისტ ჯოი სილვას მრავალი ფოტოკორესის ფილდო მოაპოვებინა.

საზღვაო ქვეითების მე-3 რანგის გემის მოავარამ ზემდგამ დასტინ კობი თვში დატყლილი მუშის ჩაფხუტი ზელში ჩაბლუჯა. დასტინს ზელები სისხლით ჰქონდა მოსვრილი, სახზე კი ოფლი ღვარად მოწვეთავდა. ზემდგამ ჩაფხუტი ისე გადაბრუნა, რომ კრისს მისი შიდა, სისხლიანი მხარე დენახა; იქ, სადაც ჩაფხუტი საფეხებს ფარავდა, ნატეხილი მიჩნდა. ძვლის წვილი ნამსხვრევები ქსოვილზე იყო მიკრული. „სნაიპერი“, — დარწმუნებით თქვა ოცდაორი წლის კობი, რომელიც სამხედრო საბჭარის მოვალეობას ასრულებდა აშ-მის საზღვაო ქვეითთა მე-2 ბატალიონის მსროლურ

ლი ასეულის მე-2 მობილურ მოიერიშე ოცეულში.

მას უბრალოდ დოკს ეძახდნენ. დოკ კირბიმ ახლახან დაასრულა ვრცელი სნაიპერის მიერ თავში დაჭრული საზღვაო ქვეითისთვის პირველადი სამედიცინო დახმარების აღმოჩენა.

„7,62-მილიმეტრანი კალიბრი, ჯაგუან-გამტარი“, — დასძინა სანიტარმა, ტყვია ჯიბიდან ამოიღო და კრისს უჩვენა, — კველარმა შეასუსტა, მაგრამ მაინც შეძლო ჩაუხუტის კედელში გაღწევა, თავში მოხვდა და მჭერე მხარეს გამოვიდა“. ტყვია ჩაუხუტეში ჩარჩა, საიდანაც კირბიმ ამოიღო. კრისმა შეათვალიერა და უკან დაუბრუნა. დაჭეჭილი მუტალის ნაჭერი ფრთხილად ჩაიკურა გულის ჯიბეში, თითქმის განძი ყოფილიყო. ტყვია დაზვერვის ოფიცრებისათვის უნდა გადაეცა, რომელთაც ინციდენტის გამოძიება უნდა დაეწყათ.

კირბის სახეზე ოფლი და ცრემლები წურწურით მოღვენიდა და ერთმანეთს ერთოვდა. დოკი ცდილობდა თავის შეკავებას. ხმაკ უთრიადა: „როცა მივედი ჯერ კიდევ სუთიქადა“. კირბიმ თავის მძლოს, მატის ლეოიასს, გახვდა და დაუღრიალა: „ხომ გუერნებოდი, ხელში არავენ მაკვდებ-მეთქი? გუერნებოდი? ხელში არავენ მაკვდება!“

დოკმა თავი ასწია და თვალი მოავლო სახლებს, სულ რაღაც 140 მეტრი რომ ამოერბდა. იქ, ყველგან, უკვე საზღვაო ქვეითები იყვნენ, რომლებსაც დაუწყით ჩხრეკა. ზოგიერთს მიზანში ჰქონდა აძლევ-ბული ის ადგილები, საიდანაც სნაიპერს შეუძლო ცეცხლის გახსნა.

ერაკელმა მხოლოდ ერთხელ გაისროლა და სწორედ იმ დროს, როდესაც საზღვაო ქვეითები უკვე ტოვებდნენ პროვინცია ამაღრის დასახლებას. დასახლებ-ის ბოლოში ჯარისკაცები ამოწმებდნენ სახლებს, რომელთა შორისაც ერთ-ერთში ხუთი ავტომატი AK-47 და ასაფეთქებელი საშუალებების გასაქეთებლად

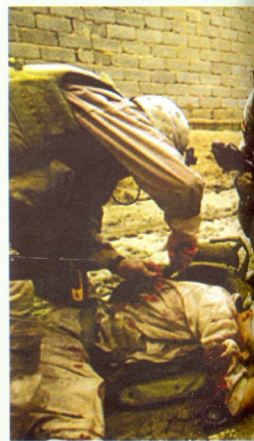
ვალდეს კასტილიო ჰქვია. წყნ-მედიკოსია. საერთოდ... ყველას მეგობარია. ეს ოცეულია, ოცეული კი ოჯახია. ვესძლი! ჩვენ ვლოცულობდით ყოველი გამოხდის-წინ. კასტილიოც ლოცულობდა. ენატრბო-დით მშველბასა და სიწმინარეს. აი, ამაჟა საჭე, აი რა არის მნიშვნელოვანი ჩვენთვის აქ“.

სიწმინემ მხოლოდ დოკსა და „მკ-ვრის“ ძრავას ხმა ისმოდა. მუხედ დოკს ლოცვა წაიკითხა. კიდევ რამდენიმე წუთი გავრძელდა ღებოლი, მერე კი დასძინა, — ახლა მაქსთან გაასწორებენ იმ სახლს, საიდანაც ისროლეს... იცი, კიდევ რისი თქმა მინდა? ვეიჭობ, ეს, ძალიან მნიშვნელოვანია: კასტილიოს გუგები წინათლუჯ

მოშზადებული რამდენიმე კომპონენტი იპოვეს. ოპერაცია დასასრულს უახლოვდებოდა, როდესაც ერთადერთი გასროლის ხმა გაისმა. ვერავენ მიხვდა, საიდან ისროლეს, მაგრამ ყველამ მისივე დიანაზა, ვინ გახდა ტყვიის სამიზნე, — ეს იყო რადისტი, მოწინააღმდეგეთა სნაიპერების საყვარელი სამიზნე — ხუან ვალდეს კასტილიო. როდესაც მასთან დასტინ კირბიმ მიადწია, ჯერ კიდევ სუთიქადა. პირველადი დახმარების აღმოჩენისათვე შეუშლმფრენიც გამოჩნდა, რომელსაც დაჭრილი სამედიცინო პუნქტში უნდა გადაეყვანა.

კრის ჩივერსი, რომელიც თვალს არ აცილებდა კირბის, უეცრად მისი გამოჭედი მჭერას შეხვდა. კირბი ერთხანს ღუჭდა, მერე კი სასოწარკვეთილმა თქვა: „ასეთ დროს ღრიალი მინდება და ზოგჯერ ვერალებს კიდევ. არ იფიქროთ, რომ გიჟი ვარ, — კირბიმ სისხლით მოსვრილი ხელისულები სახესთან მიიტანა, თითქმის რაღაცის დანახვას ცდილობდა, — მას ხუან

ჩევირება. ის გონზე იყო და პულსი კარგად იყო უცემდა. ეი. მისი გადარჩენის შიდი არის... ო, ორი სახლი უკვე დათვალიერეს. — და კრისის სიხოფა, — შევიდით ჩვენთან ერთად ილიციტი კასტილიის გადარჩენისთვის? მადლობას მოგახსენებდით... — რამდენიმე წუთის შემდეგ კი ანგარიში, — მე და კასტილი ერთი თიანხი ვცხოვრობდით. იმ დროიდან მასხოვს, როდესაც თავად ამ ოცეულში მოვედი. მალე უცვარდა მამასთან საუბრები. შეყვარებული ვყავს, სასაცილო, ჭერა ვოვო-სა, ყველთვის შიშისაგან ანგალებს, როდესაც ვურეკავთ. კასტილიის საუკეთესო ჭეშარი ჩვენი ჯეიმს პირდსტონი იყო. ასეც სნაიპერმა მოკლა, თავში მორატყა.

კვლე ტყეის მსხვერპლი ხდება. ვიამბო ჩემს ღორზე? მას ორჯერ ესროლეს თავში 9 მმ პისტოლეტი, შემდეგ კი 6 ჯერ დაუმზეს AK-47 და ორჯერ თორმეტკალიბრიანი არაბი სხეულის სხვადასხვა ნაწილში, შემდეგ კი დაწვეს. მე მას სიცოცხლეს ვუნარჩუნებდი 15 საათის განმავლობაში. აი ასეთი ღორი მყავდა... კასტილი ჩემი მეგობარი იყო“.

ლოკმა თავის სისხლიან ხელებს დახვდა. „წყალი ზომ არ გაქვთ? მინდა ნიშობის ბეჭედი გაგრეცხო“.

ადგილმდებარეობის დათვალიერება გრძელდებოდა, ჯარისკაცები ჩხრეკდნენ სახლებს, მაგრამ სნაიპერი მაინც ვერ იპოვეს. ორი საცველი სახლი მაქსისთან გაასწორეს. დააკავეს ხუთი საცველი მამაკაცი და დაპკითხეს. კირბი მათ შეჰყურებდა. „იცი, მგონი, კარგი ადამიანი ვარ, მაგრამ როდესაც ასეთი რამ ხდება, რაც კასტილიის დაქმნაა, მინდა... მინდა მათაც განიცადონ ტკივილი და შევიწინო, რამდენად მტკივნეულია ეს ყველაფერი. გესმით?“

საზღვო ქვეითებს (ცეცხლი არ გაუზსნიათ დაკავებულებისთვის. ერთ-ერთი მათგანი „პაქრში“ შეაგდეს. ასეული სამხედრო ავანპოსტ ომარისკენ დაიდრა — საზღვო ქვეითების ბაზისკენ ამ პროვინციაში.

ბაზაში უფროსმა ლეიტენანტმა სკოტ ბერლიეტონმა, ასეულის მეთაურმა შეატყობინა, რომ უმცროსი კაპრალი ზუან ვალდეს კასტილიი სამხედრო ქორუგეის რეანიმაციულ განყოფილებაში იყო კრიტიკულ მდგომარეობაში, მალე კი ნატოს ბაზაში, გერმანიაში, რამშტაინის პოსიტალში გადაიყვანდნენ.

უმცროსი კაპრალი ზუან ვალდეს კასტილიი გადარჩა, ის მოგვიანებით გერმანიაში გადაიყვანეს, სნაიპერი კი ვერ იპოვეს.

ფოტოსერიაში სახელწოდებით „სნაიპერის იერიში ვრავი“, New York Times-ის ფოტოგრაფს, ჯოი სილვას რამდენიმე პრესტიჟული პრემია მოუტანა, მათ შორის World press photo-ს მთავარი ჯილდო.

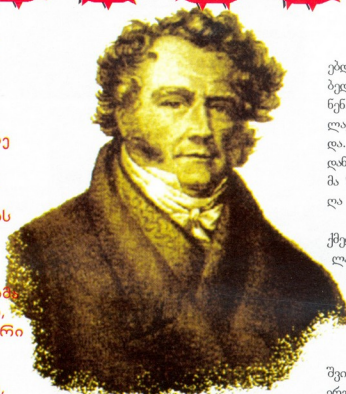
რაც მერე ითქვა ვრაველ სნაიპერებზე, კერ დაიბეჭდა...

სნაიპერის გასროლაზე ქუჩაში რამდენიმე სამოქალაქო პირი იყო, ახლა კი თითქმის მაქსიმალურად მოულოდნელად ამერიკელ ჯარისკაცებსა და სნაიპერის უხილავ ბუდეში შორის ქაღალის სილუეტმა გაუღელა და მოსახვედში გაუჩინარდა. ზემდეგმა იმ სკოლების ჩამოთვლა დაიწყო, რომლებშიც ოდესღაც უსწავლია, სანამ აქ ვრავი ამოვიფლავ თავს. უკეთ რომ მომზადებულიყო, ზოგიერთი კურსის საფასური თავად გადაიხდა. ერთ-ერთ სასწავლებელში ინსტრუქტორები აიძულებდნენ ღორზე ეხუმაგა, რომელსაც ნარკოზი ჰქონდა გაკეთებული. „აიდა იმაში მდგომარეობს, რომ ცოცხალ ქსოვილიან მუშაობას შევჩვიო. გააღვენი ღორს და შენც კრიტიკული მდგომარეობიდან უნდა გამოიყვანო, შეუნარჩუნი სიცოცხლე. როგორც კი რამე გამოვივა, — ისევ ტყეის ესპრთან და შენც ხედავ, როგორ რეაგირებს ორგანიზმი შოკზე და რა ხდება, როდესაც დაჭრილი არსება

მამებარი

პარიზის ერთ-ერთ ქუჩაზე, მოკრძალებული სახლის ფართო ოთახში მაგიდას მისჯდომოლა შუახნის მამაკაცი და ფანჯარას გაჰყურებდა. ჩანს, რატომაც შეიქრობდა ან იქნებ რაიმე მნიშვნელოვანს იგონებდა. გამძლეულება, რომლებიც ჯარგად ხელაფდნენ ფანჯრის მიღმა ჩაფიქრებულ კაცს, ჯარგად ივოდნენ, რაზე ფიქრობდა ეს კაცი. მისი სახელი ხომ მთელმა პარიზში ივოდა. არა მარტო სახელი, საქმიანობაც და მისი საოცარი წარსულიც, რომელიც ყრუანტუს ჰგვრიდა არა მარტო პატიოსან ფრანგებს, თვით პოლიციის პრეფექსაც. ეს იყო ფრანსუა ჟეან ვიდოკი — წარსულში ბოროტკმომქედო, ცხოვრების დიდი ნაწილი ციხეში რომ ჰქონდა გატარებული, დღეს კი მაძებარი, კრიმინალური პოლიციის აგენტი, მსოფლიოში პირველი სამძებრო სააგენტოს ფუძემდებელი.

იობები ისეთივე თავქარიანები იყვნენ, როგორც თავად ეჭვი. მალე თეატრალური ცხოვრება მოჰხვრდა და მეთოჯინებო დაიწყო. მოსწონდა უსიცოცხლო თოჯინების გაცეცხლება. ბოლოს, ბურბონთა პოლკში შევიდა. იდეალური ჯარისკაცი არ ყოფილა: 15 დღელი ჰქონდა და ხშირად დის-კაპლიურ სახელსაც იმსახურებდა. ზედი ახალ გამოცდას უშზადებდა, — ერთ დღეს ოფიცერი მიხვდა, მის გოვოსთან რომ გაე-ბა რომანი.

თავის სიმართლემ დაწმენილი ეჭვი ვერც წარმოადგენდა, რომ ციხეში აღმოჩნდებოდა ოფიცრის ცემისათვის. იმ-დენად აღაშფოთა უსამართლო განაჩენმა, რომ ციხეში ჩაჯდომამდე კატეგორიული უარი თქვა და გაქცევა გადაწყვიტა, არცთუ პირველად და უკანასკნელად მის სი-ცეცხლეში.

დარავს წყალი მოსთხოვა, მოსატანად მიბრუნებულს თავში ჩაარტყა, მისი ფრმა გადაიყვანა და მწვადე გაუდო ქუჩაში. მაგრამ პარიზის ბრბომ ვერ დაიფარა მართლმსა-ჯულებისაგან და ეჭვი ისევ საბრალდებო საკმე აღმოჩნდა. ამ დროიდან გადაწყვიტა, რაღაც უნდა დასჯდომოდა, ციხიდან თავი მაინც დაეღწია.

ამას მხოლოდ გაქცევი თუ მოახერს-ებდა. რამდენჯერმე გაიქცა კიდევ, მაგრამ ბედი არ სწყალობდა. ყოველთვის იჭვრ-დნენ, მაგრამ თავისუფლების წყურვილი სა-ლავდა და ახალი გაქცევის გეგმას ადგენ-და. ერთხელაც ციხის მაღალი კომუნი-დან გადახტა მდინარეში, მაგრამ ვერც წყალ-მა წამალა მისი კვალი. ამჯერად კატრო-ლა მოუსავს და ბორკილები დაადგეს.

ციხეში ვიდოკი სამიმ ბოროტმო-ქმედებთან ერთად იჯდა. მაშინ თვით ყუ-ლაზე თავზე ხელაფებული ბოროტმოქმედ-ბი ძრწოდნენ მკვლელების კლანის, კორნოუს წინაშე. ამ კლანის წევრები ამა მარტო სასტიკი მკვლელობებით იყვნენ სახელგანთქმული, არამედ იმა-თაც, რომ საქმის გამტარებლებზეა შვილებს აშზადდნენ, ბავშვობიდანვე უ-ერგადდნენ ადამიანების სიძულვილსა და ბოროტებას. ბავშვები სწრაფად რომ შეე-ოდნენ ხელობას, სათამაშობის ნაცვლად მკვრების თავებით ათამაშებდნენ.

1799 წელს ვიდოკი ისევ გაიქცა ამჯერად წარმატებით. პარიზში სხვა სახელით დასახლდა და ტანსაცმლით გაჭირბა მამკი ხელი. ათ წელი-წადს ცხოვრობდა უშფოთვლად. უკვე იმხუ ფიქრობდა, ცხოვრება აფრწყეო, მაგრამ თანასაკნელმა მოძებნა და შნ-ტორება დაიწყო. კმეჭვრდა, გაგვცო. იქნებ სხვას მანტაჟის შემძებნოდა და ქალაქიდან მოეციცხა, მაგრამ არა ვიდოკს. ის ხომ ჩვეულებრივი კაცი არ იყო, არაორდინარული, გამორჩე-ბი ლოგოა ჰქონდა, რომელიც სავსე-ბით მოულოდნელი საქციელისაგან უხიბებდა. და მან თანასაკნელის გა-საშუებლად გადაწყვიტა ნაბიჯი გადა-დგა, — პარიზის საპოლიციო პრეფექ-ტურის პირველ განყოფილების მა-შურა, მაგრამ არა ჩასაბრუნლად, არამე წინადღების მისაცემად.

პრეფექტურში პანიკა აღტყდა. ამა რა იქნებოდა! ათი წლის ის გაქცუ-ლი ბოროტმოქმედი თავისი ფეხით მიედა პოლიციაში! ასეთი რამ ყუ-

ბავშვობა თავდადასვლებით სავსე ჰქონ-და. არასელი მეფურთუშეს გაჟი დიდი ონავარი და დაუდგარი ვინმე იყო. მამა ხელბოდა, რომ ეს თავაშეებული ბიჭი მე-ფურთუშედ არ გამოდგებოდა, ეს საქმე ხომ მოთმინებასა და წესრიგს მოითხოვდა, სწორედ ეს თვისებები აკლდა ბიჭს.

14 წლისა იყო, როცა შემოხვევით ფარკაობის მასწავლებელი შემოაკლდა და ქალაქიდან გაიქცა. ჯერ ამერიკაში უნდო-და წასვლა, მაგრამ რაც უფლი ჰქონდა, ერთ თავქარიან მსახიობ ქალს დააჩაფა. დაუდგარმა ფანტაზიამ, თავდადასვლების სიყვარულმა, დიდებისკენ სწრაფვამ ბიჭს მსახიობობა გადაწყვეტიდა. სწორედ ამ გარემოში იბოვა ნათესაური სულები. მსახ-

ლზე გამოცდილ ინსპექტორსაც არ ახსოვდა. ეს ამბავი თვით შუგმა, ანრიმაც გაყო. თავდაპირველად, თავი ძლივს შეიკავა, ისევ ციხეში არ მიგერძანებინა ვიღოც. ეს რომ გაეკეთებინა, საფრანგეთი ბევრ რამეს დაკარგავდა და არასოდეს გაიხსენებდა, რა მოხდა იმ დღეს. იმ დღეს კი ბოროტმოქმედმა ვიღოვმა დანაშაუვითა სამყაროსთან პირობის სურვილი გამოიტყა და გაოგნებულ შუგს შესთავაზა, გამოეცხვინათ მისი გამოცდილება ბანდიტიზმთან საბრძოლველად.

ვიღოკის წინადადებისგან გაოგნებულმა შუგმა მხნეობა მოიკრიბა და კითხვა: — რას ითხოვთ სამაგიეროდ?

— თავისუფლებას! მაპატიეთ დანაშაულებრივი წარსული. — უბრალოდ და გულწრფელად სთხოვა ვიღოკს.

მეტად უხერხული სიტუაცია შეიქმნა. ინსპექტორის პოსტზე ამ უჩვეულო კანდიდატის ცხოვრება პოლიციელის ცხოვრების წესზე წარმოდგენას წინააღმდეგობას, რომ არაფერი ვთქვათ თავად კრიმინალური პოლიციის შეფზე. შეფი ჩაეჭურდა. გულის სიდრეში უხაროდა, რომ ბოლოს და ბოლოს, პოლიციაში ყოფილებოდა კაცი, ვინც დანაშაუვითა სამყაროს ხუთი თითივით იცნობდა.

საფრანგეთის საპოლიციო სამსახური იმ წლების განმავლობაში მხოლოდ მეფეების პოლიტიკური მოწინააღმდეგეების თვალთვალსა და დაპატიმრებას უწოდებდა,

ვიღოკი შესანიშნავი ხელმძღვანელი და პოლიციელი დადგა, ერთი წლის განმავლობაში 12-კაციანი შტატით დააპატიმრა 812 ბოროტმოქმედი...

სამუშაოს გეგმა ზედმიწევნით კონსპირაციის მიზნით ვიღოკი თავისუფლება კი ვითომ ისევ

ფრთხილად შეადგინა. ისევ დააპატიმრეს, გაქცევით მოიპოვა...

დანაშაუვითა სამყარო კი უყურადღებოდ იყო დარჩენილი. ამიტომაც ქვეყანაში დანაშაულების რიცხვი კატასტროფულად იზრდებოდა. პარიზის მიერუბული ქუჩები პირდაპირ სამოთხე იყო ბანდიტებისა და ქურდებისათვის, პროფესიონალი პოლიციელები კი არ ჰყავდათ. და აი, გამოჩნდა ისიც. შუგი გრძნობდა, რომ ასეთი შეძახევა ხელოდან არ უნდა გაეშვა, მაგრამ

საზოგადოებრივი აზრი და საციველთაო-სახალხო აღშფოთების შიში, რომელიც როგორც ივარაუდა, ამ გადაწყვეტილებას მოჰყვებოდა, დათანხმებაში ხელს უშლიდა.

ვიღოკისთვის უარის თქმა დააბრა, თუც წარსულს აპატიებდა, მაგრამ ახალ-ახალი დანაშაულების ტალღამ, რომელიც პარიზში აფრიალდა, შუგს საბოლოო გადაწყვეტილება მიადგინა. — მან მიიღო ვიღოკი პოლიციაში. ასე შეუდგა 1810 წელს დანაშაულებით-ან ბრძოლას ყოფილი ბოროტმოქმედი ვიღოკი.

სამუშაოს გეგმა ზედმიწევნით ფრთხილად შეადგინა. მას პირადად შუგი აწი და პარიზის პოლიციის პრეფექტი ბარონი პასკეი ხელმძღვანელობდნენ. კონსპირაციის მიზნით ვიღოკი ისევ დააპატიმრეს, თავისუფლება კი ვითომ ისევ გაქცევით მოიპოვა.

რეზიდენციად ვიღოკმა პოლიციის პრეფექტურასთან ახლოს, წმინდა ანას ქუჩაზე ერთი პირქუში, რუხი შენობა აირჩია. თან-ამშრომლების თავად არჩედა, უზეტესად დანაშაულებს, იმ პირობით, რომ მხოლოდ დანაშაულებს დააპატიმრებდა დანაშაულებს.

პოლიციის შუგი გულის კანკალით თიანხებოდა და შიშით შეკურნებდა ახალგაზრდობის პოლიციელებს, რომელთა პირად საქმეზე მრავალი წელი ინახებოდა პოლიციაში. თავდაპირველად, ვიღოკს იოხი ხელქვეითი ჰყავდა, მერე თორმეტი, გვიდა ზანი და უკვე საფრანგულ გამოწერონილი ოცი კაცი ჰყავდა. ხელფასს მათ განსაკუთრებული საიდუმლო ფორდინდ უხდებოდა.

ვიღოი შესანიშნავი ხელმძღვანელი და პოლიციელი დადგა, ამას მისი მუშაობის შედეგებიც ადასტურებს. ერთი წლის განმავლობაში 12-კაციანი შტაბით დააპატიმრა 812 მკვლეელი, ქურდი, მძარცველი, თაღლითი და ყაჩაღი, დახურა რამდენიმე საროსიკაო, რომლებშიც მანამდე ცხვირის შეყოფას ვერც ერთი პოლიციელი, ვერც ერთი ინსპექტორი ვერ ბედავდა.

„სიურტი“ („უსაფრთხოება“) – ასე დაერქვა ვიღოის ორგანიზაციის სწორედ იმეტომ, რომ მხოლოდ ის უზრუნველყოფდა პარიზელების უსაფრთხოებასა და ბოროტმოქმედებისგან დაცვას. სწორედ ის იყო ასევე საფრანგეთის კრიმინალური პოლიციის მამამთავარი.

პოლიციის რღილი ყოფილი მსახიობი ვიღოი მართლაც შეუდარებელი იყო. მის ფანტაზიას საზღვარი არ ჰქონდა, თანამშრომლები კი საქმის გულისთვის ყველაფერზე მდიდრდნენ.

ბერ მათგან მოუწია ისევ ციხეში მოხვედრამ. აქ ისინი ბოროტმოქმედებს უახლოვდებოდნენ და საჭირო ინფორმაციას მოიპოვებდნენ. ერთი გაიქცეოდნენ, აუცილებლობის შემთხვევაში კი სიკვდილის ინსცენირებასაც აწყობდნენ მას შემდეგ, რაც დავალებას შეასრულებდნენ.

ბერ ისეთ რაიონში ახერხებდნენ შეღწევას, სადაც ბოროტმოქმედები ცხოვრობდნენ, ათასნაირ ხერხს მიმართავდნენ დანაშაულის საბრძოლველად და მათი მუშაო-
ვიღოი ირანეთელ გამხდარა სხვადასხვა მწერლის შთაგონების წყარო. ის ვიქტორ ჰუგოს ცნობილი რომანის „განკიცხულნი“ ორი მთავარი გმირის პროტოტიპი იყო.

ბის მეთოდები შემდგომში საფრანგეთის პოლიციის საქმიანობის საფუძველი გახდა.

დამნაშავეთა სამყაროს ზედმიწევნით ცოდნა, ჭკუა, მოთმენა, ინტუიცია, იშვიათი მხედველობითი მქსიერება, ასევე მის მიერვე შექმნილი არქივი, სადაც ყველა იმ სისხლის სამართლის დამნაშავეზე ნახაფიტი ცნობებს, რომელთაც იცნობდა ვიღოი, – ყველაფერი ეს პოლიციის მუშაობის არანაირ წარმატებას უწყობდა ხელს.

ხმა, რომ ყოფილი პატიმარი ვიღოი პოლიციელი გახდა, მალე გავრცელდა პარიზელებში და დამნაშავეთა სამყარომდეც მივიდა. როცა აზრი დაკარგა ახალი თანამდებობის დამკვეთი, ვიღოი კი ციხეში მიხვდა და პატიმრების ყურადღებით შესწავლა დაიწყო, – იმას სთვრებდა მათ სახეებსა და გარეგნობას. ფოტოგრაფიული მქსიერების განვითარებას თავის ხელქვეითებსაც სთხოვდა. როცა ბოროტმოქმედს ვარგეზულად იცნობდა, იოლია ადრე ნასამართლევი ავაზაკის გამოვლენა ან მქსილების იდენტიფიცირება.

თითოეულ ბოროტმოქმედზე ვიღოის ბარათი ჰქონდა გახსნილი, სადაც დაწერილებით იყო აღწერილი მისი გარეგნობა, სახელი, ნასამართლობა. არქივში დახვლებით ხუთი მილიონი ბარათი ინახებოდა და მათი რიცხვი დღითი დღე იზრდებოდა. იმ დროს პატიმრებს ფოტოებს არ უღებდნენ, ეს მოგვიანებით, 40-იან წლებში დაიწყო ბრიუსელის ერთ-ერთი ციხეში. ვიღოი ტყუილად როდი იყენებდა გარეგნობის „ფოტოგრაფიულ მეთოდს“. თითოეული დამნაშავე თავაღწინ ედგა, იმეფად უნიკალური მქსიერება ჰქონდა.

მთხედვად იმისა, რომ საქმეში ტოლი

არ ჰყავდა, ახალ პრევენტს არ მოსწონდა, რომ კრიმინალური პოლიცია ყოფილი დამნაშავეებით იყო დაკომპლექტებული და 1833 წელს ვიღოი აიძულეს, გადამგარიყო გულხელი არ დაუკრეფია და სამხრბო ბოური გახსნა, რომელსაც სიკვდილამდე ხელმძღვანელობდა. სიციცხლის ბოლი წლები საინტერესოდ გაატარა: შეძლებული კომერსანტიც იყო და წიგნებსაც წერდა, მთ უმეტეს, რომ დიდი ცხოვრებისეული გამოცდილება და მასალა ჰქონდა; იყო დიდი ბალზაკის მეგობარი, რომლისთვისაც არაერთხელ უკარანახა თქმა რომანებისათვის. თავადაც არაერთხელ გამხდარა სხვადასხვა მწერლის შთაგონების წყარო. მაგალითად, ვიქტორ ჰუგოს ცნობილი რომანის „განკიცხულნი“ ორი მთავარი გმირის პროტოტიპი იყო.

საფრანგეთის რევოლუციამ თითქმის გააკოტრა, ძლივს მოახერხა ჰენსის – თვეში ასი ფრანკის გამოთხოვა და ცხოვრობდა თავისთვის. პოლიციიდან წამოსვლის შემდეგ თავის კერძო სამუშაო ბიუროში ბერი ჩახლართული და გამხურებული საქმე გახსნა, ისეთი, პოლიცია რომ თავს იმტვრედა და ვერაფერი გაუწყო...

ფრანგი ბოროტმოქმედი, ნაციონალური უსაფრთხოების მთავარი სამმართველოს შექმნილი და პირველი ხელმძღვანელი, ერთი პირველი კერძო მაქებარი ფრანსუა ევენ ვიღოი 1857 წლის 11 მაისს გარდაიცვალა...

ფრანგები დიდხანს უხერხულად იმუშნებოდნენ, როცა საფრანგეთის კრიმინალური პოლიციის შექმნასა და მის პირველ ხელმძღვანელზე ჩამოვარდებოდა სიტყვა, მაგრამ რას იზამ, ისტორიას ვერ შეცვლი!

ის, რაც საქართველოს ჩრდილოეთი საზღვრების ახლოს ზდებოდა, ძალიან ჰგავს მსოფლიოს ცხელი წერტილებიდან მიღებულ ინფორმაციას.

2007 წლის 9 სექტემბერს ინგუშეთის ქალაქ მალგობეკში განლაგებულ შინაგანი უსივრცის ქვედანაყოფს ბოევიკებმა ცეცხლი გაუხსნეს. დაიღუპა 1 და მძიმედ დაიჭრა 1 სამხედრო. თავდასხმის მოკლე საცეცხვერ-გია, რომლის დროსაც ლიკვიდირებულ იქნა 2 ბოევიკი.

4 ნოემბერს ყაბარდო-ბალყარეთის რესპუბლიკაში, ჩეჩენების რაიონში, 9 მონადირისა და ევგერის გვამი იპოვეს. ზოგიერთის ნაშთებსა და თავში ორ-ორი საკონტრილო გასროლის ნაშთი აღენიშნებოდა. გვამების ვერსიით, ისინი შეშინებულ ბოევიკებს გადაეცნენ.

20 ნოემბერს ყაბარდო-ბალყარეთში სპეცოპერაციის მსვლელობისას იპოვეს და განადგურეს ასაფეთქებელი მოწყობილობების დამამზადებელი ლაბორატორია.

22 ნოემბერს ჩრდილო ოსეთის ტერიტორიაზე სამეზავრო ავტობუსი აფეთქდა. დაიღუპა 4 კაცი.

2008 წლის წლის 8 იანვარს დაღესტანში, ტაბასარანის რაიონში, შემწვეულ იქნა ბოევიკთა 10-14-კაციანი რაზმი, რომელზე შემოვიდა წყრილ-წყრილ ჯგუფად დაიშალა. ორდღიანი სპეცოპერაციის მსვლელობისას 6 ბოევიკის განადგურება მოხერხდა.

14 იანვარს მაჰაჩკალაში სპეცოპერაციის დროს ხუთსართულიანი სახლის მეორე სართულზე გამაგრებული 3 ბოევიკი განადგურდა.

15 იანვარს გროზნოში ბლოკირებულ სახლში 3 ბოევიკის ლიკვიდაცია გაუკეთდა.

ეს არასრული ინფორმაციული სურათი გარკვეულ წარმოდგენას ქნის ჩრდილო კავკასიაში შექმნილი მდგომარეობის მასშტაბებზე. მოუხდავად იმისა, რომ შეიარაღებულ ბოევიკებს ფედერალური არმიის, უშიშროებისა და მილიციის ბრძოლემპოვლილი და ცველავდ გამოცდილი ქვედანაყოფები ებრძვიან, რეგიონში სრული წესრიგის დამყარებამდე ჯერ კიდევ ძალიან შორს არის.

ვითარების შეფასებისას ფედერალური უშიშროების სამსახურის უფროსი ნიკოლაი პატრუშევი აცხადებდა, რომ სიტუაცია უფრო სტაბილური და პროგნოზირებადი გახდა. მნიშვნელოვნად შემცირდა ტერორისტული სამშრობა და ტერიტორიის უსივრცის რიცხვი. სამაგიეროდ, შეიარაღებული თავდასხმების სამხედროებზე, მილიციელებსა და მოქალაქეებზე კლავინდ-

ჩრდილო კავკასიაში დაქირავებულები ისევ შედიან

ჩეჩენეთში მოკლული სხვადასხვა ქვეყნის მოქალაქეები

რუსეთის პირველი პრაზიდიდენტის, ბორის ელცინის ერთ დროს ნათქვამი მოწოდება – „ნაიღეთ იმდენი თავისუფლება, რამდენიც შეგიძლიათ“ რუსეთის ავტონომიებში ისევ სოცხლოვს. გასული საუკუნის 90-იანი წლების დასაწყისში ჩრდილო კავკასიაში ამ ლოზუნგით დაწყებული პოლიტიკური და შეიარაღებული ბრძოლა მატ-ნაქლავი ინტანსივობითა და სხვადასხვა ფორმით ისევ გრძელდება.

სოხუმის პორტი
შეუფერხებელ მუშაობას
განაგრძობს

თურქეთის მოქალაქის პაპისტანური პასპორტი

ბურად ხშირია.

დასკნა ასეთია: ბანდები და ტერიტორიები მხარდაჭერას საზღვარგარეთიდან იღებენ.

ეს მოსაზრება მიმდინარე წლის დასაწყისში რუსეთის შინაგან საქმეთა სამინისტროს შინაგანი ჯარების სარდალმა, არმიის გენერალმა ნიკოლოზ რაგოვინმა დაადასტურა. მისი ინფორმაციით, ჩრდილო კავკასიის ტერიტორიაზე ჯერ ისევ რჩება 500-დან 700-მდე ბოვეიკი და მათ შორის 50-დან 70-მდე უცხოელი დატარებულებია.

ჩრქნეთში განადგურებული მრავალრიცხოვანი ფორმირებების ნარჩენები ახლა წერილ-წერილ ჯგუფებად დაშლილი მთელ რეგიონში არიან და დევრსოულ-ტერიტორიულ თავდასხმებს ხან დაესუსტებენ, ხან ინფეშეში, ზანკა ჩრდილო ოსეთში ან სხვაგან აწეობენ.

ადგილობრივი მოსახლეობის მხარდაჭერის წყალობით, ბოვეიკები დღისით მშვიდობიანი მოქალაქეები არიან და ღამით კი ფედერალურებს სისხლს უშრიბენ. კლავინდებურად არსებობს ის სიცაილური ბაზა, რომელიც შეიარაღებულ ფორმირებებს ახალი ძალებით შევსებს უზრუნველყოფს. რეგიონში გამეფებულ სიღარიბეს, უსამართლობასა და კორუფციას, თან ერთვის ძალიან სტრუქტურების განუსაზღვრელი ძალაუფლება და ფედერალური ძალების თვითნებობა, რისი მსხვერპლიც ხშირად უდანაშაულო ადამიანები ხდებიან. ასეთი ვითარება მოსახლეობის კიდევ უფრო მეტ ავრცეხას იწვევს და რადიკალური ისლამის გავრცელებისათვის კარგ გარემოს ქმნის.

სიცაილურ-ეკონომიკური პრობლემების გამოსწორების სანაცვლოდ რუსეთის ხელისუფლებამ აქცენტს უხეში და მოუ-

ქნელი სამხედრო ძალების გამოყენებაზე აკეთებს და ხალხის საყოველთაო უკმაყოფილებას კიდევ უფრო ამწვავებს.

ჩრდილო კავკასიაში მიმდინარე მოვლენები ახლო აღმოსავლეთის ქვეყნებში მცხოვრებ მრავალრიცხოვანი ჩრდილოკავკასიური დიასპორის განსაკუთრებული ყურადღების ცენტრშია.

სამ საუკუნეზე მეტი დასჭირდა რუსეთის კავკასიის დასასვრობად, მაგრამ სამხედრო გამარჯვებები სკამრისი არ ამოძრდა ხალხის ნების გასატყუად და მეფის რუსეთმა მოვარ პოლიტიკურ მიზნად კავკასიის მოსახლეობის ეთნიკური შემადგენლობის შეცვლა დაიასა.

XIX საუკუნის მეორე ნახევრიდან თანაბრი მიწა-წყლიდან იძულებული ავილი

ჩრქნეთში მოკლული თურქეთის მოქალაქის მართვის მონშობა

ათიათასობით კავკასიელი თურქეთში გადაიხეწა, ხოლო მათ ადგილზე იმერეთისათვის ერთგული და სარღო ხალხი დასახლდა. ასე მოხდნენ კავკასიაში რუსეთთან ერთად ბერძნები, სომხები, ბულგარელები და სხვები.

თურქეთიდან ჩრდილოკავკასიელთა ნაწილი სირიაში, იორდანიაში და სხვა ქვეყნებში გადასახლდა, მაგრამ ყველაზე მრავალრიცხოვანი დიასპორა კლავინდებურად თურქეთშია და ის დაახლოებით 6,5 მილიონ კაცს ითვლის.

მარშან ოქტომბერში რუსეთში ყაბარდო-ბალყარეთის, ყარაბაი-ჩრქნეთისა და ადიღეს რუსეთის შემადგენლობაში ნების შესვლის 450-ე წლისთავი აღინიშნა. საპასუხოდ ჩრქნელებმა პირველად სტამბოლსა და ნოუოარიკში რუსეთის წარმომადგენლობებთან საპროტესტო მიტინგები გამართეს. მომიტინგეებს ხელში ეჭირათ ტრანსპარანტები „თავისუფლება ჩრქნებს“, „სოჭი – გეროციდის მიწა“ და ა.შ.

ჩრქნელები შავი ზღვის სანაპიროს თანამეპყლეუთა მასობრივი დახვერცხის ადგილად თვლიან. არსებობს ისტორიული

მტკიცებულებები, რომ მეფის ჯარებმა სოჭის რაიონში 1,4 მილიონი ჩრქნელები განადგურეს.

დიასპორაში მშვიდობიანი აქციების მომხრეებთან ერთად, ადამი, ოქნებან ისეთებიც, ვისაც წინაპრების ძელი ჯავრის ფედერალურ ჯარებზე ამოვირის სურვილი აქვთ. ამიტომ არც არის გასაკვირი, როცა ჩრდილო კავკასიაში მებრძოლ ბოვეიკთა რიგებში სხვადასხვა ქვეყნის მოქალაქეები იბრძებიან. რუსეთის ფედერალური უშიშროების სამსახური ზოგჯერ უცხო ქვეყნის მოქალაქეზე ინფორმაციასაც აყვერებს.

ერთ-ერთი გზა, რომლითაც ეს პირები ჩრდილო კავკასიაში მოხვედრისათვის სარგებლობენ, როგორც ჩანს, აფხაზეთზე გადის. გასული წლის ნოემბერში ფედერალური უშიშროების სამსახურმა ყარაბაი-ჩრქნეთის ზელჩნუკის რაიონში ტერიტორიული ატაკქვეშეთის ერთ-ერთი ლიდერი რუსტამ იბრაივი მოკლა, როცა ის რეგიონში საქართველო-რუსეთის სახელმწიფო საზღვრის აფხაზეთის მონადეოდან შეღწევის ცდილობდა.

ჩრდილოკავკასიელები აფხაზეთს თავიანთ მოკავშირედ მიიჩქვენ, ხოლო აფხაზეთის პორტებს სხვა ქვეყნებთან დამაკავშირებელ ხიდად თვლიან. ეს ცხადი შეიქნა ჯერ კიდევ 1992-93 წლებში, აფხაზეთში კონფლიქტის მსვლელობისას, როცა საბრძოლო მოქმედებებით გამოწვეული რისკის მოუხედავად, კერძო მფლობელობაში მყოფმა თურქულმა გემებმა აფხაზეთის სანაპიროსთან ცურვას მოუხშირეს.

რუსმა მესალფერებმა 1993 წლის 21 თებერვალს სოჭის რაიონში თურქული მშენა „სელმო-ლილი“ დააკავეს, რომელ-

თურქეთის მოქალაქეზე სახლვრის გადგაკვეთისა გაცემული ქვითარი

უ ტუფსეში ქანახშირის წამოსაღებად ჯდა მესულიყო, მაგრამ კურსი შეცვალა და აღმოჩნდა იქ, სადაც არ უნდა ყოფილ-ყო.

მეორე შემთხვევაში, 1993 წლის 19 აპრილს, ბიჭვინთის ტრავერსზე რუსი მესაზღვრეების საპატრულო ხომალდმა ლუტკის სატრანსპორტო გემი „ამარ ბეი“ დააკავა, რომელიც ამ რაიონში წინასწარი შეტყობინების გარეშე მიცურავდა. დაკავებული გემი მესაზღვრებმა სივში გადაიყვანეს. შემოწმებისას ბორტზე საცეცხო არაფერი აღმოჩნდა.

საზღვაო ხაზი თურქეთი-აფხაზეთი უნიშვნელო შეფერხებებით 1992 წლიდან უწყვეტობით და კავკასიაში არალეგალური მგზავრების, მათ შორის ჩრდილო-კავკასიელია და, ალბათ, იმ დაქირავე-ბულია შემოყვანასაც უზრუნველყოფს. ამას მოქმდის წინა წლებში ქართველი მესაზღვრეების მიერ დაკავებულ გემებზე აღმოჩენილი არალეგალური მგზავრები.

მაგალითად, 2001 წლის 11 სექტემბერს დაკავებულ თურქულ მშრალტვირთვით „ლიბი-1“-ზე 4 არალეგალური მგზავრი აღმოჩნდა, 2005 წლის 3 ივლისს დაკავებულ „თარიქ გოუნერზე“ კი — 8.

დაკავებული მგზავრები აფხაზეთში შეღწევის მიზნად სამუშაოს შეიძინეს ის-ტორიულ სამშობლოში დაბრუნების სურ-ვლის ასახელებიერ, თუმცა რამდენად გულ-წრფელი იყვნენ, ეს სხვა ორგანიზების გა-მოსარკვევია.

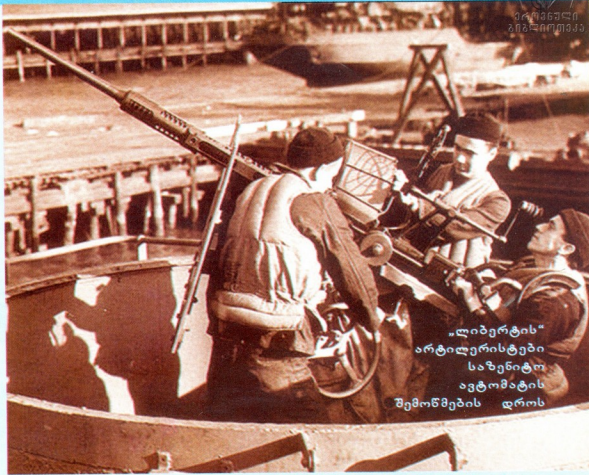
2007 წლის სექტემბრიდან რუსეთმა ვიზების გაცემა თურქეთში მცხოვრებ ჩრდილოკავკასიელი დიასპორის წარმო-მადგენლებზე გაართულა და ამ შემთხვევა-ში უკონტროლო საზღვაო გზა კარგი გამოსავალია.

მარშან აფხაზეტმა პირველად გამოაცხე-ნეს მონაცემი, რომლის მიხედვითაც ირკვე-ვა, რომ ყოველ თვეში აფხაზეთის პორტებ-ში 10 სატვირთო გემი შედის, ანუ წელი-წაში საშუალოდ 120 მცურავი საშუ-ალება, რაც სინამდვილესთან ძალიან ახ-ლოს დგას, თუ გათვალისწინებთ იმ ტვირთის მსოფლიოებს, რომელიც აფხაზე-თის პორტებშია გადინება.

2007 წელს საქართველოს სანაპირო ლაცამ მხოლოდ 3 მათგანის დაკავება შეძლო. ორი თურქული გემი კამაზიისა და ერთი უკრაინის დროშით დაცურავდა. დანარჩენები სოხუმსა და ოჩამჩირეში მშ-ოლისაზად სეზონურ და დანიშნულების სრქტაბდე დაუბრკოლებლად მიადწიეს.

რამდენა დაქირავებულმა ისარგებლა ამ გზით აფხაზეთში შესაღწევად და იქიდან ჩრდილო კავკასიაში გადასასვლელად, ამას, ღბთ, ვერასოდეს გაუგებია.

თიშშრ ჩანანშიძე

„ლიბერტის“
არტილერიისტიები
საზღვით
ავტომობილის
შემონუმების დროს

თავისუფლების მოგზავნი ფლოპილიის გეგმა

მეორე მსოფლიო ომის პირველ წლებ-ში ბრიტანეთი მისი გეოგრაფიული მდე-ბარების გამო მძიმე მდგომარეობაში აღ-მოჩნდა.

ბრიტანეთის კეონიმიკა წელიწადში 68 მილიონ ტონა იმპორტირებულ ტვირთის მოხმარდა, რომლის 56% ისეთ სტრატე-გიულ ნედლეულზე მოდიოდა, როგორიც არის თხევადი საწვავი, კვების პროდუქტე-ბი, რკინის მდანი, ფერადი ლითონები, პამა და ა.შ.

იმპორტირებული ტვირთის შემოტანას მოლიანად საზღვაო ტრანსპორტო უზრუნ-ველყოფდა, ამიტომ ზღვაზე გაშლილი გერ-მანიის საომარი მოქმედებები პირველ გერ-ში საზღვაო კომუნიკაციების მოშლისკენ იყო მიმართული.

გერმანული თითმფრინავები, წყალზე-და ხომალდები თუ წყალქვეშა ნავები დაუჩ-ლობლად ძირადენენ ბრიტანეთის პორტებ-მისკენ მიცურავე და იქიდან გამომავალ ინვლისისა და სხვა ქვეყნების სატრანს-პორტო გემებს, ინაღმებლად პორტების მის-ადგომებში.

ომის პირველსავე წელს გერმანულმა ბრიტანეთის სავაჭრო ფლოტის 114 და 1940 წელს კიდევ 417 სატრანსპორტო გემი ჩაბრეს. 1941 წლისათვის გემების დანაკარგის ზრდა ისევ გაგრძელდა.

საომარი მოქმედებები სულ უფრო მეტ იარაღსა და საბრძოლო მასალებს მოითხო-ვდა და ამ დროს იმპორტირებულ ნედლეულზე მომუშავე ბრიტანულ საწარ-მოებს გაჩერების საფრთხე დაუტყდა.

მოელენები ისეთ კატასტროფულ სახ-ეს იღებდა, რომ 1940 წლის მარტში სამხედრო-საზღვაო მინისტრის მოადგილე შექსპარმა აღიარა, რომ ომს შეიძლება გან-ვითარების ისეთი სტადიისათვის მიღწა, როცა სავაჭრო ნაოსნობა უფრო მეტ ღირე-ბულებას შეიძენდა, ვიდრე სამხედრო-საზღ-ვაო ფლოტი.

დასაბმარებლად ბრიტანეთის მოავრო-ბამ შეერთებულ შტატებს მიმართა. ოკენა-ისგანა დიდი მოცულობის შესილდებმა ძალიან მაღელ ბრიტანეთის ოქროსა და ვალუტის რეზერვები ამოწურვის პირას მიიყვანა.

მდგომარეობის გამოსწორება ახალი, არაორდინარული გადაწყვეტილების მიღე-ბას მოითხოვდა და მამან უნსტონი ჩერ-ჩილმა პირად წერილობითი აპრიკის შეერთ-ბული შტატების პრეზიდენტ ფრანკლინ რუზველტს, მიმართა.

წერილში ჩერილილი აპრიკის პრეზი-დენტს დანმარებას სთხოვდა გეგმითა და შეიარაღებით, თითხვდა სატრანსპორტო გემების ქარანების გაცილებლაში აპრიკის

ფლოტის მონაწილეობას.

წერილის ხანგრძლივი და სერიოზული განხილვის შემდეგ აშშ-ის პრეზიდენტმა 1941 წლის 11 მარტს ხელი მოაწერა კანონს ლენდ-ლიზის შესახებ, რაც ბრიტანეთსა და მოკავშირე ქვეყნებს აშშ-ისგან შეიარაღების, საბრძოლო მასალების, სტრატეგიული ნედლეულის, კვების პროდუქტებისა და სხვა საგნების სესხით ან იჯარით მიღების საშუალებას აძლევდა.

დიდი მოცულობის ტვირთის გადასახილ სავაჭრო ფლოტი ბრიტანეთის არ ჰყავდა, თუმცა გადაზიდვებში მოკავშირე და ნეიტრალური ქვეყნების სატრანსპორტო გემებიც მონაწილეობდნენ.

ომით გამოწვეული დიდი დანაკარგი და გადაზიდვების მოცულობის გაუართობა ტრანკის სწრაფ შევსებას საჭიროებდა.

1939 წელს სამხედრო გადაზიდვების სამინისტროს დაგეგმვით ქალაქ სანდერლენდში ფირმა „ჯოზფუ ელ. თომსონმა“ შეიმუშავა 134,6 მეტრი სიგრძისა და დღევანდით 10 ათასი ტონა სტანდარტული სატვირთო გემის პროექტი.

შშ-ეზობლის გასაადვილებლად გემის კორპუსის გარეობისაშუალოდ გამართვდა, გაუკეთდა დახრილი ფორმტყევი, კრისერული კილი და სწორი გეგმანი ნახევარწინაფართით. 2,5 ათასი ცხენის ძალის ორთქლის მანქანა 11 კვანძს უზრუნველყოფდა, ხოლო ტვირთი ზეით საკმაოდ ტევად ტრინში თავსდებოდა.

ბრიტანეთის მთავრობის მითითებით ქვეყნის წამყვანი ვერფები გემების მშენებლობაზე გადავიდნენ, მაგრამ ტრანკის შესავსებად ეს საკმარისი არ გამოდგა.

შეკვეთი კანადის ვერფებზეც განთავსდა. კანადელი გემომშენებლები გემებს სამი მოდიფიკაციით აგებდნენ და ბრიტანელების მსგავსად კორპუსების ასაწყობად მო-

„ჯონ ბრაუნი“ ერთ დროს მრავალრიცხოვანი „ლიბერტების“ „უკანასკნელი მოპოვანი“

ქლონებს იყენებდნენ. ერთი გემის აგება საშუალოდ 14 კვირას მოითხოვდა.

კანადური გემების სახელი ორი სიტყვისაგან შედგებოდა, ინგლისისათვის განკუთვნილ გემებში სიტყვა „ფორტი“, ხოლო კანადისათვის აგებულში კი – „პარკი“ შედიოდა.

დამატებით კიდევ 60 სატვირთო ტიპური გემის აგების შეკვეთა ამერიკაში პორტლენდისა და რიმონდის ვერფებმა მიიღეს. ამერიკელმა გემომშენებლებმა ბრიტანულ პროექტში არსებითი ცვლილებები შეიტანეს. მოქლონების მაგივრად ელექტრომუღუღების გამოყენებით თითოეული გემის კორპუსზე 600 ტონა ფოლადი დაზოგეს და ამით აგების დრო შესამჩნევად შემცირდა.

1941 წლის დეკემბერში ბრიტანეთის ფლოტს ამერიკაში აგებული პირველი სამი გემი შეემატა. ამერიკაში აგებული გემების სახელებში მთელი სიტყვა – „ოუსენი“ შედიოდა.

„ოუსენის“ პროექტის მომზადებისას

ამერიკის სამხედრო-სატრანსპორტო გემების კომისიამ ბრიტანული პროექტი საუფლებიანად გადააკეთა და ახალი პროექტის გემი შექმნა, რომელიც EC-2 სახელით არს ცნობილი.

ახალ პროექტში შრომატევად მოქლონებზე უარი ითქვა და ის ელექტრომუღუღებმა შეცვალა, ფართოდ გამოიყენებოდა ლითონის გახით ჭრის ავტომატიზებული და მექანიზებული ნახები, ენერგეტიკული დანადგარი ქანახშირიდან მასუთზე გადავიდა და ა.შ.

ახალი ტექნოლოგიური პროექტების გამოყენებით დამუშავდა წინასწარ მომზადებული მსხვილი სექციებით გემების უწყვეტი, კონვეიერული მშენებლობა.

თითოეული გემის სპეციფიკაში 250 ათასი დეტალი შედიოდა. ქარხნები ამ დეტალებისაგან სტანდარტულ, 250 ტონის სექციებს აწყობდნენ. დასრულებული სექციები თავს იყრიდა გემოსაშენ ვერფზე სადაც გემი საბოლოო სახეს იღებდა.

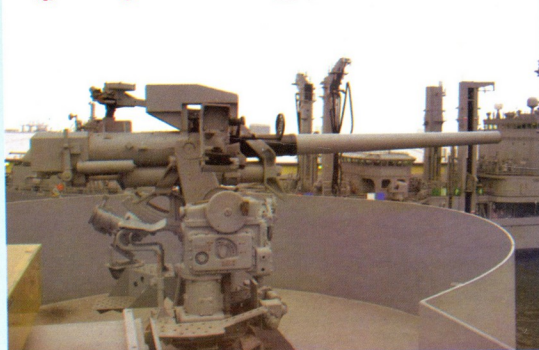
ახალმა ტექნოლოგიამ კვალივიტერული ბული მუშაბელის რაოდენობის გაზრდის გარეშე გემების აგების დრო ბევრად შემცირა.

როგორც ყველა სიახლე, არც ელექტრომუღუღების მასობრივი გამოყენება აღმოჩნდა უდევდელი. ამის გამო კორპუსსა და გემბანზე გაჩენილმა ბზარებმა რამდენიმე გემი ზღვამდე დაშალა. მიზეზი ფოლადის მარკის არასწორი შერჩევა იყო. არქიტექტის ცივ წყალში ფოლადი ჰლის ტიპობის კარგავდა და მუდმივ ხდებოდა, რაც შედეგებით გაჩენილი ბზარების მატებას ხელს უწყობდა.

EC-2 პროექტის გემის წყალწყვა 14450 ტონა იყო, ხოლო სიჩქარე 11 კვანძს აღწევდა. შეიძლო 9140 ტონა ტვირთის მიღება, როგორც ტროუბებში, ასევე გემბანზე.

ბალტიკში 1941 წლის 30 აპრილს საფუძველი ჩაეყარა EC-2 პროექტის პირველ გემს. ამერიკელმა გემომშენებლებმა გემს არიანა „პატრიკ ჰერისი“ კორპუსის აწ-

„ჯონ ბრაუნის“ 10288-იანი ქვემები სრულ მხადეოფნაშია

ისა და გემოსადგომთან დამამოკრებელ სამუშაოების დასრულებას სულ 245 დღე მოაწოდეს.

ტექნოლოგიური პროცესების თანდათან სრულყოფილი მეთოდებზე გემი 120, ხოლო ორმოცდამათე კი 58 დღეში დასრულდა.

ბალტიკის ზღვაში „ბოლომეკმ-ფერ-ფლი“ თვეში საშუალოდ 5 გემს ავტომატურად ამ დასრულებლის 20-მდე გარდა შეიძლება. 1942 წელს პირველების ვერფსა გამოდიოდა დაამატა და „ტაბიტა ბრაუნი“ 15 დღეში დაასრულა. ასოლოტური რეკონსტრუქციის ვერფს გერმანიის, სადაც „რობერტ ე. პარი“ 4 დღეში, 15 საათსა და 30 წუთში ავიდა.

1941 წლის 27 ივნისს პირველი 14 გემს წყალში ჩაშვებით დაიწყო „თავისუფლების მოძრაობა ფლოტის“ შექმნა და მართიული სტანდარტული სატვირთო გემის პროექტს „ლიბერტი“ დაერქვა.

27 ივნისი ამერიკაში გოვერნორად აღინიშნა, „თავისუფლების ფლოტის დღე“. პატრის მთავრები ამ გემთმშენებლებსა და მეზღვაურებს, ვისი თავდადებითაც შესაძლებელი გახდა ფაშისტური გერმანიის წინააღმდეგ მებრძოლი ქვეყნებისათვის სამხედრო დახმარების გაწევა.

ომის წლებში ამერიკის გემოსაშენებელ ბრუნველობამ განვითარებისათვის უზარმაზარი ბიძგი მიიღო, რასაც „ლიბერტებს“ მსხვილკონსტრუქციის მშენებლობა უწყობდა ხელს. საჭირო გახდა სიძლიერების მეტეორი გაფართოება და ვერფებზე მომუშავეთა რაოდენობა 100 ათასიდან 1943 წლისათვის 1 მილიონ 723 ათასამდე გაიზარდა, ხოლო დიდი საკენო გემების მშენებარე ვერფების რიცხვმა 113-დან 520-მდე მოიმატა.

ამერიკელების მსგავს კონვეიერულ მეთოდს ფაშისტური გერმანია წყალქვეშა ნავთობის მშენებლობაში იყენებდა. სუბმარინების რვა სექციას სხვადასხვა ფორმა აგრეგატებითა და მოწყობილობებით აკომპლექტებდა და შემდეგ გემოსაშენებელ ფაბრიკაში, სადაც წყალქვეშა ნავი დასრულებულ სახეს იღებდა.

1943 წლის მთავრე ნახევრიდან მოკავშირეებმა ატლანტის ოკეანეში წყალქვეშა ნავთობს ბრძოლაში გარდატეხა შეიტანეს, თუმცა ეს სატრანსპორტო გემების უსაფრთხო ცურვას მაინც არ ნიშნავდა. გერმანული სუბმარინები და რეიდერები კვლავინდობრად დიდ საფრთხეს ქმნიდნენ „ლიბერტებს“, ისევე როგორც ნებისმიერ სხვა სატრანსპორტო გემს, თავის დაცვა უნდა შესძლებოდა და თითოეული მათგანი სხვადასხვა საშუალებით აღიჭურვა, რომელსაც სამხედრო მეზღვაურები ემსახურებოდნენ.

გემებს თითქმის სტანდარტული შეიარაღება მიუღეს — ორი 102 მმ-იანი ან 155

მმ-იანი ქვეშეპი, ორი-ოთხი 40 მმ-იანი „პო-ფორსის“ და რვა-ათი 20 მმ-იანი „ერ-ლიკონის“ ავტომატი, სიღრმის ბომბები, ტყე-მფრქვევეები და სხვა.

ომის პირველ წლებში, როცა შეიარაღების ნაკლებობა შეიმჩნეოდა, პირველი გემები ზღვაში ნახევრად შეიარაღებული გადიოდნენ. სირთულეები გაჩნდა ეკიპაჟის დაკომპლექტებაში და არცთუ იშვიათად უკვე დატვირთული გემები ამ მიზეზით ზღვაში გასვლას აყოვნებდნენ. მაღალი ანაზღაურების, 500 დოლარისა, და სამხედრო რისკისთვის დანამატების მოუხდევად, ბევრ მეზღვაურს სიცოცხლის გარისკვა არ სურდა. ცნობილი იყო პიტლერის ბრძანება, რომელიც გერმანული სამხედრო მეზღვაურებისგან ჩაძირული გემების ეკიპაჟის განადგურებასა და მამული კანკალების დაცხროლვას მოითხოვდა.

გერმანული რეიდერებით ან წყალქვეშა ნავებთან შედარებით შეიარაღებული „ლიბერტი“ მოკრძალებულად გამოიყურებოდა, მაგრამ სატვირთო გემები მტერს იოლად არ ნებებოდა.

გერმანული რეიდერი №23 „შტიური“ 11 ათასი ტონა წყალწყების სატვირთო გემიდან გადაკეთებული ხომალდი იყო. რეიდერის შეიარაღებაში შედიოდა: ექვსი 150 მმ-იანი და ორი 37 მმ-იანი ქვეშეპი, ოთხი 20 მმ-იანი ავტომატი, ორი 533 მმ-იანი სატვირთო აპარატი და ორი მზერეკო პირობითიმიწვინები. ეკიპაჟი 324 კაცს ითვლიდა.

1942 წლის 10 მაისს „შტიური“ ატლანტის ოკეანეში მოკავშირეთა გემებზე სანადიროდ გაიჭაზა. რეიდერობა მაინცდამაინც წარმატებულად არ მომდინარეობდა და გერმანული ხომალდის ანგარიშზე ოთხიხდელ სავაჭრო გემი თუ იქნებოდა.

სექტემბრის ბოლო ატლანტის ოკეანის ცენტრალური ნაწილის სამხრეთში წყიმბაჩანიაში გამოდგა. ზღვაც დღეღამად და

ხილავდოდა რამდენიმე მილს არ აღმატებოდა. „შტიურის“ ეკიპაჟი ყოველდღიური საქმით იყო დაკავებული, როცა ნისლეში დიდი გემის ბორცვი გამოიკვეთა.

„ლიბერტის“ ტიპის ამერიკული მშრალ-ტვირთიზიდი „სტეფან პოპკინსი“ ბალასტით კეპტანინიდან ბაიასკენ (ბრაზილი-ა) მიემართებოდა. მომდევნო შესვლა პორტ პარამარიბოში იგეგმებოდა, საიდანაც ბოქსიტები იყო გამოსატანი. სატვირთო გემის დანახვას „შტიურსა“ და თანხლებ ტანკერზე გერმანიის სამხედრო-საზღვაო დროშის აღმართვა მოჰყვა. ბევრად ძლიერ მოწინააღმდეგეს გემის კაპიტანი ბაკი არ შეუძინდა და უთანასწორო ბრძოლა გაიმართა. ამერიკის სამხედრო-საზღვაო ფლოტის რეზერვის ოფიცერი ქვეთ უილემს და მისმა 14-მა არტილერიისტმა ადგილები კიოს ერთ 102 მმ-იან და ცხენის ორ 37 მმ-იან ქვეშეპთან, ექვს 40 მმ-იან საზენიტო ავტომატთან დააკავეს.

ბრძოლის დასასრულს „პოპკინსს“ რეიდერისათვის არახელსაყრელი მდებარეობა ჰქონდა და მოკლე დროში ახლო მანძილიდან რეიდერს 102 მმ-იანი ქვეშეპით 15 ჭურვი მოარტყა. ორი ჭურვის აფეთქებას „შტიურზე“ ხანძარი მოჰყვა, რომელიც გერმანული ხომალდისათვის დამლუკველი გამოდგა.

მძიმე დაზიანებები ამერიკულმა გემმა მიიღო და ბრძოლიდან 3 საათის შემდეგ „სტეფან პოპკინსი“ ოკეანის ფსკერისაკენ წავიდა. 56-კაციანი ეკიპაჟიდან გადარჩენილმა 19-მა კაცმა მშველ კაჯოზე გადასვლა შეძლო. ოკეანეში სანავაგაციო ხელსაწყოების გარეშე 31-დღიანი ცურვის შემდეგ 15-მა მეზღვაურმა ბრაზილიის სანაპიროს მაღალა დაელოდა.

ამერიკელ მეზღვაურებს გმირობა დღე-ღამადი. ჯილდოების გარდა, ბრძოლაში დაღუპული ქვეთ უილემის სახელი ერთ-ერთ საესკორტო ნაღობსანს დაერქვა. კაპ-

ასე გამოიყურებოდა „თბილისი“ (ყოფილი „ჯონ ლენგლიზი“) აღდგენის შემდეგ

იტან პოლ ბაკისა და უფროსი თანამშრომელი რიჩარდ მოგოუციის სახელებს კი „ლიბერტის“ პროექტის გეგმაზე ატარებდნენ.

ცნობილი ბრიტანელი ისტორიკოსის საშუალო როსკოლი „ისტევენ პოპკინსის“ ეკიპაჟზე წერდა: „ეკიპაჟმა ფაშისტური გერმანიის ფლოტის ერთ-ერთი მძიმედ შეიარაღებული და სამიზნე რეიდერი ისეთ ბრძოლაში გაანადგურა, რომელიც ნებისმიერი მოკავშირე ქვეყნის ფლოტი ამჟამად“.

„ლიბერტის“ საბჭოთა ფლოტსაც მიეწოდებოდა. 1943 წლის დასაწყისში ზუიტი გემი შორეული ადმირალეთის სანაოსნო მიდო, ხოლო 1944 წლის მარტ-აპრილში ჩრდილოეთის სანაოსნოს „თბილისი“ (ყოფილი „ჯონ ლენგდონი“) და „სერგეი კირივი“ შეემატა.

ამერიკაში აგებულ გემს საქართველოს დელაქალაქის სახელი დასმული სატვირთო „თბილისის“ პატენსაცემად დარეგულა. შორეული ადმირალეთის სანაოსნოს „თბილისი“ (7169 ბრუტო რეგისტრირებული ტონა) 1943 წლის 6 სექტემბრის ღონიდან არხანგელსკიკენ ტრანზიტით დატვირთული მესამართადა, როკა ენისეის შესართავიდან გამოხვლისას, კრემლ კონსტანტინოპოლს, გერმანული წყალქვეშა ნავის U-636-ის დაყვრულ ნაღმზე აფეთქდა და ჩაიძირა. ეკიპაჟი, ორი კაცის გარდა, გადარჩა.

ამერიკული „თბილისი“ შეიარაღებული იყო ორი 76 მმ-იანი ქვემოთა და რვა 20 მმ-იანი ავტომატით. ეკიპაჟი 58 სამოქალაქო და 16 სამხედრო მეზღვაურს ითვლიდა.

კალიფორნიაში, ლოს-ანჯელესის ვერფზე 1942 წელს აგებული „ლიბერტი“ – „თბილისი“ უცნაური ბედისა აღმოჩნდა.

საბჭოთა ჩრდილოეთის საზღვაო აუზში გერმანიის სამხედრო-საზღვაო და სამხედრო-საპატრულო ძალების აქტიურობის გამო სატვირთო ნაოსნობა, როგორც საზღვაო ქარაფების შემადგენლობაში, ასევე მარტო მოცურავე გემებისათვის ძალზე სასიფთაო იყო.

ახალი წლის წინააღმდეგ, 1944 წლის 30 დეკემბრის, „თბილისი“ ბარენცის ზღვაში, კოლის ყურეში, პერენგის რაიონში მურმანსკიდან პერენგისკენ მებრძოლია რაზმითა და სამხედრო ტვირთით მიცურავდა. გარანგერფორდში პოზიციებზე მყოფი წყალქვეშა ნავ U-956-ის სამიზნეში აღმოჩნდა და ნავის მეთაურის პანს-დელტერ მოისის ბრძანებით გასროლილი ტორპედი „თბილისს“ მარჯვენა ბორტის შუა ნაწილში მოხვდა. აფეთქებამ გემი შუაზე გაგლეჯა. დაიღუპა 14 მეზღვაური და 43 მესაფარი, მათ შორის იყო კაპიტანი სუბოტინი, რომელიც ასევე წინა „თბილისის“ კაპიტანი იყო.

გემის ცხვირი ჩაიძირა, ხოლო კიჩომ ცურავდობა შეინარჩუნა. ცხრაბაღალიან

შტორმში დასახმარებლად მოსული საესკადრო ნაღმისნის „ფესტოკის“ ზუიმა მეზღვაურმა კიჩოზე გადახტომა მოახერხა და საბუქსირო ვეარლი ჩააბა. ურთულეს კლიმატურ პირობებში „თბილისის“ კიჩომ არხანგელსკის პორტში მშვიდობიანად მაღწია.

1945 წლის 14 თებერვალს გერმანულმა წყალქვეშა ნავმა კოლის ნახევარკუნძულის მახლობლად „ლიბერტის“ პროექტის ამერიკული სატრანსპორტო გემის „პორაციო გრეის“ ტორპედირება შეძლო. „თბილისისაგან“ განსხვავებით ამერიკული გემის კიჩო ჩაიძირა, ხოლო გადარჩენილი ცხვირის არხანგელსკამდე ბუქსირება მოხერხდა.

გემების ნახევრები არხანგელსკის პორტში კარგა ხანს გამოუცხვრებლად იდგა. 1955 წელს არხანგელსკის გემოსარემონტო ქარხანა „კრასნაია კუზნიცა“ ამერიკული ცხვირისა და საბჭოთა კიჩოს შედუღებით გემის აღდგენას შეუდგა და მომდევნო წელს საბჭოთა ფლოტს „თბილისი“ ისევ დაუბრუნდა.

გემი ჩრდილოეთის სანაოსნოს განკარგულებაში დარჩა და 1959-69 წლებში მისი კაპიტანი ცნობილი ქართველი პოლარული მეზღვაური ანატოლი კაჭარავა იყო.

1967 წელს, საქართველოს სანაოსნო შექმნასთან დაკავშირებით, „თბილისის“ მწერის პორტი ბათუმი გახდა. ჩამოიწერა 1977 წელს.

1941-45 წლებში 18-მა ამერიკულმა ვერფმა „ლიბერტის“ პროექტით 2770 გზს ააგო. ომში 200 მათგანი დაიღუპა და ნაწილი მოკავშირეებს გადაეცა. ბრიტანეთ – 200, საფრანგეთი – 100, ჩინეთი – 80, საფრანგეთი – 75, საბჭოთა კავშირმა – 40, ნორვეგიამ – 24 და ა.შ. „ლიბერტი“ მიიღო.

ერთი რეისისათვის აგებული „ლოსერტის“ ომის შემდეგ მშვიდობიან ტვირის კიდევ დიდხანს ეზიდებოდნენ. ცნობილს ბერტემმა გემთმფლობელმა არისტოტელე ონასისმა „ლიბერტის“ საშუალებით უზამაზარი ქინება დააფრთხა.

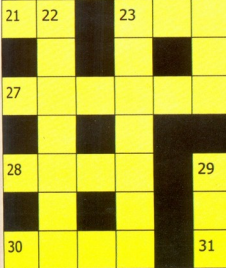
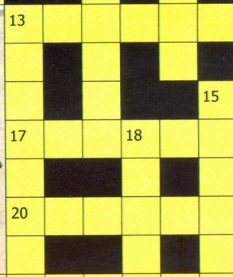
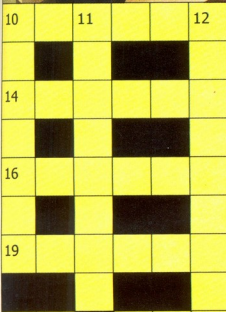
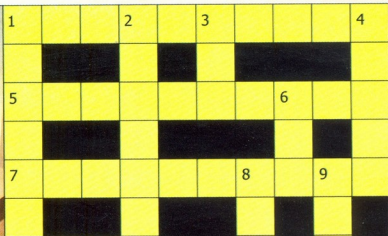
„ლიბერტის“ ერთ დროს მრავალრიცხოვანი ფლოტიდან დღეისათვის სამი გემია დარჩენილი. ორი მათგანი – სანფრანცისკოში „ჯეკრემი ობრაიენი“ და ბალტიკში „ჯონ ვ. ბრაუნი“ მუზეუმებად არის გადაკეთებული. მეტანსაზღვრო წესრიგშია და გემები ღრღადრო ზღვაში გადიან. მესამე „ლიბერტი“ თევზის ვაჭარმამუშაველი მცურავი ქარხანა „სიარ ოუკადაიკი“ ალასკის პორტ კადაიკში დგას.

თეიმურ ჩაჩანიძე

კონვეიერული
ნესით აგებული
ამერიკული
სატვირთო გემები

ქართული

თარაზულა: 1. დაპატიმრებული სამხედრო მოსამსახურეთა მოსათავსებელი შენობა; 5. მოთხოვნა, რასაც თან ახლავს შუქარი; 7. თუგოსლაიური პისტოლეტი; 10. კარბინით შეიარაღებული ჯარისკაცი რჩეულ მსროლელთან ნაწილში ევროპაში ძველად; 13. იტალიური პისტოლეტი; 14. იტალიური რევოლვერისა და მოტიციკლის საერთო სახელი; 16. პარადი; 17. ფრანგული პისტოლეტი; 19. ბატონების წინააღმდეგ შეზღუდული გლეხი XIX საუკუნეში, საქართველოს ჯიშნული გმირი; 20. ავსტრიული პისტოლეტი; 21. ფრანგი მწერალი... დე მოსასანი;

23. ინგლისური 105 მმ-იანი თვითმავალი ქვემეხი; 25. ამერიკული რევოლვერის პერინტონმარინარსონის მოდელი; 26. შეიარაღებული კონფლიქტი; 27. გერმანული პისტოლეტი; 28. ავსტრიის დედაქალაქი; 29. პუნების ბელადი; 30. რუსული უგზოების ავტომობილი; 31. ესპანური 5,56 მმ-იანი ზეღის ტყვიამფრეკვეი.

შემაჯავ: 1. ქვემეხი, რომელიც ისერის კიდულად; 2. ბუნების სურათი; 3. ლიბერელი ფეხბურთელი „ოქროს ბურთის“ მფლობელი 1995 წელს; 4. სახე, რეპუტაცია; 6. ისრაელის 9მმ-იანი პის-

ტოლეტ-ტყვიამფრეკვეი; 8. ბელგური რევოლვერი; 9. ნატოს ჯარების ავტოდრომი თურქეთში; 10. მწერი; 11. ესპანური პისტოლეტი; 12. გემის ან თვითმფრინავის სარკმელი; 13. ძველბურთი მსხვილი კალბრის ზარბაზნი, რომელიც ქვეს ან ლითონის ბირთვებს ისროდა; 15. მონღოლეთის არმიის ჯარისკაცი; 18. გერმანული ავტომობილი; 22. ამერიკული შეველმფრენი; 23. ესპანური პისტოლეტი; 24. ლეიონშობლის მამა; 25. ბელგური საბურავებიანი ჯგერმანტრანსპორტიორი; 29. ქუთაისის რაგბის გუნდი.

ბელგიური გყვინაფრაქვევი ყველა სახის ბრძოლისათვის

5,56 მმ-იან M4-ზე გაღასულ ქართულ არმიას ამავე კალიბრის გყვინაფრაქვევი სჭირდება

საქართველოს შეიარაღებული ძალები მთლიანად ამერიკულ ავტომატურ კარაბინებზე გადიან. გადაიარაღების პროცესი საბჭოთა „კალაშნიკოვიდან“ M4-ზე სწრაფი ტემპით მიდის.

„არსენალის“ აზრით, M4-ებთან ერთად უპირანი იქნებოდა მათი „დედბოლის“, სტანდარტული M16A2-ების შეტანა, რომელსაც თითქმის 14 სმ-ით გრძელი ღელა აქვს M4-სთან შედარებით, ტყევის საწყისი სიჩქარეც მეტია და შორსაც უფრო ზუსტად ისვრის (ოფიციალური

მონაცემებით, M4-ს სროლის ეფექტიანი მანძილი 360 მ-ს უტოლიდება, M16A2-ს კი 550მ-ს).

თუმც თაღდაცვის სამინისტროში მაინაო, რომ ქართულ არმიას, ძირითადად, სპეციალური ოპერაციების ჩატარება მოუწევს ახლო დისტანციებზე, რომლის დროსაც ავტომატური კარაბინი M4 ავტომატურ შაშხანა M16A2-ზე უფრო მობილური და მოსახერხებელი იქნება. სამინისტროს კულუარებში ამბობენ, რომ ეს უკვე დაამტკიცა ავღანეთში და ერაყში,

სადაც ამერიკული დანაყოფები მთლიანად ავტომატურ კარაბინებზე, M4-ზე გადიან.

სულაც არ არის გამორიცხული, რომ მომავალი ბრძოლები ქართველ სამხედროებს 400-500 მეტრის დისტანციებზე მოუწიოს, სადაც ავტომატური კარაბინი M4 უპირატესობებს კარგავს, სამაგიეროდ, საფარული მოწინააღმდეგის ხელში აღმოჩნდება რუსული AK-74, რომლის სროლის ეფექტიანი მანძილი 500მ-მდეა.

გაზეთი
1999

ქართული არმიის შეიარაღებაში M16A2-ის გარკვეული რაოდენობა უნდა ჰქონდეს, რომლებიც AK-74-სებსაც დაუპირისპირდებიან.

5,56 მმ კალიბრის ვაზნაზე ქართული არმიის ძირითადი ცეცხლსასროლი იარაღის გადასვლა აუცილებლად მოითხოვს ამავე კალიბრის ხელის ტყვიამფრქვევებსაც, რათა ბრძოლის დროს ერთი და იმავე კალიბრის ვაზნები იხმარონ შეფუთვების ტიპებს და მეტყვიათა ტიპებს.

დღემდე, ისევე როგორც ყოფილ საბჭოთა არმიაში, საქართველოს შეიარაღებულ ძალებში ეს შემდეგნაირად იყო აწყობილი: 5,45 მმ კალიბრის ავტომატი AK-74 და ამავე კალიბრის ხელის ტყვიამფრქვევეი РПК-74 (მანამდე არსებობდა ანალოგიური „დუეტ“-7,62 მმ კალიბრის ვაზნაზე გათვლილი ავტომატი АКМ და ხელის ტყვიამფრქვევეი РПК). დღეს, როდესაც არმია AK-74-სა და АКМ-ს იღებს შეიარაღებიდან, ბუნებრივია, მათ მიეცემა ჩანაცვლებულ 5,56 მმ-იან M4-ს თავისთავად კალიბრის ხელის ტყვიამფრქვევეი სჭირდება.

თანამედროვე ხელის ტყვიამფრქვევი ბიდან ყველაზე მეტ ყურადღებას ბელგიური „მინიმი“ და ისრაელის „ნეგევი“ იმსახურებს. თუმცა ებრაული ტყვიამფრქვევი, ფაქტობრივად, ბელგიური „მინიმის“ ერთგვარი მოდიფიკაციაა. ამიტომაც აბჯერად სტატიაში ყურადღებას შვილოდ „მინიმიზე“ შევაჩერეთ, „ნეგევიზე“ კი „არსენალის“ შემდგომ ნომრებში გვექნება საუბარი.

ცნობილმა ბელგიურმა საიარაღო ფირმამ FN HERSTAL-მა „მინიმის“ წარმოება 1981 წელს დაიწყო. ამ ტყვიამ-

აშშ-ის სპეციალური ოპერაციების ძალების მებრძოლები ავღანეთში და ერაყში „მინიმებს“ ფართოდ იყენებენ

MINIMI ოპტიკური სამიზნით

დასაკეცკონდაზინი MINIMI

ფრქვევმა თავიდანვე დაიმსახურა დიდი მოწონება და ბევრი ქვეყნის არმიას შეიარაღებაში მიიღეს. თვით პენტაგონმა ათიათასობით „მინიმი“ დაუკვეთა და არც შემცდარა, — მას შემდეგ ამერიკელი ჯარისკაცი „მინიმით“ იბრძვის ერაყსა და ავღანეთში.

„მინიმის“ სხვა ხელის ტყვიამურქვევებისაგან, ძირითადად, იმით განსხვავდება, რომ იგი თავიდანვე შეიქმნა როგორც

ტყვიამურქვევი და არ წარმოადგენს ჩვეულებრივი ავტომატის თუ ავტომატური შაშხანის დაგრძელებულ-ლულიან ვარიანტს (მაგალითად, როგორც საბჭოთა **РПК-74**, ბრიტანული **L86A1** თუ ავსტრიული **AUG/HBAR**-ი).

თუკი შევადარებთ **РПК-74**-სა და „მინიმის“ ტექნიკურ მონაცემებს, საბჭოთა ტყვიამურქვევი ბევრი მონაცემით უკეთესად გამოიყურება, — ის 4,7 კვ-ს

იწონის მაშინ, როდესაც „მინიმის“ მასა ითავად მოდიფიკაციის მასა 7,1 კვ-ს უტოლდება (სხვათა შორის, თითქმის აბდენივს, 7,5 კვ-ს იწონის ერთიანი ტყვიამურქვევი **ПКМ**, რომელიც ბევრად უფრო მძლავრ ვარსკვლავს 7,62X54R-ს ჰგავს გათვლილი); **РПК-74**-ის ლულის სიგრძე 590 მმ-ია, ძირითადი მოდიფიკაციის „მინიმის“ კი მხოლოდ 465მმ; „მინიმის“ საერთო სიგრძე 1040 მმ-ს უტოლდება. მართალია, **РПК-74**-ის სართო სიგრძე 1066 მმ-ია, მაგრამ არსებობს დასაკეცკონდახიანი **РПК-74М**, რაც მას უფრო კომპაქტურს ხდის (თუმცა არსებობს დასაკეცკონდახიანი „მინიმებიც“). იმის გამო, რომ **РПК-74**, ფაქტობრივად, **AK-74**-ის დაგრძელებულ ვარიანტს წარმოადგენს, მისი თვითღირებულება ბევრად მცირეა, ვიდრე თავიდანვე ტყვიამურქვევად „შექმნილი“ „მინიმისა“.

ზემოხსენებული ტექნიკური პარამეტრების უპირატესობების მიუხედავად, ბრძოლაში ბელგური „მინიმი“ საბჭოთა **РПК-74**-ს ბევრად სჯობდა და აი, რატომ: პირველ რიგში **РПК-74** მხოლოდ 45-ვაზნიან მჭიდვება გათვლილი (შეიძლება **AK-74**-ის 30-ვაზნიანი მჭიდვები დაეყენებაც), მაშინ როდესაც „მინიმიზე“ აყენებენ როგორც მჭიდვს (მაგალითად, ავტომატური შაშხანა **M16**-ის მჭიდვ), ისე ლითონის ლენტს შიგ ჩაწყობილი ვარსკვლავით. ვარსკვლავიანი ლენტით პლასტმასის ან ბრეზენტის ლენტკუთხა ყუთშია. ლენტში შეიძლება ეწყოს 100 ან 200 ვაზნა. აქედან გამომდინარე, „მინიმის“ სროლის ხანგრძლივობა, შესაბამისად, 2,20 ან 4,4-ჯერ მეტია 45-ვაზნიანი მჭიდვით აღჭურვილ **РПК-74**-თან შედარებით. სროლის ხანგრძლივობა კი ტყვიამურქვევისათვის ერთ-ერთი ძირითადი მაჩვენებელია.

ვისაც **РПК-74**-ის მჭიდვ დაუცლია, დაგვიდასტურებს, ტყვიამურქვევის ლულა გადასურდება.

„მინიმის“ 100-იანი და თვით 200-ვაზნიანი ლენტის დაცლივს არ არის პრობლემა, — მისი ლულა რამდენიმე წამში იცლება (ისევე როგორც ეს ერთიან ტყვიამურქვევ **ПКМ**-ზეა).

РПК-74-ის სროლის ტემპი წუთში 600 გასროლის შეადგენს, მაშინ როდესაც „მინიმისთვის“ ეს მაჩვენებელი 750-1000 გასროლაა.

შედარებით მცირეწონიანი პისტოლეტ-ტყვიამურქვევისთვის და ავტომატური შაშხანისთვის ცუდია სროლის დიდი ტემპი, რადგან ეს იარაღები სროლისას მეტბოლეს ხელში უჭირავთ და შესაბამისად იცლებს სიზუსტე, რადგან არ-

ჩვენი დონა: MINIMI-ის მსუბუქი (ხელის) ტყვიამფრტვეები გამოიყენება ძველი და ახალი ტყვიების კონსტრუქციის გასაძლიერებლად 600-800 ტონის დისტანციამდე. 360 მეტრამდე სროლის ეფექტიანი მანძილის მქონე დამოკლებულ-ლულიანი ავტომატური კარაბინებისთვის, M4-ებისთვის „მინიმი“ კარგი მხარდამჭერი იქნება. „მინიმის“ სტანდარტული მოდელი 7,1 კგ-ს იწონის, მისი სიგრძე 1040 მმ-ია, ლულის სიგრძე 465მმ, ლენტი 100 ან 200 ვაზნა იდგება, სროლის ტემპი 750-1000 გასროლაა წუთში.

„მინიმის“ ავტომატიკა დაფუძნებულია აირგამყვან მექანიზმზე, ლულა ჩამკეტის მოტრიალებით იკეტება. ტყვიამფრტვეები მხოლოდ ავტომატური ჯერებით ისარგებლებს.

ტყვიამფრტვეებზე მონტაჟდება Picatinny-ის სამაგრები, რომლებზეც შეიძლება დამაგრდეს ფაქტური და კოლიმაციური სამიზნეები, ღაშის ხედვის მონოკილი, ხელის წინა მოსაკიდებელი, ლაზერის მიზანმარჯვებელი, ტაქტიკური ფარანი.

MINIMI PARA-ს მოდიფიკაციას უყენდება ორგანიზაციის სახის ტელესკოპურად დასაკვიკონდახი. შეიძლება ბოლომდე გაშლილი კონდახის ბრუნვა 360 გრადუსით, რათა მეტრძოლმა მხარზე კარგად მოირგოს.

სპეციალური ოპერაციების ძალებისთვის განკუთვნილი MINIMI SPW-ს მოდიფიკაციას არა აქვს გასაშლელი სადგამები, სამაგიეროდ, აქვს ხელის წინა მოსაკიდებელი, რითაც ნამდვილად ამართლებს ხელის ტყვიამფრტვეის სახელს. იგი „მინიმი“ ფეხზე მოკლე (დაკეცილი კონდახით მისი სიგრძე 762მმ-ია) და მსუბუქია (ვაზნების გარეშე 5,75 კგ-ს იწონის, 200-ვაზნიანი ლენტით კი 8,73კგ-ს). სადგამების გარეშე, ხელით სროლა მეტრძოლმად სტაბილიზებული რომ იყოს, MINIMI SPW-ის სროლის ტემპი წუთში 750 გასროლამდე შემცირებული და მას ავტომატური შაზანის მქონე არ უყენდება.

ტყვიამფრტვეები „მინიმი“ და ერთლულიანი ყუმბარსატორცნი საბრძოლო პოზიციაზე

აღის ზუსტი დამზნება ჭირს.

ტყვიამფრტვეები კი (გინდ ხელის, გინდ ერთიანი, მით უმეტეს, დაზგის) დაფუძნებულია მიწაზე ორფეხა გასაშლელი სადგამით ან სულაც დამონტაჟებულია სამიზნე დაზგაზე, ამიტომაც სროლის მაღალი ტემპი შედარებით ნაკლებად მოქმედებს ტყვიების მოხვედრის სიზუსტეზე. ამიტომაც ტყვიამფრტვეების სროლის მაღალი ტემპი, პირიქით, მისასაღებელია. ამ მაჩვენებლით „მინიმი“ ჯაბნის РПК-74-ს.

სხვათა შორის, როდესაც „მინიმი“ ვაზნეჩაწობილი ლენტის გამოყენებით ისვრის, სროლის ტემპი უფრო დაბალია, ვიდრე მჭიდვში ჩაწვობილი ვაზნების შემთხვევაში. ეს იმიტომ ხდება, რომ აირძრავს ენერგიის ნაწილი ლენტის გაწევაზე იზარება.

„მინიმი“ საბრძოლო მანქანაზეც მაგრდება

„მინიმი“, ძირითადად, სამი მოდიფიკაციის სახით იწარმოება, – სტანდარტული ვარიანტი 465 მმ-იანი ლულითა და გამძლე პლასტმასისგან დამზადებული კონდახით; სპეციალური ოპერაციების ძალებისთვის განკუთვნილი MINIMI SPW დასაკვიკონდახითა და 406 მმ-იანი ლულით;

ფეხზე მოკლელულიანი (349) MINIMI PARA განკუთვნილია მეღესანტეებისთვის.

სულაც არ იქნება გასაკვირი, თუ მომავალში ქართული არმიის შეიარაღებაში „მინიმის“ ზემოსხენებულ რიგებში ვარიანტს ვიხილავთ РПК-74 ტიპის ტყვიამფრტვეების ნაცვლად.

ირაკლი ალადაშვილი

651/6

MINIMI

USC9615-1

